

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษาและการวิเคราะห์เนื้อหาไปใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดพื้นฐาน ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบาย
2. องค์ประกอบในการพัฒนาการจัดการศึกษา
3. แนวทางการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)
4. ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครพนม
5. การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดนครพนม
6. ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบาย

แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบาย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีประเด็นสำคัญ คือ

1. ความหมายของนโยบาย

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556, หน้า 607) ให้ความหมายว่า นโยบาย คือหลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ ตรงกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (2554, หน้า 14) ให้ความหมายนโยบายว่า 1) เป็นแนวทางหรือวิธีการเพื่อการปฏิบัติที่รัฐบาล หรือ สถาบัน หรือกลุ่ม หรือบุคคล เลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทาง เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ และโดยปกติจะสะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจในปัจจุบัน และในอนาคต 2) การตัดสินใจหรือชุดของการตัดสินใจนั้นจะออกแบบเพื่อให้แนวทางการ

ปฏิบัตินั้นบรรลุผลสำเร็จ 3) การตัดสินใจหรือชุดของการตัดสินใจดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับแผนงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติด้วย 4) แผนงานที่ได้รับการวางแผนนั้นจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ที่พึงปรารถนา (desired objectives) และวิถีทาง (means) เพื่อการบรรลุผล ส่วนสเปน สุรินนา (2559, หน้า 15) ได้ให้ความหมายว่า นโยบาย หมายถึงแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นทิศทางในการตัดสินใจ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และการปฏิบัติที่ถูกต้อง และ terry (1977, p. 34) ให้ความหมายว่า นโยบายคือหลักและวิธีการปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวทางดำเนินการที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ Knezevich (1984, p. 217) ให้ความหมายว่า นโยบาย หมายถึง ข้อความทั่วไปที่อธิบายถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุถึง คำแถลงนโยบาย (policy statement) เป็นแนวทางในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ Stecklein (1989, p. 8) ให้ความหมายว่า นโยบาย หมายถึง ข้อความที่ให้แนวทาง (Guideline) สำหรับการพัฒนาและการดำเนินงานของหน่วยงานหรือแผนงาน (Program) ซึ่งสะท้อนให้เห็นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ถึงหลักการพื้นฐานหรือความเชื่อของผู้รับผิดชอบสำหรับหน่วยงานหรือแผนงานนั้น ๆ และ Chang and Campo-Flores (1980, p. 7) ให้ความหมายว่า นโยบาย หมายถึง กรอบพื้นฐาน (A Basic Framework) ที่เป็นตัวกำหนดปัญหาหลักของบริษัท จุดมุ่งหมาย ปณิธาน วัตถุประสงค์ทั่วไป และแนวทางชุดหนึ่ง ซึ่งครอบคลุมการดำเนินงานทางธุรกิจภายใต้กรอบแนวคิดรวมของบริษัท ส่วน McNichols (1977, p. 3) ให้ความหมายว่า นโยบาย หมายถึง การตัดสินใจที่มีความฉลาดและหลักแหลม กล่าวคือเป็นการกระทำที่ไตร่ตรองและลึกซึ้งของผู้บริหารระดับสูง และ Pfiffner (2005, p. 3) ได้ให้ความหมายของนโยบายไว้ว่า เป็นหลักเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานดำเนินไปโดยมีเสถียรภาพ (stability) มีความสอดคล้องกัน (consistency) มีมาตรฐานหรือเอกรูปเดียวกัน (uniformity) และมีความต่อเนื่องกัน (continuity)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า นโยบาย หมายถึง แนวทางหรือกรอบที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการดำเนินงาน หรือปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายตามต้องการ

2. องค์ประกอบของนโยบาย

องค์ประกอบของนโยบายมีความสัมพันธ์กับนิยามของนโยบายดังกล่าวข้างต้น ดังคำอธิบายของ International Livestock Research Institute: ILRI (1995) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนโยบายที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์

ของนโยบาย (policy objectives) และ 2) เครื่องมือของนโยบาย (policy instruments) โดยวัตถุประสงค์ของนโยบายหมายถึง “จุดหมาย” (ends) ที่เป็นที่คาดหวังให้บรรลุผล และเครื่องมือของนโยบายหมายถึง “วิถีทาง” (means) ที่จะทำให้บรรลุผลในจุดหมายนั้น ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่ง ๆ อาจมีวิถีทางหรือทางเลือก (alternatives) เพื่อการปฏิบัติที่หลากหลาย หรือในทางกลับกัน วิถีทางหรือทางเลือกหนึ่งอาจจะสะท้อนเพื่อการบรรลุจุดหมายเกินกว่าหนึ่งจุดหมายได้

คำอธิบายดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษานักวิชาการหลายราย เช่น สุคนธา คงศีล และสุชุม เจียมตน (2550, หน้า 8) นำเสนอองค์ประกอบของนโยบายคือ มีเป้าหมายที่จะกระทำ มีการกำหนดแนวทางและกฎเกณฑ์ วิธีการ กลยุทธ์ กลวิธีการควบคุม เป็นเครื่องมือที่จะทำให้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลงาน ในขณะที่วิชิต กำมันตะคุณ (2551, หน้า 23) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนโยบายไว้แตกต่างกันคือ หลักทฤษฎีเชิงระบบในองค์ประกอบของปัจจัยเพื่อการวิจัยประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ปัจจัยป้อนเข้า 4) สภาพแวดล้อมและการประเมินผล ในขณะที่คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล (2552, หน้า 5) ว่าเป็นนโยบายเป็นองค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์ของแผนที่ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์หลัก และองค์ประกอบที่เป็นแนวทางของแผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategic Map Objective) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ กลไกเร่งรัดยุทธศาสตร์ การประเมินยุทธศาสตร์ และการควบคุมยุทธศาสตร์ในขณะที่ สันติสุข ภูศรีโสม (2554, หน้า 24) นำเสนอว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายมี 3 องค์ประกอบคือ 1) เป้าหมาย เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้พันธกิจหรือภารกิจมีตัวตนขึ้น ดังนั้นการเขียนเป้าหมายจะต้องแสดงให้เห็นถึงเรื่องการเงินและไม่ใช้เงิน แสดงให้เห็นถึงจุดยืนที่องค์กรต้องเลือก แสดงให้เห็นถึงกรอบและแนวทางที่องค์กรต้องบรรลุมีหลักยึดถือ ไม่คลุมเครือ และแสดงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียวขององค์กร (End) 2) แนวทาง (Mend) เป็นวิธีการสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย 3) กลไกเชิงนโยบาย (Policy Mechanism) คือ โครงการและกิจกรรมที่ใช้ในการสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานให้สำเร็จตามประสงค์หรือเป้าหมาย ในขณะที่ พงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว (2553, หน้า 20) กล่าวถึง องค์ประกอบนโยบายคือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัด ส่วนวิโรจน์ สารรัตนะ (2554, หน้า 16) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของนโยบายมี 2 องค์ประกอบคือ 1) วัตถุประสงค์ของนโยบาย (policy objective) และ 2) แนวทางของนโยบาย (policy means) หรือเครื่องมือ

ของนโยบาย (policy instruments) โดยในบางครั้งอาจมีองค์ประกอบส่วนที่สามด้วยคือ

- 3) กลไกของนโยบาย (policy mechanism) ในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยอาจกำหนดองค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบหลักของนโยบายดังกล่าวนี้ได้อีก สอดคล้องกับ wheelen and Hunger (2006) กล่าวว่า นโยบายควรประกอบด้วย 1) การระบุภารกิจหลัก
- 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ 3) การพัฒนากลยุทธ์ 4) การกำหนดนโยบาย

นอกจากนั้น Carl Joachim Friedrich ยังได้กล่าวถึง โครงสร้างของนโยบายที่สอดคล้องกันด้วยว่า ในการกำหนดนโยบายสิ่งแรกที่ต้องมีคือ วัตถุประสงค์ (objective) ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและเป็นข้อความที่แสดงออกถึง อุดมการณ์หรือปรัชญาในการกระทำให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง วัตถุประสงค์หนึ่ง ๆ ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย (purpose) หรือจุดหมาย (aim) หรือเป้าหมาย (target หรือ goal) เป็นจำนวนมากที่จุดมุ่งหมายหรือจุดหมายและเป้าหมายก็คือผลงานสุดท้าย (ultimate result) ของวัตถุประสงค์นั่นเอง เมื่อวัตถุประสงค์ได้รับการกำหนดขึ้น องค์ประกอบต่อไปก็คือ นโยบาย วัตถุประสงค์หนึ่งอาจมีหลายนโยบาย ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจะต้องเลือกและตัดสินใจใช้นโยบายที่มีความเป็นไปได้ถูกต้องมีเหตุผลและประหยัดเวลา ทุนทรัพย์ และกำลังงาน เมื่อกำหนดนโยบายแล้วการที่จะทำให้นโยบายดำเนินงานได้ย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบที่เรียกว่า ยุทธศาสตร์ (strategy) ที่ผู้ปฏิบัติงานจะต้องเลือกเอาวิธีการที่ดีที่เหมาะสมไปใช้ และต้องอาศัยวิธีการ (methods) ซึ่งเป็นวิธีหรือแนวทางเฉพาะที่กำหนดขึ้นเพื่อการดำเนินงาน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของนโยบาย หมายถึง ปัจจัยที่เป็นคุณสมบัติสำคัญพื้นฐานของนโยบาย การพิจารณาองค์ประกอบของนโยบาย เพื่อให้ง่ายต่อการพิจารณาว่าสิ่งใดเป็นนโยบายหรือสิ่งใดไม่เป็นนโยบายนี้ แบ่งไว้เป็น 4 แบบ คือ

- 1) เหตุผลของการกำหนดนโยบาย 2) เป้าหมายของนโยบายหรือผลที่คาดว่าจะได้รับจากนโยบาย 3) วิธีการหรือกลวิธีที่จะทำให้นโยบายบรรลุเป้าหมาย 4) ทรัพยากรหรือปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินนโยบาย

3. ความสำคัญและลักษณะของนโยบายที่ดี

พงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว (2553, หน้า 50) ให้ความเห็นว่า นโยบายมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการ เพราะเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่ต้องมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ ว่าใครจะทำอะไร เมื่อไหร่ ที่ไหน และอย่างไร เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลและสามารถตอบสนองของความต้องการผู้รับบริการหรือสังคมโดยรวม มีความ

เป็นไปได้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และนโยบายที่ดีต้องมีความชัดเจนกำหนดขึ้นจากความคิดส่วนตัว มีการเรียงลำดับความสำคัญและความจำเป็นเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร ด้วยข้อความที่กะทัดรัด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ให้ทุกคนในหน่วยงานเข้าใจตรงกัน ตลอดจนมีขอบเขตและระยะเวลาในการใช้เป็นจุดรวมหรือศูนย์ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ของสังคมโดยส่วนรวม และสอดคล้องกับความสนใจหรือความคิดเห็นของสาธารณชนด้วย นอกจากนี้ สุบัน สุรินทร์นา (2559, หน้า 17) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของนโยบายเป็นกรอบในการวางแผนการจัดทำแผนในระยะสั้นหรือระยะยาว ทำให้การตัดสินใจต้องรวดเร็ว สามารถดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วและเป็นกรอบในการควบคุมและการติดตามการปฏิบัติ ดังนั้นนโยบายที่ดีจะต้องได้รับการกำหนดขึ้นก่อนที่จะมีการดำเนินการ มีความครอบคลุมโดยการกำหนดกลวิธีในการปฏิบัติต่าง ๆ กว้าง ๆ เพื่อให้สมาชิกทุกคนในหน่วยงานสามารถเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติได้

วิโรจน์ สารรัตน์ (2554, หน้า 18) เห็นว่าในการกำหนดนโยบายหรือการให้ข้อเสนอเชิงนโยบายนั้น แม้ผู้กำหนดอาจมีค่านิยม ความสำนึก หรือเจตนารมณ์แตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจทำให้ได้นโยบายที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมแตกต่างกันออกไป แต่ก็มีข้อเสนอแนะให้คำนึงถึงลักษณะของนโยบายที่ดี ดังนี้ 1) นโยบายที่ดีจะต้องมีเป้าหมายที่ส่งผลประโยชน์แก่องค์กรหรือประชาชนโดยส่วนรวมมากที่สุด 2) นโยบายที่ดีควรได้มาจากการกลั่นกรองถึงความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการ 3) นโยบายที่ดีควรจะครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ในแต่ละด้านนั้นควรมีความสอดคล้องกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ควรขัดแย้งกัน 4) นโยบายที่ดีควรประกอบด้วยเป้าหมาย แนวทาง และกลวิธีที่ดี ดำเนินการได้เร็วที่สุดและเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด 5) นโยบายที่ดี นอกจากจะมีเนื้อหาเป็นหลักในการทำงานแล้ว เนื้อหาดังกล่าวควรจะเป็นหลักในการประเมินความสำเร็จได้ด้วยดี และควรคำนึงถึงทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ 6) นโยบายที่ดีจะเป็นข้อความที่ชัดเจน ถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติได้โดยง่าย และมีความเข้าใจได้ตรงกัน เช่นเดียวกับ สันติสุข ภูศรีโสม (2554) ได้สรุปว่า นโยบายที่ดีจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริง กำหนดขึ้นก่อนที่จะดำเนินการส่งผลต่อประโยชน์ส่วนรวม มีถ้อยคำที่กะทัดรัดและชัดเจน มีขอบระยะเวลาในการใช้ ยึดหยุ่นตามสถานการณ์ เป็นศูนย์รวมของการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ครอบคลุมสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และสอดคล้องกับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติหรือ

ผู้บังคับบัญชาสามารถกำหนดแนวปฏิบัติและตัดสินใจในการกิจที่ตนเองรับผิดชอบ โดยไม่จำเป็นต้องรอวินิจฉัยสั่งการจากผู้บังคับบัญชาเสมอ ทั้งนี้เพราะเข้าใจนโยบายขององค์การที่ชัดเจน

อย่างไรก็ตาม มีข้อคิดว่า คุณลักษณะที่ดีที่เหมาะสมของนโยบายในองค์การใดองค์การหนึ่ง อาจถือเอาทัศนคติของบุคคลเป็นที่ตั้ง เพราะนโยบายสามารถมองได้จากหลายแง่มุม แง่มุมหนึ่งอาจเป็นที่ยอมรับของบุคคลคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นที่ยอมรับของบุคคลหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นคุณลักษณะที่ดีของนโยบายอีกประการหนึ่ง คือการถือเสียงข้างมากหรือเป็นทัศนะของกลุ่มคนส่วนใหญ่ โดยอนุโลมที่อาจมีคนอีกกลุ่มหนึ่งหรือจำนวนน้อย โจมตี คัดค้าน และวิพากษ์วิจารณ์ไปตามทัศนะหรือตามเหตุผลของบุคคลกลุ่มนั้น

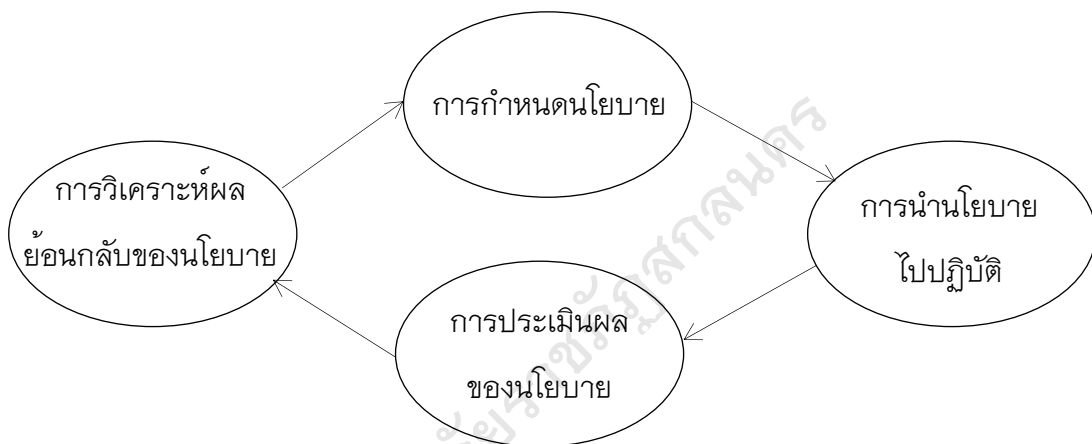
ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความสำคัญและลักษณะของนโยบายที่ดี กล่าวคือ องค์การหรือหน่วยงานที่อยู่ภายใต้ระบบการบริหารที่ดี ผู้บริหารและผู้กำหนดนโยบาย จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและนโยบายที่กำหนดขึ้น เพื่อการบริหารงานต่าง ๆ ขององค์การหรือหน่วยงานนั้น นโยบายก็จะมีลักษณะที่ดีตามไปด้วย นโยบายที่ดีพึงประสงค์ควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1) นโยบายที่ดีจะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การ และสามารถที่จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าประสงค์ได้ 2) นโยบายที่ดีจะต้องกำหนดขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริง 3) นโยบายที่ดีจะต้องได้รับการกำหนดขึ้นก่อนที่จะมีการดำเนินงาน โดยการกำหนดกลวิธีและจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมแก่การดำเนินงาน 4) นโยบายที่ดีควรกำหนดขึ้นเพื่อสนองหรือส่งผลประโยชน์ให้กับบุคคลโดยส่วนรวม และจะต้องมีการพิจารณาวานโยบายใดควรทำก่อน ควรทำหลัง โดยการจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็น 5) นโยบายที่ดีจะต้องเป็นถ้อยคำหรือข้อความที่กะทัดรัด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และแถลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ทุกคนในหน่วยงานสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน 6) นโยบายที่ดีจะต้องมีขอบเขตและระยะเวลาในการใช้ 7) นโยบายที่ดีจะต้องเป็นศูนย์ประสานสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์การ สามารถใช้นโยบายเป็นหลักในการปฏิบัติภารกิจของตน และสามารถประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่นซึ่งมีภารกิจที่แตกต่างกันออกไปได้เสมอ 8) นโยบายที่ดีจะต้องกำหนดขึ้นโดยให้คลุมไปถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย 9) นโยบายที่ดีจะต้องสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกองค์การ คือ จะต้องสอดคล้องกับระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคม โดยส่วนรวม และความคิดเห็นของสาธารณชนด้วย

4. การกำหนดนโยบาย

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายไว้หลายคน ดังนี้ เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2557) ได้กล่าวว่า การกำหนดนโยบายเป็นขั้นตอนสำคัญของทาง กระบวนการนโยบาย เมื่อกำหนดนโยบายแล้วจะนำสู่การปฏิบัติต่อไป การกำหนดนโยบาย ได้แบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ 1) การสร้างระเบียบวาระหรือการกระทำ (Agenda Building or Agenda Setting และ 2) การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) ระเบียบวาระนโยบาย มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย หากไม่มีระเบียบวาระนโยบายก็จะมีใครนำ ประเด็นปัญหามาพิจารณา ส่วนการกำหนดนโยบายเป็นการจัดเตรียมแผน เพื่อแก้ปัญหา ตามระเบียบวาระ ขั้นตอนทั้งสองจึงสัมพันธ์กัน เพราะก่อนกำหนดระเบียบวาระนโยบาย ต้องคิดหาทางแก้ไขปัญหาก่อน ได้แก่ การคาดการณ์ถึงแนวทางกำหนดนโยบาย ขณะเดียวกันลักษณะการบรรจุเป็นระเบียบวาระนโยบาย ก็เป็นตัวชี้วัดว่าแนวทางการ แก้ไขปัญหาจะเป็นอย่างไร กระบวนการกำหนดนโยบายมีแนวคิดมาจากความเชื่อ พื้นฐาน 2 ประการ คือ ทฤษฎีทางบริหารที่เชื่อว่านโยบายต้องกำหนดขึ้นโดยผู้บริหาร ระดับสูง และทฤษฎีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อว่าทุกคนในองค์กรมีส่วนในการกำหนดนโยบาย ซึ่งกระบวนการกำหนดนโยบายประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิจัยและการวิเคราะห์นโยบาย หรือการกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ ของงานวิจัย และการวิเคราะห์นโยบายหรือการกำหนดเค้าโครงนโยบายเบื้องต้น และการ พัฒนานโยบายเบื้องต้น และการพัฒนานโยบาย 3) การเสนอใช้และการนำนโยบายไป ปฏิบัติ 4) การประมาณการและการประเมินผลนโยบาย ในขณะที่ สุคนธา คงศีล และสุขุม เจริญตน (2550, หน้า 14) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดนโยบายมาจาก 1) นโยบายที่สั่งมา จากผู้บริหาร (Originated Policy) เป็นนโยบายที่กำหนดโดยผู้บริหาร ให้ยึดถือเป็นแนวทาง ปฏิบัติ ซึ่งบางครั้งผู้บังคับบัญชาอาจไม่เห็นด้วย 2) นโยบายที่เสนอขึ้นไป (Appealed Policy) เป็นนโยบายที่ผู้บังคับบัญชาไม่แน่ใจว่าจะปฏิบัติอย่างไรดี จึงเสนอกับไปให้ ผู้บังคับบัญชาชี้แนวปฏิบัติ และเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวอีกผู้ปฏิบัติจะตัดสินใจ เหมือนครั้งก่อน โดยยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป และสุดท้าย 3) นโยบายที่เข้าใจ เอง (Implied Policy) เป็นนโยบายที่ไม่ได้ประกาศไว้อย่างเป็นทางการ ไม่มีผู้บริหาร คนใดใส่ใจมากนัก เพราะเป็นนโยบายปลีกย่อย และเมื่อปฏิบัติไม่ถูกต้องผู้บริหารก็ไม่กล่าว ตักเตือน ผู้ปฏิบัติจึงเข้าใจว่าเป็นนโยบายที่ตีปฏิบัติได้ ส่วนสุบัน สุรñana (2559, หน้า 24) ได้กล่าวไว้ว่า ในการกำหนดนโยบายนั้น ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ของ

องค์การ ความต้องการของสังคมหรือคนส่วนใหญ่ ที่จะได้รับผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติครอบคลุม ครอบคลุม สมบูรณ์ ความถูกต้อง และความเป็นปัจจุบันของข้อมูลและสารสนเทศ ที่นำมาใช้ชัดเจน เข้าใจง่าย มีเหตุผล และความเป็นไปได้

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (2555, หน้า 31) ได้กล่าวว่า การกำหนดนโยบายเป็นส่วนหนึ่งของวงจรนโยบาย ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย และการวิเคราะห์ผลย้อนกลับของนโยบาย โดยมีแผนภูมิของวงจรนโยบาย ดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 วงจรนโยบาย

ที่มา: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (2555, หน้า 31)

1. การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เป็นการพิจารณาสภาพปัญหาและความต้องการกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของนโยบาย วิเคราะห์หาทางเลือก ตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัด

2. การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นการผลักดันให้การทำงานของกลไกที่สำคัญทั้งหมด สามารถบรรลุผลตามนโยบายที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้

3. การประเมินผลของนโยบาย (Policy Evaluation) เป็นการศึกษาการบรรลุผล ตามเป้าหมายของวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ได้กำหนดไว้

4. การวิเคราะห์ผลย้อนกลับของนโยบาย (Policy Feedback Analysis) เป็นการศึกษาว่า การสนองตอบของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือไม่

การกำหนดนโยบาย ข้อความที่แสดงนโยบายจะมีสองลักษณะ คือ กำหนดในลักษณะกว้าง ๆ เป็นแนวทางไว้ (Blessing) และแบบที่กำหนดจำเพาะเจาะจง เป็นกรณี (Indicative) หรือเฉพาะเรื่อง การกำหนดนโยบายในทางปฏิบัติ อาจกำหนดได้ในทุกระดับชั้นขององค์การ เช่น นโยบายระดับประเทศ (National) ซึ่งเป็นนโยบายส่วนรวมนโยบายระดับสาขา (Sector) นโยบายระดับภาค (Regional) และระดับหน่วยงาน (Institutional หรือ Organization) และระดับสายงานหรือหน่วยงาน นโยบายนั้นยิ่งอยู่ใกล้ระดับปฏิบัติการ (Operation Unit) มากเพียงใด ลักษณะนโยบายจะมีแนวโน้มไปทางด้านนโยบายแบบจำเพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น ข้อความจะชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ มักจะแสดงลักษณะเฉพาะจนหน่วยปฏิบัติสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนว่าให้เล็งการดำเนินการในแนวใด ไม่ให้ดำเนินการในลักษณะใด เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะ เป็นนโยบายในระดับสูง ระดับกรม หรือระดับหน่วยปฏิบัติ คุณลักษณะที่สำคัญโดยทั่วไปของนโยบาย คือ ข้อความต้องกะทัดรัด ไม่สลับซับซ้อน ผู้ปฏิบัติทุกระดับที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจได้ง่าย และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง จะเห็นได้ว่า ในการวางแผนนั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินการในช่วงระยะต่าง ๆ การกำหนดแนวทางเพื่อเป็นกรอบการปฏิบัติในรูปแบบนโยบายนั้น จะมีส่วนช่วยให้สามารถกำหนดวิธีการดำเนินงานได้ถูกต้อง ตามที่ต้องการ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมของการบริหารงาน ช่วยในการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การกำหนดนโยบายควรกำหนดไว้เป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะ เป็นนโยบายระดับสูงหรือระดับประเทศ ระดับหน่วยงาน องค์การต่าง ๆ ในชุมชนหรือครอบครัว ทั้งนี้เพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อการบรรลุความปลอดภัยหรือการป้องกันอุบัติเหตุ ซึ่งนโยบายควรมีลักษณะดังนี้ 1) ชัดเจน เข้าใจง่าย 2) ยึดหลักความปลอดภัยมาก่อนความสะดวกสบาย 3) ง่ายต่อการออกกฎระเบียบ ข้อบังคับ 4) ง่ายต่อการควบคุมดูแล เพื่อให้เกิดความปลอดภัย 5) ผู้ปฏิบัติเข้าใจและไม่ลังเลที่จะปฏิบัติตามข้อกำหนด

5. ประเภทของนโยบาย

Ripley & Findgling (1982, p. 34) ได้กล่าวว่า นโยบายแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ 1) นโยบายกระจายผลประโยชน์เพื่อส่วนรวม 2) นโยบายกำกับการใช้สิทธิประโยชน์ การแข่งขัน 3) ควบคุมดูแลเพื่อป้องกันสิทธิประโยชน์ 4) นโยบาย

การจัดการทรัพยากรเสียใหม่ ในบางครั้งนักวิชาการได้ให้คำว่า รูปแบบในการอธิบายถึงนโยบาย ดังที่วิโรจน์ สารรัตนะ (2554, หน้า 19) ได้อธิบายถึงรูปแบบของนโยบายไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. รูปแบบผู้นำ (Elite Model) กำหนดโดยผู้นำ ยึดถือหลักอำนาจนิยมว่าผู้นำต้องการอะไร เมื่อกำหนดมาแล้วก็เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ตาม ที่จะนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล

2. รูปแบบกลุ่ม (Group Model) กำหนดโดยกลุ่ม ยึดหลักการมีส่วนร่วม และการหาจุดรวมระหว่างกลุ่มประโยชน์ต่าง ๆ โดยอาศัยหลักการเสียงข้างมาก การประนีประนอมหรือการเจรจาต่อรอง

3. รูปแบบสถาบัน (Institutional Model) กำหนดโดยสถาบัน อ้างอิงความเป็นสถาบัน ที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามอาจมีบทลงโทษ

4. รูปแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Model) ยึดถือแนวคิดของความต่อเนื่องจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนาคต เนื่องจากมีเวลาจำกัด งบประมาณน้อย หรือไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5. รูปแบบระบบ (System Model) นโยบายเป็นปัจจัยป้อนออก (Output) ที่เกิดจากปัจจัยป้อนเข้า (Input) ของปัญหาและความต้องการหรือข้อเรียกร้องจากกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในองค์การ หรือสังคม แล้วมีกระบวนการ (Process) ของโครงสร้างองค์การหรือสังคมที่จะกำหนดนโยบายออกมา

6. รูปแบบกระบวนการ (Process Model) เป็นการยึดถือแนวคิดว่าการกำหนดนโยบายเป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนต่าง ๆ เป็นกระบวนการดังนี้ คือ มีขั้นตอนการกำหนดปัญหาความต้องการ หรือข้อเรียกร้อง มีขั้นตอนการเสนอแนะทางเลือก นโยบายหลากหลายทางเลือก มีขั้นตอนการเริ่มนโยบายที่ดีที่สุดหรือเหมาะสม มีขั้นตอนการนำเอานโยบายไปปฏิบัติ และมีขั้นตอนการประเมินผล

7. รูปแบบมีเหตุผล (Rational Model) คำนึงถึงผลตอบแทนมากกว่าค่าใช้จ่าย ซึ่งผลตอบแทนไม่ได้หมายถึงเฉพาะเรื่องเงินเท่านั้น ดังนั้นผู้กำหนดนโยบาย ต้องมีความรู้ความสามารถหลายประการว่าองค์การต้องการอะไร

ดังนั้นการกำหนดนโยบายหรือการให้ข้อเสนอเชิงนโยบายในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เป็นการเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จำแนกออกเป็นสองลักษณะคือ

1. การตัดสินใจแบบมีเหตุผล (Rational Decision Making) เป็นการตัดสินใจที่มีกระบวนการที่จะทำให้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจที่เพียงพอ
2. การตัดสินใจแบบไม่มีเหตุผล (Non-Rational Decision Making) อาจเป็นการตัดสินใจ ตามความพอใจ (Satisfying) มุ่งหาทางเลือกที่คิดว่าเป็นที่พึงพอใจ ไม่คำนึงว่าเป็นทางเลือกที่ดีแล้วหรือไม่ หรืออาจเป็นการตัดสินใจแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental) ไม่หวังผลในระยะยาว ซึ่งสิ่งที่พึงประสงค์ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย หรือให้ข้อเชิงนโยบายของผู้นำใด ๆ กลุ่มใด ๆ หรือสถาบันใด ๆ ก็คือรูปแบบการตัดสินใจแบบมีเหตุผล ซึ่งกระบวนการที่จะนำมาซึ่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจที่เพียงพอ ก็คือ การวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจำแนกประเภทของนโยบาย เมื่อพิจารณาโดยสังเขปแล้ว จะเห็นได้ว่า การจำแนกประเภทของนโยบายได้กระทำกันไว้หลายทาง เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน ตามขอบข่ายของผลกระทบของนโยบาย หรือแม้กระทั่งตามลักษณะของข้อมูลที่มีอยู่

6. การนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติ หรือการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ ถือเป็นขั้นตอนย่อยหนึ่งของขั้นตอนหลัก เรื่องการนำนโยบายไปปฏิบัติ เป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันให้นโยบายได้รับการรับรู้ เข้าใจ ยอมรับ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ปฏิบัติ ตาม นโยบายและผู้ได้รับ การรับรู้ เข้าใจ ยอมรับและสร้างทัศนคติที่ดี ต่อผู้ปฏิบัติ ตามนโยบายและผู้ได้รับผลจากนโยบาย อันจะเป็นเครื่องมือที่จะทำให้ให้นโยบายได้รับความสำเร็จในที่สุด ในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ผู้มอบและผู้รับนโยบายจะต้องมีความชัดเจนเรื่ององค์ประกอบของนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้รับนโยบายจะต้องเข้าใจ และสามารถแปลความหมายของนโยบายได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากโดยทั่วไปนโยบายอาจมีลักษณะที่ขาดความชัดเจนในตัวเองอยู่บ้าง กล่าวคือนโยบายส่วนหนึ่งมีลักษณะเป็นเชิงอุดมการณ์ นโยบายบางครั้งผู้กำหนดทำให้มีความชัดเจนมากขึ้น คือมีลักษณะเป็นเชิงทางเลือก และนโยบายที่ดีจะมีความชัดเจนถึงขั้นที่บอกแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนด้วย คือมีลักษณะเป็นเชิงมาตรการ ในเรื่ององค์ประกอบของนโยบายนี้จะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบาย หรือผู้มอบนโยบาย ตระหนักถึงความชัดเจนในนโยบายที่ตนกำหนดขึ้น อันจะทำให้ผู้รับนโยบายเกิดความเข้าใจชัดเจน ง่ายต่อการรับนำไปตีความ และจัดทำเป็นนโยบายรอง และแผนปฏิบัติงานยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันจะช่วยให้ผู้รับนโยบายสามารถแยกแยะส่วนสำคัญ

ของนโยบาย และแปลความหมายได้ถูกต้องชัดเจนง่ายขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหญ่ให้เป็นนโยบายย่อยก็ดี การเปลี่ยนแปลงนโยบายให้เป็นแผนปฏิบัติการก็ดี จะต้องจัดวัตถุประสงค์ แนวทางดำเนินการ และกลไก ให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน (นวดล พูลสวัสดิ์, 2551, หน้า 56) ขณะที่ สุบัน สุรันทนา (2559, หน้า 31) ได้กล่าวว่า นโยบายจะช่วยให้หน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องทิศทาง และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้สามารถกำหนดแนวปฏิบัติได้อย่างถูกต้องทิศทางและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะมีความเข้าใจในนโยบายขององค์กร โดยมุ่งที่จะให้วัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายบรรลุผลสำเร็จโดยตรง และต้องมีการนำนโยบายที่เปลี่ยนแปลงเป็นรูปธรรมแล้วนำไปปฏิบัติ

ศุภชัย ยาวะประภาส (2550, หน้า 20) ได้กล่าวว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ มักจะเห็นพ้องต้องกันในประเด็นที่สำคัญอย่างน้อย 2 ประเด็น คือ

1. การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นประจำคือ มีความต่อเนื่องไม่หยุดนิ่ง มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม ไม่ใช่กิจกรรมที่เกิดขึ้นชั่วคราวแล้วเลือนหายไป ไม่ใช่กิจกรรมที่ชั่ยกช่ยอน แต่เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง แต่ละขั้นตอน มีความสัมพันธ์กันตลอดเวลา

2. การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายของนโยบาย ซึ่งแฝงความหมายว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติ ต้องมีนโยบายก่อนและต้องมีนโยบายหรือวัตถุประสงค์กำหนดไว้ด้วยนั่นคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นขั้นตอนหนึ่งในขั้นตอนทั้งหมด โดยเป็นขั้นตอนที่สืบเนื่องมาจากการกำหนดนโยบาย

ดังนั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นผลมาจากกิจกรรมที่กำหนดขึ้นก่อน และขณะเดียวกันมีผลกระทบต่อกิจกรรมที่ตามมาด้วย ซึ่งลักษณะการนำนโยบายไปปฏิบัติชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะของกิจกรรมที่สำคัญ และเป็นหัวใจของขั้นตอนนโยบายนั้น ปัจจัยหลายประการที่กำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ มีหลายประการ ได้แก่ ลักษณะของนโยบายนั้น ๆ วัตถุประสงค์ของนโยบาย ความเป็นไปได้ทางการเมือง ความเป็นไปได้ในทางเทคนิคหรือทฤษฎี ความพอเพียงของทรัพยากร ลักษณะของหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ ทักษะคติของผู้นำที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และกลไกภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติโดยปัจจัยด้านที่ 1) ด้านลักษณะของนโยบาย หมายถึงประเภทของนโยบาย ความสอดคล้องกับค่านิยมที่มีอยู่ ประสบการณ์ที่ผ่านมา และความต้องการของผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากนโยบายนั้น ๆ ความสอดคล้องกับค่านิยมที่มีอยู่ ประสบการณ์

ที่ผ่านมา และความต้องการของผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากคุณภาพของนโยบายนั้น
 ความเป็นไปในการทดลองปฏิบัติ ความเป็นไปได้ของนโยบายนั้น และคุณภาพของการ
 ส่งข้อมูลย้อนกลับ 2) ด้านวัตถุประสงค์ของนโยบาย หมายถึงความชัดเจนของ
 วัตถุประสงค์ ความสอดคล้องกันของวัตถุประสงค์ ความยากง่ายในการรับรู้วัตถุประสงค์
 คำนึงถึงขีดความสามารถของนโยบาย และความเที่ยงตรงของข่าวสารที่มีไปยังผู้นำนโยบาย
 ไปปฏิบัติ 3) ด้านความเป็นไปในทางการเมือง หมายถึงการเจรจาต่อรองระหว่างรัฐบาลกับเอกชน
 การสนับสนุนจากชนชั้นนำ การสนับสนุนจากสื่อมวลชน และการสนับสนุนจากผู้มีสิทธิ์
 เลือกลง 4) ด้านความเป็นไปได้ในทางเทคนิคหรือทฤษฎี หมายถึงการร่างนโยบาย
 ขอเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ทฤษฎีที่เชื่อถือได้
 และลักษณะของเทคโนโลยี 5) ด้านความเพียงพอของทรัพยากร หมายถึงการสนับสนุน
 ทางด้านการทรัพยากรเพื่อเอื้อต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การนำนโยบายลงไปสู่การปฏิบัติ หรือการถ่ายทอด
 นโยบายสู่การปฏิบัติถือเป็นขั้นตอนย่อยหนึ่งของขั้นตอนหลักเรื่อง การนำนโยบายไปปฏิบัติ
 เป็นสิ่งสำคัญในการผลักดันให้นโยบายได้รับการรับรู้ เข้าใจ ยอมรับและสร้างทัศนคติ
 ที่ดีต่อผู้ปฏิบัติตามนโยบายและผู้ได้รับ การรับรู้ เข้าใจ ยอมรับและสร้างทัศนคติที่ดีต่อ
 ผู้ปฏิบัติตามนโยบายและผู้ได้รับผลจากนโยบาย อันจะเป็นเครื่องมือที่ทำให้นโยบายได้รับความ
 สำเร็จในที่สุด ในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ผู้มอบและผู้รับนโยบายจะต้องมีความ
 ชัดเจนเรื่ององค์ประกอบของนโยบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้รับนโยบายจะต้องเข้าใจ
 และสามารถแปลความหมายของนโยบายได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้เนื่องจากโดยทั่วไปนโยบาย
 อาจจะมีลักษณะที่ขาดความชัดเจนในตัวเองอยู่บ้าง กล่าวคือ นโยบายส่วนหนึ่งมีลักษณะ
 เป็นเชิงอุดมการณ์ นโยบายบางครั้งที่กำหนดทำให้มีความชัดเจนมากขึ้น คือ มีลักษณะเป็น
 เชิงทางเลือก และนโยบายที่ดีจะมีความชัดเจนถึงขั้นที่บอกแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนด้วย คือ
 มีลักษณะเป็นเชิงมาตรการ ในเรื่ององค์ประกอบของนโยบายนี้จะช่วยให้ผู้กำหนดนโยบาย
 หรือผู้มอบนโยบายตระหนักถึงความชัดเจนในนโยบาย ที่ตนกำหนดขึ้น อันจะทำให้ผู้รับ
 นโยบายเกิดความเข้าใจชัดเจนง่ายต่อการรับนำไปตีความและจัดทำเป็น นโยบายรอง
 และแผนปฏิบัติได้ง่ายขึ้นในขณะเดียวกันก็จะช่วยให้ผู้รับนโยบายสามารถแยกแยะส่วนสำคัญ
 ของนโยบายและแปลความหมายได้ถูกต้องชัดเจนง่ายขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลง
 นโยบายใหญ่ให้เป็นนโยบายย่อยก็ดี การแปลงนโยบายให้เป็นแผนปฏิบัติที่ดีจะต้องจัด
 วัตถุประสงค์แนวทางดำเนินการและกลไกให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

องค์ประกอบในการพัฒนาการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บัญญัติการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 39 ให้กระทรวงศึกษาธิการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง จากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า รัฐบาลมีแนวนโยบายที่จะส่งเสริมการบริหารในรูปแบบการกระจายอำนาจ ส่วนรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2452 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บัญญัติให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ (นันทิยา ศรีหลิ่ง, 2553, หน้า 11) ต่อมาหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 โดยความเห็นชอบของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีคำสั่งให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในเขตจังหวัด กำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ประสานและส่งเสริมการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย พร้อมทั้งพิจารณาและให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาการศึกษา (คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560, 2560, หน้า 17-18)

องค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดการศึกษามีมากมายหลายประการ แต่ที่มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้เป็นองค์ประกอบในการจัดการศึกษานั้น จำเป็นต้องได้รับการคัดเลือกโดยการวิเคราะห์และเปรียบเทียบซึ่งจะได้ผลเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญซึ่งมีผู้เสนอองค์ประกอบที่สำคัญไว้ คือ

แนวทางการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม

1. การกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา

1.1 การกระจายอำนาจทางการศึกษา เป็นการที่หน่วยงานบริหารในส่วนกลางยอมให้หน่วยงานระดับล่าง หรือระดับปฏิบัติมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบการตัดสินใจทางการบริหารและการจัดการศึกษาด้วยตนเอง โดยอยู่ในความรับผิดชอบ

และการกำกับจากส่วนกลาง (ดุสิต สมศรี, 2551, หน้า 7) Cheng (1993, pp. 15–16) กล่าวไว้ว่า การเพิ่มความเป็นอิสระของสถานศึกษาในการควบคุมงบประมาณ และการปลดปล่อยจากกฎระเบียบที่เป็นข้อจำกัดทั้งหลาย และการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจให้กับครูและบุคคลอื่น ๆ มากขึ้น เช่น ผู้ปกครอง นักเรียน หรือสมาชิกในชุมชน เป็นต้น โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าการตัดสินใจในระดับล่างจะเป็นการตัดสินใจที่ดี และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะก่อให้เกิดความรู้สึกในความเป็นเจ้าของและควมมีพันธะผูกพัน ที่จะให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 ความสำคัญของการกระจายอำนาจทางการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ตามกระแสโลกาภิวัตน์ ได้ก่อให้เกิดการเรียกร้องคุณภาพการจัดการศึกษา จนทำให้เกิดการปฏิรูปทางการศึกษาขึ้น เพื่อให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาและชุมชน เกิดการเรียนรู้ได้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จุดเน้นสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาอยู่ที่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจำเป็นต้องระดมสรรพกำลังทุกส่วนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษาสามารถสนองต่อความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับกระแสประชาธิปไตยที่เข้มแข็งขึ้น สังคมได้เรียกร้องการมีส่วนร่วมในการปกครองมากขึ้น จนทำให้เกิดกระแสการกระจายอำนาจการปกครองตนเองของท้องถิ่น

1.3 หลักการกระจายอำนาจทางการศึกษา

หลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษาแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีหลักการดำเนินงาน ดังนี้

1.3.1 การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ความเป็นเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ หมายถึง ความเป็นเอกภาพในการกำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษา มีมาตรฐานและทิศทางในการจัดการศึกษาเหมือนกัน แต่เปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นเลือกวิธีดำเนินการที่หลากหลายได้ด้วยตนเอง ส่วนกลางจะเพียงแต่กำหนดนโยบายให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบมาตรฐาน ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเท่านั้น การเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นดำเนินการได้หลากหลายด้วยตนเองเป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ที่มุ่งให้มีการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้รัฐจะต้องให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นตามหลักการแห่งการปกครองตนเอง

ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งยังกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลาย มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจขึ้น เพื่อที่จะพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง สำหรับการจัดการศึกษานั้นถึงแม้ว่าจะให้มีการกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐยังต้องทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย กล่าวคือ กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.3.2 การกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาได้กำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (มาตรา 39) นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (มาตรา 40) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น โดยมีเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่ประสานและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

1.3.3 การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น การกระจายอำนาจทางการศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อที่จะระดมทรัพยากรจากทุกส่วนของสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามหลักการทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) และเป็นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้แก่ชุมชนท้องถิ่น อย่างทั่วถึง การกำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษาและการกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษา กำหนดให้มีคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา

และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนจากชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ตลอดจนผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบต่าง ๆ ในพื้นที่สามารถเข้ามาเป็นกรรมการร่วมให้การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ประชาชน องค์กร และสถาบันสังคมกับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

1.3.4 การประหยัด คุ่มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถตรวจสอบได้ การกระจายอำนาจทางการศึกษาโดยยึดหลักการประหยัด คุ่มค่า ดำเนินถึง การดำเนินการที่ลดค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการให้ได้ผลประหยัดคุ่มค่า ลดปัญหา ความซ้ำซ้อน และความสูญเสียในการจัดการ โดยจัดโครงสร้างสายการบริหารที่สั้นลง มีเพียงการบริหารระดับส่วนกลางและการบริหารระดับองค์กรปฏิบัติในท้องถิ่นเท่านั้น นอกจากนี้การกระจายอำนาจยังเปิดโอกาสให้มีอิสระในการใช้ทรัพยากรบนหลักการ ของความคุ่มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดและสามารถตรวจสอบได้ ในการกระจายอำนาจ ทางการศึกษา ได้ปรับลดหน่วยงานให้มีขนาดเล็ก กะทัดรัด เพื่อบริหารงานด้วยความมี ประสิทธิภาพ ให้บังเกิดประสิทธิผล และปรับเปลี่ยนภารกิจจนทำให้ลดจำนวนเจ้าหน้าที่ ในการบริหารงานลงได้จำนวนมาก

1.3.5 ความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันการกระจาย อำนาจทางการศึกษา โดยยึดหลักการความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกัน เป็นการเปิด โอกาสให้บุคคลได้รับโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้นในการกระจายอำนาจทางการศึกษา โดยการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาที่มีพื้นที่พอเหมาะ และคำนึงถึงความเหมาะสมในด้าน ปริมาณงานที่ใกล้เคียงกัน และสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้เกิด ความเป็นธรรมและเท่าเทียมกันในการจัดการศึกษา

2. การมีส่วนร่วม

Putti (1987) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม เป็นพื้นฐานของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การบริหารจัดการมีลักษณะที่กว้างขึ้น และจะทำให้การมีส่วนร่วมขยายกว้างไปสู่การปฏิบัติงานของระดับล่างขององค์กร หรือหน่วยงาน Arnstein (1969, p. 11) ให้ความเห็นว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมโดยไม่มีบทบาท ใดๆเลยย่อมไม่มีผล ดังนั้นการมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพ ผู้เข้าร่วมต้องรู้จักใช้อำนาจในการ ควบคุมกิจกรรมนั้นได้ จึงทำให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จินตวีร์ เกษมศุข (2554, หน้า 45) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคล ได้มีส่วนร่วมช่วยเหลือ

ระหว่างกัน ด้วยจิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคล ในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อส่วนรวม ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของสังคมเป็นความหมายที่กว้างเกี่ยวข้องกับบุคคลในทุกระดับ ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น การพิจารณาปัญหา การตั้งนโยบายการตัดสินใจประเด็นสำคัญต่าง ๆ

ในขณะที่การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีนักการศึกษา ได้ให้ความหมายไว้หลากหลาย เช่น ชีระ รุญเจริญ (2550, หน้า 23) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมคือการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหา และตัดสินใจร่วมกัน รับผิดชอบในการบริหารงานบางอย่าง เพื่อประโยชน์ในการระดมกำลังความคิด และแบ่งภาระหน้าที่ของผู้บริหาร การบริหารอย่างมีส่วนร่วมเป็นแนวทางการบริหาร ซึ่งเน้นกระบวนการประชาธิปไตย การยอมรับข้อแตกต่างทางความคิดและประสบการณ์ เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติการบริหารอย่างมีส่วนร่วม มีความสำคัญ

แนวทางการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี

(พ.ศ. 2560–2579)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาทำหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ และด้วยเหตุที่แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552–2559) จะสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2559 ดังนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี เพื่อเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ในการดำเนินการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้ศึกษาสภาวะการณ์

และบริบทแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งด้าน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศ ภูมิภาค และโลก การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัย และทักษะของประชากรในศตวรรษที่ 21 ที่ทั่วโลกต่างต้องเผชิญกับความท้าทาย และมุ่งพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมยุค 4.0 และนำผลการติดตาม ประเมินแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552-2559 ซึ่งครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบริบท การจัดการศึกษา โอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพการจัดการเรียน การสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้งการพัฒนา การศึกษากับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาปัญหา และความท้าทายของระบบการศึกษา ทั้งที่เกิดจากปัญหาของระบบการศึกษา และจาก สภาพการณ์ของโลกที่ประเทศต้องเผชิญ เพื่อนำมากำหนดแนวคิดของการจัดการศึกษา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมายการพัฒนาการศึกษา บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา รวมทั้งโครงการเร่งด่วนที่สำคัญ และการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2560, หน้า 3-4)

สภาวะการจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ปัญหาที่สำคัญที่สุดของ ระบบการศึกษาของไทยคือ ผู้บริหาร ครู อาจารย์ส่วนใหญ่ ได้รับการฝึกอบรมมาแบบ ล้าหลังทั้งเรื่องอุดมการณ์และแนวทางการศึกษาเรียนรู้ มีกรอบคิดแบบจารีตนิยม (CONSERVATIVE) มุ่งรักษาสถานะภาพเดิมที่พวกตนเคยชินและได้รับประโยชน์เน้นเรื่อง การเชื่อฟัง การเคารพค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมและสอนความรู้สามัญและ ทางอาชีพที่เน้นการท่องจำและวัดผลในเรื่องเนื้อหา ไม่ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยเชิงเป็นวิทยาศาสตร์ ขาดความเข้าใจ และละเลยการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางสังคมของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมยอมจำนน นั่งเรียนเฉย ๆ เชื่อตาม ๆ กัน ไม่คิด ไม่ซักถาม ไม่ได้แย้ง ไม่แสดงออกความเป็นตัวของตัวเองหรือ คิดสร้างสรรค์ ซึ่งต่างจากประเทศไต้หวันและญี่ปุ่น ซึ่งตระหนักว่าการพัฒนาให้ผู้เรียน คิดสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิดแตกต่างเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้าง ผู้ประกอบการและนวัตกรรม การมุ่งสอนความรู้สามัญและเชิงวิชาชีพแบบที่ครูใช้อำนาจ ตำรา ความเชื่อของตนเป็นศูนย์กลาง ใช้วิธีบรรยายและการสอนแบบให้ผู้เรียนท่องจำ ความรู้สำเร็จรูปเพื่อการสอบเอาคะแนนมากกว่าการฝึกให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์

ประยุกต์ใช้เป็น ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาทุกระดับรวมทั้งระดับอุดมศึกษาของไทยส่วนใหญ่
 คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ไม่เป็น มีปัญหาทางด้านอารมณ์และทางสังคมและมีส่วนเพิ่ม
 ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว องค์กร และชุมชนโดยทั่วไป

เป้าหมายการพัฒนาที่เปลี่ยนไปจากเดิมของการเน้นองค์ความรู้มาเป็นเรื่อง
 ของสมรรถนะ การละเลยเรื่องการปรับเปลี่ยนกระบวนการขั้นตอนด้านการบริหารจัดการแสดง
 ถึงความล้มเหลวของการปฏิรูปในภาพรวมด้วยเช่นกัน การปรับเปลี่ยนจำเป็นต้องให้
 ความสำคัญต่อประเด็นต่าง ๆ (ไพฑูริย์ พิมพ์ดี, 2559)

1. สภาวะทางสังคม ประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นไปได้สูงมากที่
 จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สภาวะนี้เกิดขึ้นจากการที่อัตราการเกิดลดลง คนอายุยืนขึ้น ซึ่งจะ
 ส่งผลกระทบ ต่อการจัดการศึกษาด้วยเช่นกันอย่างน้อยในสองประเด็น คือ 1) บุคลากร
 การศึกษาที่จะมีโอกาส ขาดแคลน คนวัยทำงานน้อยกว่าผู้สูงวัย และจำเป็นต้องขยายอายุ
 การทำงานของบุคลากร และ 2) การจัดการศึกษาจำเป็นต้องออกแบบสำหรับการจัด
 การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น และการศึกษาก็ไม่สามารถหยุดอยู่เพียงในวัยการศึกษา
 และวัยทำงาน สองประเด็นนี้เป็นโจทย์ที่สำคัญสำหรับผู้บริหารในปัจจุบันที่จะต้อง
 วางแผนการจัดการที่ชัดเจนเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

2. ความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน พฤติกรรมการใช้ชีวิตของคน
 จะเปลี่ยนไป สังเกตได้อย่างง่ายจากพฤติกรรมการซื้อสินค้าที่ปัจจุบันการซื้อผ่าน
 อินเทอร์เน็ตมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เครื่องขายสังคมก็เข้ามามีบทบาทต่อการตัดสินใจมากขึ้น
 พฤติกรรมการทำงานของคนเปลี่ยนไป ต้องการความสำเร็จและการยอมรับที่เร็วมากขึ้น
 การยึดมั่นในองค์กรอาจจะน้อยลงไป จึงเป็นความท้าทายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์
 ในองค์กรที่จะต้องเอื้อต่อการใช้ทรัพยากรอย่างเต็มประสิทธิภาพพร้อมกับการสร้างขวัญ
 กำลังใจให้กับบุคลากรเพื่อให้บุคลากรที่มีความสามารถอยู่กับองค์กรไปนาน ๆ

3. การเข้าถึงเทคโนโลยีที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เด็กรุ่นใหม่จะใช้เป็น
 เครื่องมือในการเรียนรู้บุคลากรในวงการศึกษา ก็จำเป็นต้องเป็นคนที่สามารถนำเอา
 เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พร้อมทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการค้นคว้าพัฒนา
 ความรู้ของตนเอง ขณะเดียวกันยังจะต้องสามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร
 จัดการอีกด้วย แต่ทั้งนี้การยอมรับและการใช้เทคโนโลยีของบุคลากร จะมีระดับ
 ความสามารถที่แตกต่างกัน การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้จึงจำเป็นต้องมีแผนการจัดการ

ที่ชัดเจน เช่นเดียวกันกับการวางโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการลงทุน และการพัฒนาบุคลากรไปพร้อมกัน

4. ความหลากหลายและความขัดแย้งกันในศตวรรษที่ 21 องค์กรจำเป็นต้องเป็นองค์กรที่เปิดรับความหลากหลายและความแตกต่างที่มากขึ้น พร้อม ๆ กับความจำเป็นในการสร้างให้เกิดความเป็นเอกภาพ เพราะเอกภาพในองค์กรคือหัวใจของความสำเร็จ การทำงานเป็นทีมคือเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนสู่เป้าหมาย จากการสร้างเอกภาพการทำงานให้เกิดทีมในการทำงาน

5. ประสิทธิภาพในการจัดการ คนในยุคใหม่จะเป็นกลุ่มคนที่ไม่ยึดติดกับการทำจิตที่ทำงาน มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนงานใหม่ได้ตลอดเวลาและจะทำงานแบบอิสระมากขึ้น ดังนั้นรูปแบบการบริหารจัดการ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ท้าทายของผู้บริหารในการปรับตัวให้กับเข้ากับทีมงานรุ่นใหม่ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่แตกต่างจากยุคที่ผ่านมา การจัดการความรู้ในองค์กรโดยการบริหารจำเป็นต้องกระตุ้นให้คนในองค์กรพัฒนาความรู้ สร้างนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากองค์กรต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังสามารถนำพาองค์กรสู่การเป็นผู้นำได้ และการจัดการความรู้ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างความรู้สึกร่วมของคนในองค์กร สร้างความภาคภูมิใจในการทำงานและกระตุ้นให้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพ และประสิทธิภาพ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งความเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว องค์กรที่มีโครงสร้างการทำงานที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงคือองค์กรที่จะขาดศักยภาพในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น

การสร้างให้องค์กรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการทำงานร่วมกันของคนในองค์กร เป็นกระบวนการที่ใช้เวลาปรับเปลี่ยนคนให้มีความเห็นร่วมกันทำงานร่วมกัน สู่เป้าหมายเดียวกัน การทำงานอย่างเป็นเครือข่าย องค์กรที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยวจะเป็นองค์กรที่ขาดประสิทธิภาพภายในไปโดยอัตโนมัติ จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันเพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และร่วมกันทำงานเพื่อผลักดันการจัดการที่มีประสิทธิภาพและการทำงานร่วมกับสถานประกอบการเพื่อการเรียนรู้ซึ่งความต้องการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนไปเป็นโจทย์ให้องค์กรทางการศึกษาจำเป็นต้องเพิ่มการทำงานร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและต้องสนองตอบขณะเดียวกันจะต้องเรียนรู้ถึงความต้องการ

ของสถานประกอบการ ที่องค์กรทางการศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการศึกษาต่อและการเข้าสู่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลายประเทศได้กำหนดโมเดลเศรษฐกิจรูปแบบใหม่เพื่อสร้างความมั่นคงในศตวรรษที่ 21 อาทิ สหรัฐอเมริกาพูดถึง A Nation of Makers อังกฤษกำลังผลักดัน Design of Innovation ขณะที่จีนได้ประกาศ Made in china 2025 ส่วนอินเดียกำลังขับเคลื่อน Made in India หรืออย่างเกาหลีใต้ก็วางโมเดลเศรษฐกิจเป็น Creative Economy เป็นต้น

ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่โมเดล “ประเทศไทย 1.0” ที่เน้นภาคการเกษตรไปสู่ “ประเทศไทย 2.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่โมเดลปัจจุบัน “ประเทศไทย 3.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก ทว่าภายใต้โมเดล “ประเทศไทย 3.0” ที่เป็นอยู่ตอนนี้ต้องเผชิญกับดักสำคัญที่ไม่อาจนำพาประเทศพัฒนาไปมากกว่านี้ เช่น กับดักความเหลื่อมล้ำของความมั่นคงและกับดักความไม่สมดุลในการพัฒนา จึงเป็นประเด็นที่รัฐบาลต้องสร้างโมเดลใหม่ขึ้นมาเพื่อปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศ และนำพาประชาชนทั้งประเทศไปสู่โมเดล “ประเทศไทย 4.0” ให้ได้ภายใน 3-5 ปี เป็นความมุ่งมั่นของนายกรัฐมนตรี ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” กล่าวคือในปัจจุบันเรายังติดอยู่ในโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำมาก ได้น้อย” เราต้องการปรับเปลี่ยนเป็น “ทำน้อย ได้มาก” นั้นหมายถึงการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน 3 มิติ สำคัญคือ 1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” 2) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

“ประเทศไทย 4.0” จึงเป็นการเปลี่ยนผ่านทั้งระบบใน 4 องค์ประกอบสำคัญคือ 1) เปลี่ยนจากเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้นและเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) 2) เปลี่ยนจาก Traditional SMEs และ SMEs ที่มีอยู่ ที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง 3) เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งเป็นการสร้าง

มูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่ High Value Services 4) เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและทักษะสูง ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม

การจัดการศึกษาไทย 4.0

การเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 เป็นการเข้าสู่ยุคที่ประเทศไทยต้องมีนวัตกรรมเป็นของตนเองไม่ต้องพึ่งพาต่างชาติ ซึ่งเป็นโจทย์ที่ท้าทายของทุกภาคส่วน ปัจจุบันองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า ทำให้ความรู้ที่เป็นปัจจุบันเกิดขึ้นยากตามไปด้วย การเรียนรู้จึงไม่ได้เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอน ผู้เรียน ซึ่งสรุปสาระสำคัญในแต่ละยุคสมัย ดังนี้

การเรียนการสอนในระบบ Education 1.0 เป็นยุค พ.ศ. 2503 หรือเราเรียกว่าหลักสูตร 2503 (ซึ่งก่อนหน้านี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตราพระราชบัญญัติประถมศึกษา ในปี พ.ศ. 2464 ส่วนใหญ่จะเป็นการเรียนตามตำราไม่ได้ กำหนดเป็นหลักสูตร) เป็นยุคที่เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะ 4 ด้าน คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษา และพลศึกษา การวัดผลและประเมินผลเป็นองค์รวม โดยตัดสินเป็นร้อยละที่สอบผ่านร้อยละ 50 ถือว่าผ่าน ต่ำกว่าร้อยละ 50 เป็นการสอบตกต้องเรียนซ้ำชั้น การสอนของครูเน้นการบรรยายเป็นลักษณะบอกเล่า จุดในกระดานหรือตามคำบอก ครูว่าอย่างไรนักเรียนจะเชื่อครูทั้งหมด นักเรียนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ ฟังครูเพียงอย่างเดียว หนังสือสำคัญที่สุด สื่อการสอนกระดาน ชอล์ก บัตรคำ รูปภาพ โครงสร้างเวลา 4 : 3 : 3 : 2 ประถมต้นเรียน 4 ปี ประถมปลายเรียน 3 ปี มัธยมต้นเรียน 3 ปี มัธยมปลายสามัญเรียน 2 ปี สายอาชีพเรียน 3 ปี หลักการ/ แนวคิดสนองความต้องการของสังคมเป็นหลักสูตรแบบเน้นวิชา

การเรียนการสอนในระบบ Education 2.0 เป็นยุค พ.ศ. 2521 หลังจากสังคมมีการเปลี่ยนแปลง ประชากรมากขึ้นจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนหลักสูตร เป็นการเปลี่ยนใหม่ทั้งระบบให้มีระดับประถมศึกษา 6 ปี ยกเลิกชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ระดับมัธยมศึกษา 6 ปี ระดับมัธยมศึกษาใช้อักษรย่อว่า “ม.” ทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดการเรียนการสอนเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีวิชาเลือกมากมาย นักเรียนสามารถเลือกเรียนตามความถนัดความสนใจ เริ่มมีสื่อการสอนที่เร้าใจ เช่น มีภาพสไลด์ มีวิดีโอ มีภาพยนตร์ ฯลฯ เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลเป็นการประเมินแยกส่วน หมายถึงประเมินเป็นรายวิชา สอบตรารายวิชาได้

ก็สามารถซ่อมในรายวิชานั้น ๆ ไม่มีการเรียนซ้ำชั้น ข้อจำกัดของหลักสูตรการศึกษา พุทธศักราช 2521 มีดังนี้ 1) การกำหนดหลักสูตรไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการของท้องถิ่น 2) การจัดการเรียนการสอนทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถผลักดันให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 3) การนำหลักสูตรไปใช้ไม่สามารถสร้างพื้นฐานทางการคิดวิเคราะห์ให้กับผู้เรียน 4) การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศยังไม่สามารถสื่อสารและค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลดังกล่าวจึงปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

การเรียนการสอนระบบ Education 3.0 เป็นยุค 2551 จากข้อจำกัดของหลักสูตรการศึกษา พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่า มีความลับสนของผู้ปฏิบัติการในสถานศึกษา เป็นหลักสูตรเนื้อหาแน่นเกินไป เรียนทั้งวัน มีปัญหาในการเทียบโอนและปัญหาคุณภาพผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงเปลี่ยนมาใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเพิ่มสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีการกำหนดตัวชี้วัดมาให้เป็นการจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคปัจจุบัน มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในการปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดมั่นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งบำเพ็ญประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (โพยม จันทร์น้อย, 2560)

การเรียนรู้การสอนในระบบ Education 4.0 เป็นโมเดลประเทศที่ต้องมีนวัตกรรมเป็นของตัวเอง ดังนั้นประเทศไทย 4.0 จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จต้องอาศัย ทุกภาคส่วนให้มีความร่วมมือโดยเฉพาะครูต้องปรับการเรียนการสอนตามแนวการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางด้านทางสาขาวิชาชีพ ใช้พื้นที่เป็นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ การปฏิรูปการศึกษาต้องเน้นที่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง สร้างชิ้นงานเป็นของตนเองได้จริง (Active Learning) มีการประเมินผลที่สมดุลเชิงคุณภาพ สามารถประเมินบุคลิกภาพด้านอาชีพสู่ฐานสมรรถนะด้านการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3 ฐานรากตามรูปแบบการจัดการศึกษาประเทศไทย 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้วางเส้นทางการพัฒนารูปแบบโดยเติมเต็มด้วยวิทยาการความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็น “5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย” ประกอบด้วย 1) กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ (Food, Agriculture & Bio-Tech) 2) กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ (Health, Wellness & Bio-Med) 3) กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม (Smart Devices, Robotics & Mechatronics) 4) กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว (Digital, IoT, Artificial Intelligence & Embedded Technology) 5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (Creative, Culture & High Value Services) ทั้ง 5 กลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมายจะเป็นแพลตฟอร์มในการสร้าง “New Startups” ต่าง ๆ มากมาย อาทิ เทคโนโลยีการเกษตร (Agritech) เทคโนโลยีอาหาร (Foodtech) ในกลุ่มที่ 1 เทคโนโลยีสุขภาพ (Healthtech) เทคโนโลยีทางการแพทย์ (Meditech) สปา ในกลุ่มที่ 2 เทคโนโลยีหุ่นยนต์ (Robotech) ในกลุ่มที่ 3 เทคโนโลยีด้านการเงิน (Fintech) อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน (IoT) เทคโนโลยีการศึกษา (Edtech) อี-มาร์เก็ตเพลส (E-Marketplace) อี-คอมเมิร์ซ (E-Commerce) ในกลุ่มที่ 4 เทคโนโลยีการออกแบบ (Designtech) ธุรกิจไลฟ์สไตล์

(Lifestyle Business) เทคโนโลยีการท่องเที่ยว (Traveltech) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ (Service Enhancing) ในกลุ่มที่ 5 เป็นต้น

ระบบการศึกษาไทยระดับประถมศึกษา การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเน้นทักษะพื้นฐานการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ทักษะการคิดพื้นฐาน การติดต่อสื่อสาร กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างสมบูรณ์และสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม โดยเน้นจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการจัดการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพ หรือการศึกษาต่อสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีหลักการจัดการศึกษา มุ่งเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม สันองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือการศึกษาต่อที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นและประเทศชาติ สิ่งที่ขาดหายไปคือ ฐานรากในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ใช้จัดวางแผนการเรียนและรายวิชาเพิ่มเติมรองรับผู้เรียนเป็นกลุ่มความสามารถ ความถนัด และความสนใจ รวมทั้งกระบวนการและเครื่องมือคัดกรองผู้เรียน ถูกออกแบบไว้อย่างไม่ชัดเจนที่จะรองรับการวางเส้นทางการศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ให้ผู้เรียนต่อยอดความถนัดเป็นการเฉพาะด้านในการเพิ่มความรู้ และทักษะที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ หรือวางเส้นทางการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นสู่การประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขตรงความต้องการของท้องถิ่นในระดับจังหวัด การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีประสิทธิภาพครอบคลุมผู้เรียนทุกกลุ่ม และสอดคล้องกับแผนความต้องการกำลังแรงงาน จำแนกเป็น 3 ฐานราก ดังนี้ ฐานรากที่ 1 มัธยมศึกษาสายปฏิบัติการ เน้นทักษะและสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ ที่สามารถนำหลักความรู้มาใช้อธิบายกระบวนการทำงานได้เป็นอย่างดี วางเส้นทางการศึกษาต่อสายประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการและระดับสูงต่อไป ฐานรากที่ 2 มัธยมศึกษาสายวิชาการ เน้นทักษะและสมรรถนะทางสาขาวิชาการ ไปใช้แก้ปัญหาและอธิบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีทักษะพื้นฐานในการดำเนินวิถีชีวิตได้ตีวงเส้นทางการศึกษาต่อประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายเฉพาะทางรองรับการศึกษาต่อกลุ่มความถนัด

ทางสาขาวิชาและอาชีพในระดับมหาวิทยาลัย สถานะที่ 3 มัธยมศึกษาสายความเป็นเลิศ เฉพาะทาง เน้นทักษะและสมรรถนะฐานวิจัยในใช้พัฒนานวัตกรรมแก้ปัญหาสนอง ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น วางเส้นทางการศึกษาต่อประกาศนียบัตรมัธยมศึกษา ตอนปลายเฉพาะทางความเป็นเลิศ รองรับการศึกษาต่อความเป็นเลิศเฉพาะทางของ มหาวิทยาลัยฐานวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มุ่งพัฒนานวัตกรรมประเทศสู่การ แข่งขันทางเศรษฐกิจและการค้า

การศึกษา 4.0

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเทศ เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมในการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมไทยสู่เวทีเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ เมื่อโลกเปลี่ยน คนต้องเปลี่ยน การศึกษาของประเทศไทยก็ต้องเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน โดยการศึกษา ที่จะสามารถขับเคลื่อนประเทศไทยให้เป็นประเทศไทย 4.0 ได้ก็ควรจะเป็นการศึกษา 4.0 นั้นเอง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2560, หน้า 16) ดังที่ ไพฑูริย์ สินลารัตน์ (2559) ได้กล่าวถึง การศึกษา 4.0 ว่าคือการศึกษารวมของประเทศไทยที่ก้าวข้ามการศึกษาที่เป็นเพียงแค่การให้ผู้เรียน ศึกษา ค้นคว้า คิด เขียน และวิเคราะห์ วิจัยได้เท่านั้น แต่การศึกษาต้องถึงขั้นที่ผู้เรียน จะต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถสร้างผลงานที่เป็นผลผลิต (Product) ออกมาให้ได้ และเป็นผลผลิตที่ดีมีคุณภาพด้วยพร้อมกัน ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ (Creative and Production Education)

จากความหมายของการศึกษาไทย 4.0 ดังกล่าวมาข้างต้น จึงสรุปแนวคิด ของการศึกษา 4.0 ว่าหมายถึง การศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรม ทั้งนวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน นวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู และนวัตกรรมทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

สำหรับวิวัฒนาการของการศึกษาก่อนที่จะมาถึงการศึกษา 4.0 นั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น สามารถอธิบายเทียบเคียงได้กับวิวัฒนาการของการ พัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละยุค สามารถสรุปได้ดังนี้

การศึกษา 1.0 เป็นการศึกษาในยุคของเกษตรกรรม เป็นการศึกษา ที่ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมเกษตรกรรมที่มีลักษณะเรียบง่าย ทำให้การศึกษาในยุคนี้ มีลักษณะของการเรียนหนังสือตามที่ครูสอน เน้นการบอกความรู้ การบรรยายเป็นหลัก และเป็นการเรียนในห้องเรียนเป็นหลัก

การศึกษา 2.0 เป็นการศึกษาในยุคอุตสาหกรรม จากแนวคิดการผลิตในระบบอุตสาหกรรมที่มีลักษณะเป็นการผลิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การศึกษาในยุคนี้เป็นการเรียนรู้ และออกไปปรับใช้ระบบอุตสาหกรรม ไม่จำเป็นต้องมีความคิดสร้างสรรค์อะไรมากมาย และลักษณะที่สำคัญอีกอย่างของการศึกษาในยุคนี้คือ เริ่มมีการเข้าถึงข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ดังนั้นนอกจากเป็นการเรียนรู้แล้วยังเป็นการเรียนให้สามารถหาความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในอินเทอร์เน็ตได้

การศึกษา 3.0 เป็นการศึกษาในยุคอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น และเป็นยุคที่มีการใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเป็นโลกาภิวัตน์ของโลกยุคนี้ การศึกษาในยุคนี้จึงต้องเป็นการศึกษาที่ต่อยอดจากความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ในยุค 2.0 ที่ผู้เรียนต้องสามารถคิดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่

การศึกษา 4.0 เป็นการศึกษาในยุคเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ดังนั้น การศึกษาในยุคนี้ เรียนต้องสามารถต่อยอดองค์ความรู้ใหม่จากยุค 3.0 ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ ที่มีความเป็นรูปธรรม สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาหรืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้หรือการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน โดยอาศัยความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2560, หน้า 17-18) การศึกษา 4.0 เป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมนั่นเอง

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครพนม

1. ข้อมูลสภาพทั่วไป

1.1 ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดนครพนม เป็นจังหวัดชายแดนตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พื้นที่มีลักษณะเลียบยาวตามแนวชายฝั่งขวาของแม่น้ำโขงประมาณ 174 กิโลเมตร อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16-18 องศาเหนือ และระหว่างเส้นแวงที่ 104-105 องศาตะวันออก จังหวัดนครพนม มีเนื้อที่ประมาณ 5,528.88 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,474,437 ไร่ (คิดเป็นร้อยละ 3 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 735 กิโลเมตร

2. อาณาเขตติดต่อ

- 2.1 ทิศเหนือ ติดกับอำเภอเซกา และอำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ
- 2.2 ทิศใต้ ติดกับอำเภอดงหลวง และอำเภอห้วยน้ำใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร
- 2.3 ทิศตะวันออก ติดกับแขวงคำม่วน แขวงบอลิคำไซ และแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นแนวกันพรมแดน
- 2.4 ทิศตะวันตก ติดกับอำเภออากาศอำนวย อำเภอพรรณานิคม อำเภอกุสุมาลย์ อำเภอโพธิ์น้ำแก้ว และอำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร

3. มีจุดผ่านแดนถาวร 2 แห่ง จุดผ่อนปรน 4 แห่ง ดังนี้

- 3.1 จุดผ่านแดนถาวร สะพานมิตรภาพ 3 (นครพนม-คำม่วน) บริเวณบ้านห้อม ตำบลอาจสามารถ อำเภอเมืองนครพนม เป็นเขตติดต่อกับบ้านเวินใต้ เมืองท่าแขก แขวงคำม่วน
- 3.2 จุดผ่านแดนถาวร ท่าเทียบเรือเทศบาลเมืองนครพนม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครพนม ติดต่อกับเมืองท่าแขก แขวงคำม่วน
- 3.3 จุดผ่อนปรน บ้านหนาดท่า หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองนครพนม เป็นเขตติดต่อกับบ้านปากเป้ง เมืองท่าแขก
- 3.4 จุดผ่อนปรน บ้านโพธิ์ไทร ตำบลไผ่ล้อม อำเภอบ้านแพง เป็นเขตติดต่อกับบ้านท่าสะอาด เมืองปากกระดิ่ง แขวงบอลิคำไซ
- 3.5 จุดผ่อนปรน บ้านธาตุพนมสามัคคี หมู่ที่ 2 อำเภอธาตุพนม เป็นเขตติดต่อกับบ้านด่านเมืองหนองบก แขวงคำม่วน
- 3.6 จุดผ่อนปรน บ้านท่าอุเทน ตำบลท่าอุเทน อำเภอท่าอุเทน เป็นเขตติดต่อกับบ้านหินปูน เมืองหินปูน แขวงคำม่วน

4. ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

- 4.1 ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดนครพนม มีลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นแบบที่ราบสูง ความสูงของพื้นที่โดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับน้ำทะเล ประมาณ 140 เมตร สภาพภูมิประเทศ แบ่งออกเป็น 2 เขต

เขตตอนเหนือ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนินสูงและที่ดอน มีป่าไม้สลับกับพื้นที่ราบทางตอนกลางและตะวันตกของพื้นที่ จะเป็นที่ราบลุ่มมีลักษณะเป็นทุ่งกว้าง ซึ่งปีใดมีฝนตกชุกจะมีสภาพน้ำท่วมขัง ทางเหนือสุดของจังหวัดในเขตอำเภอบ้านแพง

มีเทือกเขาภูผาลังกาทอดผ่าน นอกจากนี้ยังมีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน คือ แม่น้ำสงคราม และแม่น้ำอุบล สำหรับอำเภอในเขตนี้ คือ อำเภอบ้านแพง อำเภอศรีสงคราม

อำเภอท่าอุเทน อำเภอนาหว้า อำเภอโพนสวรรค์ และอำเภอนาทม

เขตตอนใต้ พื้นที่บริเวณใกล้แม่น้ำโขงเป็นที่ราบลุ่ม มีน้ำท่วมถึง ส่วนทางทิศตะวันตกซึ่งอยู่ห่างออกไปพื้นที่มีลักษณะเป็นลูกคลื่นและที่ดอน สภาพเป็นป่าไม้เต็งรัง พื้นที่ส่วนมากเป็นหินลูกรังบางส่วน มีลักษณะเนินและที่ต่ำสลับกัน มีแม่น้ำก้าไหลผ่าน พื้นที่ทางใต้สุดของจังหวัดในเขตอำเภอนาแก มีเทือกเขาภูพานทอดเป็นแนวกันเขตระหว่างจังหวัดนครพนมกับจังหวัดมุกดาหาร อำเภอในเขตตอนใต้ ได้แก่ อำเภอเมืองนครพนม อำเภอเรณูนคร อำเภอธาตุพนม อำเภอปลาปาก อำเภอนาแก และอำเภอวังยาง

4.2 ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดนครพนม เป็นจังหวัดที่มีฝนตกชุกในฤดูฝน เพราะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุม และอิทธิพลจากป่าไม้ และเทือกเขาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว รวมทั้งพายุจากทะเลจีนใต้ ที่เคลื่อนผ่าน หรือเคลื่อนเข้าใกล้ โดยมีปริมาณฝนตกชุกตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม ถึงกลางเดือนตุลาคม สภาพดินฟ้าอากาศแบ่งออกเป็น 3 ฤดู

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ของทุกปี ฤดูร้อนจะมีอากาศร้อนอบอ้าว อุณหภูมิเฉลี่ย 25-35 องศาเซลเซียส และมีอุณหภูมิสูงสุดอยู่ระหว่าง 37-40 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคมของทุกปี ในบางส่วนของจังหวัด มีฝนตกชุกโดยเฉพาะพื้นที่อำเภอที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงจะประสบ อุทกภัยได้รับความเสียหายเป็นประจำทุกปี เช่น อำเภอเมืองนครพนม ท่าอุเทน และบ้านแพง เป็นต้น ปริมาณฝนเฉลี่ย 2,424.4 มิลลิเมตร/ปี

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี โดยทั่วไปอากาศจะหนาวเย็นอุณหภูมิเฉลี่ย 16-25 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุด อยู่ในช่วง 8-15 องศาเซลเซียส

5. การปกครองและประชากร

5.1 การปกครอง

จังหวัดนครพนม แบ่งการปกครองเป็น 12 อำเภอ 99 ตำบล 1,123 หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 21 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 81 แห่ง มีประชากรทั้งสิ้น 625,573 คน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองนครพนม จำนวน 115,925 คน และอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอวังยาง จำนวน 15,299 คน เมื่อจำแนกประชากรตามกลุ่มอายุทั้ง 4 กลุ่มอายุ ซึ่งอยู่ระหว่าง แรกเกิด-18 ปี พบว่า จังหวัดนครพนม มีประชากรกลุ่มอายุ 6-11 ปี มากที่สุด จำนวน 49,663 คน รองลงมาคือ กลุ่มอายุแรกเกิด-5 ปี จำนวน 43,817 คน กลุ่มอายุ 15-18 ปี จำนวน 37,273 คน และน้อยที่สุดคือ กลุ่มอายุ 12-14 ปี จำนวน 25,689 คน รายละเอียดดังแสดงในตาราง 1-2

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ตาราง 1 แสดงข้อมูลการปกครองและจำนวนประชากรของจังหวัดนครพนม

อำเภอ	เนื้อที่ (ตร.กม.)	ระยะทางถึง จังหวัด (กม.)	จำนวน					
			ประชากร	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.
1. เมืองนครพนม	853.306	6	115,925	15	165	1	1	12
2. ท่าอุเทน	467.983	26	54,253	9	109	-	2	7
3. ธาตุพนม	367.884	54	72,268	12	136	-	5	7
4. นาแก	539.217	64	72,191	12	140	-	2	11
5. บานแพง	284.731	93	26,072	6	66	-	1	5
6. ปลาปาก	547.096	44	49,896	8	85	-	1	8
7. ศรีสงคราม	671.371	67	63,780	9	109	-	5	5
8. เรณูนคร	253.952	51	41,359	8	91	-	1	8
9. นาหว้า	288.448	98	39,346	6	68	-	2	5
10. โพนสวรรค์	718.835	45	51,985	7	90	-	1	7
11. นาทม	398.129	103	23,199	3	37	-	-	3
12. วังยาง	137.931	78	15,299	4	27	-	-	3
รวม	5,528.883	-	625,573	99	1,123	1	21	81

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (31 ธันวาคม 2559)

ตาราง 2 แสดงข้อมูลประชากร อายุแรกเกิด-18 ปี

อำเภอ	กลุ่มอายุ				รวม	ร้อยละ/ประชากร
	แรกเกิด -5 ปี	6-11 ปี	12-14 ปี	15-18 ปี		
1. เมืองนครพนม	8,053	9,199	4,849	7,022	29,123	25.12
2. ท่าอุเทน	3,941	4,464	2,292	3,299	13,996	25.80
3. ธาตุพนม	4,667	5,363	2,816	4,245	17,091	23.65
4. นาแก	4,684	5,473	2,822	4,045	17,024	23.58
5. บานแพง	1,961	2,226	1,087	1,527	6,800	26.08
6. ปลาปาก	3,765	4,164	2,127	3,113	13,169	26.39
7. ศรีสงคราม	4,527	5,016	2,584	3,724	15,911	24.95
8. เรณูนคร	2,693	2,895	1,632	2,333	9,553	23.10
9. นาหวา	2,867	3,157	1,610	2,387	10,021	25.47
10. โพนสวรรค์	3,969	4,579	2,330	3,339	14,217	27.35
11. นาทม	1,697	1,904	939	1,324	5,864	25.28
12. วังยาง	993	1,223	601	915	3,732	24.39
รวม	43,817	49,663	25,689	37,273	156,501	-

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (31 ธันวาคม 2559)

5.2 ลักษณะประชากร

ประกอบด้วย 7 ชนเผ่า ได้แก่ ไทย ไทยลาว ผู้ไท ญ้อ โส้ กะเลิง และแสก นอกจากนี้ยังมีชาวไทยเชื้อสายจีนและเวียดนาม รวมอาศัยอยู่กับทุกชนเผ่าและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ มีความหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเอง เช่น ชนเผ่าผู้ไท อำเภอเรณูนคร ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้เป็นอย่างดี

5.3 การประกอบอาชีพของประชากร

จังหวัดนครพนม มีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 625,573 คน เป็นประชากรวัยแรงงาน จำนวน 440,938 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานทำ จำนวน 84,684 คน คิดเป็นร้อยละ 54.12 เป็นผู้ว่างงาน จำนวน 5,313 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75

ตาราง 3 ข้อมูลประชากรและสถานภาพแรงงาน

สถานภาพแรงงาน	จำนวน (คน)
ประชากร (รวม)	625,573
1. กำลังแรงงานปัจจุบัน (รวม)	298,408
1.1 ผู้มีงานทำ	284,684
1.2 ผู้ว่างงาน	5,313
อัตราแรงงาน (รวม)	440,938
2. กำลังแรงงานรอฤดูกาล	8,411
3. ไม่อยู่ในแรงงานอายุ 15 ปี ขึ้นไป	142,530
3.1 ทำงานบ้าน	18,383
3.2 เรียนหนังสือ	40,462
3.3 อื่น ๆ	83,685

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดนครพนม (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2559)

6. ข้อมูลหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา ครู คณาจารย์

และบุคลากรทางการศึกษา

จังหวัดนครพนม มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จำนวน สถานศึกษา ระดับการจัดการศึกษา จำนวนครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

ทั้งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ รายละเอียด
ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงข้อมูลหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา ครู คณาจารย์ และบุคลากร
ทางการศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ที่	สังกัด	จำนวน		
		สถานศึกษา	นักเรียน นักศึกษา	ข้าราชการครู และบุคลากร ทางการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ				
1	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)	498	99,424	6,864
2	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน (สช.)	23	6,954	278
3	สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา (สอศ.)	14	9,379	390
4	สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา (สกอ.)	3	11,765	1,082
5	สำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย (กศน.)	12	10,943	269
6	ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดนครพนม	1	216	16
รวม		551	138,681	8,630
กระทรวงอื่น				
7	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พ.ศ.)	10	976	110
8	องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล)	7	3,318	166

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	สังกัด	จำนวน		
		สถานศึกษา	นักเรียน นักศึกษา	ข้าราชการครู และบุคลากร ทางการศึกษา
9	องค์การบริหารส่วนจังหวัด นครพนม (อบจ.)	1	262	14
10	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตชด.)	8	675	63
	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม			30
	รวม	26	5,231	383
	รวมทั้งสิ้น	577	143,912	9,013

ที่มา : ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดนครพนม

7. บริบทที่เกี่ยวข้องข้องด้านการศึกษา

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ได้นำกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ
20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนา
การศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) นโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนม แผนปฏิบัติการ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม และบริบท
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม
มาสังเคราะห์กำหนดเป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนการจัด
การศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดนครพนม โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

วิสัยทัศน์

“ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว
ด้วยการพัฒนา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

สาระสำคัญ

1. ความมั่นคง

1.1. การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง

1.2. ประเทศมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตยมีสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่เข้มแข็งเป็นศูนย์กลางและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ระบบการเมืองที่มั่นคงเป็นกลไกที่นำไปสู่ การบริหารประเทศที่ต่อเนื่องและโปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาล

1.3. สังคมมีความปรองดองและความสามัคคี สามารถ ผนึกกำลังเพื่อพัฒนาประเทศ ชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัว มีความอบอุ่น

1.4. ประชาชน มีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคง พอเพียงกับการดำรงชีวิต มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน

1.5. ฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีความมั่นคง ของอาหาร พลังงาน และน้ำ

2. ความมั่งคั่ง

2.1. ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจ อย่างต่อเนื่อง จนเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชากรได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น

2.2. เศรษฐกิจมีความสามารถในการแข่งขันสูง สามารถ สร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ สร้างฐานเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคต และเป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาค ทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุน และการทำธุรกิจ มีบทบาทสำคัญในระดับภูมิภาคและระดับโลก เกิดสายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างมีพลัง

2.3. ความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้าง การพัฒนาต่อเนื่อง ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงิน ทุนที่เป็นเครื่องมือเครื่องจักร ทุนทางสังคม และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. ความยั่งยืน

3.1 การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการเจริญเติบโตของ เศรษฐกิจที่ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม จนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ

3.2 การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลก ซึ่งเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ความอุดม สมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น คนมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม มีความเอื้ออาทร เสียสละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม

3.3 มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการ มีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน เพื่อการพัฒนาในทุกระดับอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน

3.4 ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมยึดถือและปฏิบัติตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ในการดำเนินการ 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง

1.1 เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สร้างจิตสำนึกของคน ในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

1.2 ปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศ ขจัดคอร์รัปชัน สร้างความ เป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ กระจายอำนาจ และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการ ยุติธรรม

1.3 ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ เน้นเสริมสร้างกระบวนการสันติสุขและแนวทางสันติวิธี ขจัดความขัดแย้ง ลดความรุนแรง ตามแนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

1.4 บริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล โดยพัฒนาความร่วมมือเป็นหุ้นส่วน ยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการพัฒนาพื้นที่ชายแดน และชายฝั่งทะเล เสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านวัฒนธรรม เร่งรัดจัดทำหลักเขตแดน แก้ไขปัญหาพื้นที่ทับซ้อน และปัญหาการลักลอบเข้าเมืองทั้งระบบ

1.5 พัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ รักษาคุณภาพของความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ ลดผลกระทบจากภัยก่อการร้าย และเสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์

1.6 พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการผนึกกำลังป้องกันประเทศและกองทัพ พัฒนาโครงสร้างกำลังและยุทธโศปกรณ์ที่เหมาะสม พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ พร้อมสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการรักษาสันติภาพในกรอบสหประชาชาติ

1.7 พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารพลังงาน และน้ำ

1.8 ปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวตั้งสู่แนวระนาบมากขึ้น กำหนดการบริหารจัดการที่ครบวงจรและยั่งยืน พัฒนาปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการดำเนินงาน และให้ความสำคัญกับการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความสามารถในการแข่งขัน

2.1 สมรรถนะทางเศรษฐกิจ

2.2.1 รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น โดยดำเนินนโยบายการคลังและการเงินให้มีความสอดคล้องกัน รักษาวินัยการเงินการคลัง และเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยน และสร้างความเชื่อมั่นในต่างประเทศ พัฒนาระบบการเงินของประเทศให้มีประสิทธิภาพและสามารถให้บริการประชาชนทุกระดับ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันภาคธุรกิจ และโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชน

2.2.2 ส่งเสริมการค้าและการลงทุน ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ประเทศและยุทธศาสตร์จังหวัดที่สะท้อนความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ และให้อยู่บนการแข่งขันที่เป็นธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2.3 พัฒนาประเทศสู่ความเป็นชาติการค้า โดยใช้ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล และการพัฒนานวัตกรรม ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำธุรกิจ

ของผู้ประกอบการ จัดอุปสรรค และอำนวยความสะดวกทางด้านโครงสร้างและระบบ
ด้านปัจจัยสนับสนุน และด้านบุคลากร

2.2 พัฒนาภาคการผลิตและบริการ

2.2.1 ภาคเกษตร

2.2.1.1 เสริมสร้างฐานการผลิตการเกษตรให้เข้มแข็ง

และยั่งยืน

2.2.1.2 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร

2.2.1.3 ส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยให้ปรับไปสู่รูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพ

แบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพ

2.2.1.4 พัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารที่มีศักยภาพ

ในการแข่งขัน

2.2.2 ภาคอุตสาหกรรม

2.2.2.1 พัฒนาอุตสาหกรรมเต็มศักยภาพ

2.2.3 ภาคบริการ

2.2.3.1 สร้างรายได้จากการท่องเที่ยว

2.2.3.2 ผลักดันประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลาง

การให้บริการสุขภาพ

2.2.3.3 ส่งเสริมธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ

2.2.4 พัฒนาผู้ประกอบการ/ เศรษฐกิจชุมชน

2.2.4.1 พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการไทย

ในการสร้างสรรค์สินค้าและบริการรูปแบบใหม่ให้มีจุดเด่น เพื่อตอบสนองความต้องการ
ของตลาด และก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ตลอดจนส่งเสริมสถาบัน
การศึกษาในท้องถิ่น ให้เป็นแหล่งรวบรวมและศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านในการ
พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย
เพื่อสนองตอบผู้บริโภคทุกระดับ และรณรงค์ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการ
เห็นความสำคัญในการสร้างเครื่องหมายการค้าของตนเอง และสร้างภาพลักษณ์สินค้าไทย
ให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วโลกสนับสนุนผู้ประกอบการเดิม ให้สามารถปรับตัวและเตรียม
ความพร้อมสำหรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจใหม่ ๆ และมาตรการทางการค้าในรูปแบบ
ต่าง ๆ

2.2.4.2 พัฒนาและยกระดับผลิตภาพแรงงาน เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2.2.4.3 พัฒนาวិสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล ให้มีการรวมกลุ่มคลัสเตอร์ที่เข้มแข็งเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยด้วยการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมการพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมและบริการเพื่อเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางการผลิต บริการและอุตสาหกรรมดิจิทัล

2.2.4.4 ยกระดับศักยภาพของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ไทยให้ก้าวไกลสู่สากล

2.2.4.5 พัฒนาวิสาหกิจชุมชนและสถาบันเกษตรกร เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และกลุ่มประชาชน/ เกษตรกรในชุมชนให้เป็นฐานรากสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

2.3 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง

2.3.1 เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน พัฒนาเป็นฐานการผลิตใหม่ กระจายกิจกรรมเศรษฐกิจและความเจริญสู่ภูมิภาค สร้างความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านการผลิตรวมและช่องทางการตลาดร่วมกัน

2.3.2 พื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก พัฒนาเป็นฐานการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสูง มีบริการทันสมัย ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

2.3.3 พื้นที่เมืองศูนย์กลางความเจริญ พัฒนาเป็นเมืองที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และน่าอยู่ ใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างประหยัด จัดการสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างเหมาะสม รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีอนาคต มีระบบรางเชื่อมโยงเมืองศูนย์กลางความเจริญทั่วประเทศ บริหารจัดการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขีดความสามารถสูง

2.4 การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

2.4.1 ด้านการขนส่ง ปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งสินค้าทางถนนสู่การขนส่งที่ต้นทุนต่ำ รวมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางและขนส่งไปสู่เมืองศูนย์กลางของภูมิภาคทั่วประเทศ และเชื่อมโยง

กับประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง และอุตสาหกรรมซ่อมบำรุง อากาศยานและการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน เพื่อสร้างฐานอุตสาหกรรมใหม่ของประเทศ

2.4.2 ด้านความมั่นคงทางพลังงาน พัฒนาให้มีความมั่นคง

ในราคาที่เหมาะสม โดยกระจายประเภทของเชื้อเพลิง ส่งเสริมพลังงานทดแทน ตามศักยภาพรายพื้นที่ อาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ด้านพลังงาน พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และนำไปสู่การสร้างอุตสาหกรรมที่จะเป็น ฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศ รวมทั้งเชื่อมโยงแหล่งพลังงานกับประเทศในอาเซียน

2.4.3 ด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT)

เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ICT ที่เป็นอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ทันสมัยและกระจาย ทั่วถึง พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญระดับมาตรฐานสากล เพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรม ICT และใช้ ICT ในการสร้างนวัตกรรมบริการ ภาครัฐแบบบูรณาการ ประยุกต์ ICT เพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิต การศึกษา และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

2.4.4 ด้านการวิจัยและพัฒนา เพิ่มสัดส่วนค่าใช้จ่ายวิจัย

และพัฒนาไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 โดยมีสัดส่วนรัฐต่อเอกชน 20 : 80 สนับสนุนวิจัยที่มุ่งเป้า ตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ เพิ่มจำนวนบุคลากรด้านวิจัยและพัฒนา เป็น 70 คนต่อประชากร 10,000 คน

2.5 การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก

2.5.1 สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับประเทศ

ในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติ ทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี เพื่อส่งเสริม ความมั่นคง เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าและลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืนร่วมกัน

2.5.2 ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ

การให้บริการทางการศึกษา ให้บริการด้านการเงิน การให้บริการด้านสุขภาพ การให้บริการด้านโลจิสติกส์ และการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งเป็นฐาน ความร่วมมือในเอเชีย

2.5.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนและการดำเนินธุรกิจ

ของนักลงทุนและผู้ประกอบการไทยในต่างประเทศ

2.5.4 ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติ ในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน ด้านอาหาร ด้านสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการป้องกันภัยในทุกรูปแบบ

2.5.5 ส่งเสริมบทบาทการเป็นผู้ประสานประโยชน์ในการเชื่อมโยงและถ่วงดุลระหว่างกลุ่มอำนาจต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาความแตกต่างทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาค โดยการดำรงความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศและองค์กรระหว่างประเทศทั้งในและนอกภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง บนหลักของการรักษาคุณภาพของการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มมหาอำนาจต่าง ๆ

2.5.6 เพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วมของไทยในองค์การระหว่างประเทศ ในการผลักดันการพัฒนาในอนุภูมิภาคและภูมิภาค รวมทั้งประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคอื่น ๆ และให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านการเงินและทางเทคนิคกับประเทศกำลังพัฒนาในการพัฒนาด้านความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจสังคมและการพัฒนาทุนมนุษย์

2.5.7 สนับสนุนการเปิดเสรีทางการค้า ทั้งในระดับทวิภาคี ภูมิภาค และพหุภาคี และส่งเสริมการค้ากับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคเดียวกัน (Intra-Regional Trade) มากขึ้น เร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงที่มีผลบังคับใช้แล้ว ตลอดจนใช้โอกาสจากการเปิดเสรีการค้าและการลงทุน รวมทั้งวางแนวทางป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

2.5.8 สร้างองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศ และให้ความรู้ความเข้าใจด้านการต่างประเทศและผลประโยชน์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศต่อภาคส่วนต่าง ๆ และสาธารณชนไทย รวมทั้งดำเนินการเชิงรุกในการสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ที่ดีและศักยภาพทางเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ของประเทศไทย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

3.1 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ โดยพัฒนาเริ่มตั้งแต่ในครรภ์และต่อเนื่องไปตลอดช่วงชีวิต ได้แก่

- 1) ช่วงการตั้งครรภ์/ แรกเกิด/ ปฐมวัย
- 2) วัยเรียน
- 3) วัยรุ่น/ นักศึกษา
- 4) วัยแรงงาน
- และ 5) วัยผู้สูงอายุ

3.2 การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึง โดยการปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการการศึกษาในทุกระดับ การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงและการยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขา

ที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพ และประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน ในการจัดการ การศึกษาปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูผู้สอน พัฒนาระบบการประเมินและการรับรอง คุณภาพ รวมทั้งให้มีการปฏิรูประบบการเรียนรู้

3.3 การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดี โดยมุ่งเน้นการป้องกัน และควบคุมปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การส่งเสริมรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สนับสนุนการมีสุขภาพกายและจิตที่ดี สร้างและ เผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ พัฒนารูปแบบ การกีฬาเพื่อสุขภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย

3.4 การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้าง ศักยภาพและบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะ วางรากฐานการพัฒนา จิตใจให้เข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต จิตสำนึกสาธารณะ ควบคู่ ไปกับการสร้างค่านิยมหลักของไทยให้สมาชิกในครอบครัว สร้างความอบอุ่นและมั่นคง ให้สมาชิกในครอบครัว

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ทางสังคม

4.1 การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม โดยสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้และการออม กระจายทรัพยากร ให้ทั่วถึงเป็นธรรมทั้งในด้านบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน ฐานทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะ ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มด้อยโอกาส ความเป็นธรรมในการเข้าถึงกระบวนการ ยุติธรรม

4.2 การพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ บูรณาการระบบหลักประกันสุขภาพภาครัฐ 3 กองทุน เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ ในการบริหารจัดการ และลดความเหลื่อมล้ำในระบบหลักประกันสุขภาพ การส่งเสริมการ อภิบาลระบบสุขภาพในลักษณะเครือข่าย รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการกีฬาเพื่อสุขภาพ

4.3 การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต ในสังคมสูงวัย โดยเตรียมการด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส

4.4 การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน โดยการฟื้นฟูบทบาทสถาบันศาสนา การธำรงรักษาวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อเป็นฐานรากที่เข้มแข็งในสังคม ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน

4.5 พัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา ส่งเสริมจรรยาบรรณของสื่อมวลชน มีการปรับปรุงระบบตรวจสอบสื่อ มีการกำหนดบทลงโทษ และพัฒนาภาคประชาชนให้มีความรู้เท่าทันสื่อโดยเฉพาะสื่อออนไลน์

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

5.1 จัดระบบอนุรักษ์ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

5.1.1 ปกป้องรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ ดำเนินการปราบปรามและป้องกันการบุกรุกทำลายป่าอย่างเข้มงวด

5.1.2 ส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจ บริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้บนพื้นฐานให้คนและชุมชนสามารถอยู่กับป่าได้ และส่งเสริมแนวทางประเมินมูลค่าการให้บริการของระบบนิเวศและการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์

5.1.3 วางระบบป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

5.1.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

5.2 วางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ

5.2.1 เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการ ให้มีแหล่งกักเก็บน้ำต้นทุนและแหล่งชะลอน้ำที่เพียงพอ เพิ่มขีดความสามารถในการเก็บกักน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำและการผันน้ำ และการพัฒนาคลังข้อมูลระบบพยากรณ์ และการเตือนภัย และแผนงานเผชิญเหตุเฉพาะพื้นที่ ตลอดจนการปรับปรุงองค์กรและกฎหมาย รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ

5.2.2 พัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.2.3 ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

5.2.4 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ส่งเสริมการผลิตพลังงานสะอาด

5.2.5 กำหนดกฎระเบียบ และสร้างกลไกให้ทุกภาคส่วนใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.6 สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาและการประหยัดพลังงานอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง

5.3 พัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.3.1 พัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมหนาแน่นให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมนิเวศต้นแบบ และบรรจุให้เป็นแผนพัฒนาของจังหวัดและพื้นที่

5.3.2 สนับสนุนและผลักดันให้โรงงานปฏิบัติสู่อุตสาหกรรมสีเขียว และปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนา

5.3.3 เพิ่มศักยภาพเมืองด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการของเสีย

5.3.4 เพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อเป็นแหล่งดูดซับมลพิษและเก็บกักคาร์บอน

5.3.5 พัฒนาพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงโอกาสจากอาเซียนในการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5.4 การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5.4.1 ลดการกักก๊าซเรือนกระจก

5.4.2 เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5.4.3 ส่งเสริมการผลิตและบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.4.4 ป้องกัน เผ่าระวังและเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติ ส่งเสริมการทำแผนบริหารความต่อเนื่องของธุรกิจ

5.5 ใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม

5.5.1 จัดให้มีภาษีและค่าธรรมเนียมสำหรับผลิตภัณฑ์
ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและค่าธรรมเนียมการจัดการมลพิษ การวางเงินประกัน
ความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม

5.5.2 ปรับปรุงโครงสร้างภาษีเพื่อส่งเสริมการประหยัด
พลังงาน การใช้พลังงานทางเลือกและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5.5.3 ส่งเสริมการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
รวมทั้งการปรับปรุงระบบ โครงสร้างองค์กร กลไก กระบวนการยุติธรรม และกฎหมาย
ในการบริหารจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ
เน้นหลักการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหาร
จัดการภาครัฐ

6.1 การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ

6.1.1 ปฏิรูประบบภาษีทั้งระบบ เพื่อเพิ่มรายได้ของภาครัฐ
และเป็นเครื่องมือในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและลดความเหลื่อมล้ำ

6.1.2 ปฏิรูประบบการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพ
และประสิทธิผล จัดให้มีกฎหมายที่เป็นกรอบในการบริหารการเงินการคลังภาครัฐ
มีการจัดทำงบประมาณระยะปานกลางและระยะยาว เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย
ตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาประเทศ

6.1.3 มุ่งเน้นการจัดทำงบประมาณโดยยึดพื้นที่และประเด็น
วาระการพัฒนานวัตกรรมและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ
งบประมาณได้มากขึ้น

6.2 ปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ

6.2.1 ทบทวนบทบาทภารกิจของหน่วยงานภาครัฐให้มีความ
เหมาะสม ถ่ายโอนงานให้ภาคส่วนอื่น เพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิตภาพในการปฏิบัติราชการ
และสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ

6.2.2 พัฒนาให้หน่วยงานภาครัฐเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ตอบสนอง
ความต้องการของประชาชนตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อสร้างความเชื่อมั่น
ศรัทธาในการบริหารราชการแผ่นดิน

6.3 การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ

6.3.1 พัฒนารูปแบบและวิธีการทำงานของภาครัฐในระดับต่าง ๆ ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น โดยเน้นการยึดพื้นที่เป็นหลัก และปรับปรุงการจัดสรรงบประมาณให้เป็นแบบยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง รวมทั้งวางเงื่อนไขการจัดสรรงบประมาณให้กระทรวง/ กรม ต้องสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาจังหวัด/ กลุ่มจังหวัดในสัดส่วนวงเงินงบประมาณที่เหมาะสม

6.4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

6.4.1 วางแผนกำลังคนเชิงยุทธศาสตร์ ให้มีความเหมาะสม ไม่เป็นภาระต่องบประมาณประเทศ

6.4.2 สรรหา และจูงใจให้คนรุ่นใหม่ที่มีขีดสมรรถนะสูงเข้ามาสู่ระบบราชการไทย สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนบุคลากรระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

6.4.3 เสริมสร้างระบบคุณธรรมและวางมาตรการที่เหมาะสมในการแต่งตั้ง โยกย้าย

6.5 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

6.5.1 ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคีองค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชนและประชาชน และเครือข่ายต่าง ๆ สอดส่องเฝ้าระวัง ตรวจสอบ หรือต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของบุคลากรภาครัฐ วางมาตรการคุ้มครองพยาน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

6.5.2 พัฒนาระบบตรวจสอบสาธารณะและผู้ตรวจสอบอิสระจากภายนอกที่ผ่านการฝึกอบรมเข้ามาดำเนินการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการ

6.6 การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ

6.6.1 พัฒนางานบริการของภาครัฐสู่ความเป็นเลิศ เพื่อสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการ

6.6.2 พัฒนาศูนย์กลางการให้บริการด้วยระบบ e-service และการจัดทำ web-portal จัดทำฐานข้อมูลงานบริการที่มีประสิทธิภาพ ให้ประชาชนเข้าถึงการให้บริการของรัฐได้โดยสะดวก

6.6.3 ยกระดับประสิทธิภาพการให้บริการ online ผ่านทางเว็บไซต์ และโทรศัพท์มือถือ

6.7 การปรับปรุงแก้ไข กฎหมาย และระเบียบ ข้อบังคับที่ล้าสมัย

6.7.1 การปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้

เอื้ออำนวยต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การประกอบธุรกิจ ขีดกลางระหว่างประเทศ และการแข่งขันระหว่างประเทศ

6.7.2 เพิ่มศักยภาพหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ให้ความเห็นทางกฎหมาย ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถให้ความช่วยเหลือภาคเอกชน และประชาชนได้

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

กรอบวิสัยทัศน์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

จากสถานะของประเทศและบริบทการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ที่ประเทศกำลังประสบอยู่ ทำให้การกำหนดวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยังคงมีความต่อเนื่องจากวิสัยทัศน์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และกรอบหลักการของการวางแผนที่น้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยืดหยุ่นสมดุล ยั่งยืน โดยวิสัยทัศน์ของการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ

การกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของประเทศ (Country Strategic Positioning)

เป็นการกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์ของประเทศที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่ สคช. ได้จัดทำขึ้น “ประเทศไทยเป็นประเทศรายได้สูงที่มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม เป็นศูนย์กลางด้านการขนส่งและโลจิสติกส์ของภูมิภาคสู่ความเป็นชาติการค้าและบริการ (Trading and Service Nation) เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ และเกษตรปลอดภัย แหล่งอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และมีนวัตกรรมสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม”

เป้าหมาย

1. การหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง
  - 1.1 เศรษฐกิจขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5.0
  - 1.2 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (GDP Per Capita) และรายได้ประชาชาติต่อหัว (GNP Percapita) ณ สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในปี 2564 เพิ่มขึ้นเป็น 317,051 บาท (9,325 ดอลลาร์ สหรัฐ.) และ 301,199 บาท (8,859 ดอลลาร์ สหรัฐ.) ต่อคนต่อปี
    - 1.3 ผลผลิตภาพการผลิตเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าเฉลี่ยร้อยละ 2.5 ต่อปี
    - 1.4 การลงทุนรวมขยายตัวไม่ต่ำกว่าเฉลี่ยร้อยละ 8.0 (การขยายตัวของการลงทุนภาครัฐไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10.0 และการลงทุนของภาคเอกชนขยายตัวไม่ต่ำกว่าเฉลี่ยร้อยละ 7.5 ในขณะที่ปริมาณการส่งออกขยายตัวเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.0 ต่อปี)
2. การพัฒนาศักยภาพคนให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศและการสร้างสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ
  - 2.1 ประชาชนทุกช่วงวัยมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socio-Economic Security) และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
  - 2.2 การศึกษาและการเรียนรู้ได้รับการพัฒนาคุณภาพ
  - 2.3 สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งเป็นฐานรากที่เอื้อต่อการพัฒนาคน
3. การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
  - 3.1 การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น
  - 3.2 บริการทางสังคมมีคุณภาพและมีการกระจายอย่างทั่วถึง
4. การสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
  - 4.1 รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม
  - 4.2 ขับเคลื่อนประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4.3 เพิ่มขีดความสามารถในการรับมือภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.4 เพิ่มประสิทธิภาพและเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.5 มีการบริหารจัดการน้ำให้สมดุลระหว่างการอุปสงค์และอุปทานของน้ำ

5. การบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ

5.1 การบริหารงานภาครัฐที่โปร่งใส เป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และมีส่วนร่วม

5.2 ขจัดการทุจริตคอร์รัปชัน

5.3 มีการกระจายอำนาจที่เหมาะสม

แนวทางการพัฒนา

1. การยกระดับศักยภาพการแข่งขันและการหลุดพ้นกับดักรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง

1.1 การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนา พัฒนาสภาวะแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ทั้งด้านการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา ด้านบุคลากรวิจัย ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งสนับสนุนและผลักดันให้ผู้ประกอบการมีบทบาทหลักด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ตลอดจนผลักดันงานวิจัยและพัฒนาให้ใช้ประโยชน์อย่างแท้จริงทั้งเชิงพาณิชย์และสาธารณะโดยให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

1.2 การพัฒนาผลิตภาพแรงงานสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนากำลังคนและแรงงานให้มีทักษะความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและรองรับการเปิดเสรีของประชาคมอาเซียน โดยยกระดับและพัฒนาสมรรถนะแรงงานไทยด้วยเทคโนโลยี เร่งรัดให้แรงงานทั้งระบบมีการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานเพื่อสามารถแข่งขันในตลาดแรงงานได้ สนับสนุนให้แรงงานและปัจจัยการผลิตมีความยืดหยุ่นในการเคลื่อนย้ายระหว่างสาขาการผลิตและระหว่างพื้นที่การผลิต เพื่อให้แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายไปสู่สาขาการผลิตที่มีผลิตภาพการผลิตสูงสุด และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในภาคอุตสาหกรรมและบริการจัดทำกรอบวุฒิ

วิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานให้เป็นมาตรฐานที่เชื่อมโยงกันเพื่อยกระดับทักษะของแรงงานไทย

1.3 การส่งเสริมผู้ประกอบการที่เข้มแข็งและพาณิชย์ดิจิทัล พัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวและดำเนินธุรกิจท่ามกลางการดำเนินนโยบายและมาตรการการกีดกันทางการค้าในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มสัดส่วนความเป็นเจ้าของของคนไทยและสนับสนุนให้มีการขยายตลาด ที่มีแบรนด์สินค้าและช่องทางการตลาดที่เป็นของตนเองมากขึ้น ตลอดจนพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมและบริการเพื่อเข้าสู่การเป็นศูนย์กลางการผลิต บริการ และอุตสาหกรรมดิจิทัล

1.4 การลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน เร่งลงทุนและพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจในประเทศ และต่างประเทศ ทั้งการพัฒนาและปรับปรุงโครงข่ายรถไฟให้เป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งของประเทศ พัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งสาธารณะและโครงข่ายทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ขยายขีดความสามารถของท่าอากาศยานหลักของประเทศ พัฒนาท่าเรือที่มีศักยภาพให้เป็นท่าเรืออิเล็กทรอนิกส์เต็มรูปแบบ รวมทั้งพัฒนา และปรับปรุงระบบโทรคมนาคมของประเทศ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาด้าน อุตสาหกรรมที่เกิดจากลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อุตสาหกรรมซ่อมบำรุงและผลิต ชิ้นส่วนอากาศยาน และอุตสาหกรรมระบบราง เป็นต้น เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ให้กับประเทศในการเป็นฐานการผลิตในภูมิภาคอาเซียน

1.5 การปรับโครงสร้างการผลิต ปรับโครงสร้างการผลิต ภาคเกษตร โดยการปรับเปลี่ยนจากการผลิตสินค้าเกษตรขั้นปฐมเป็นสินค้าเกษตรแปรรูป ที่มีมูลค่าสูงมีคุณภาพและมาตรฐานสากล สามารถสร้างความเชื่อมโยงทางด้านวัตถุดิบ กับประเทศเพื่อนบ้านและลดระดับการผลิตสินค้าขั้นปฐมที่สูญเสียขีดความสามารถในการ แข่งขันลงสู่ระดับที่จำเป็นสำหรับการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงาน จัดระบบการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่และความต้องการของตลาดตั้งแต่ต้นน้ำ ถึงปลายน้ำทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มทางการเกษตร จากกิจการเจ้าของคนเดียวเป็นการประกอบการในลักษณะสหกรณ์ ห้างหุ้นส่วน และบริษัทเพื่อให้เกิดการประหยัดจากขนาด พิจารณาพันธุ์พืชที่เหมาะสมกับศักยภาพของ พื้นที่และแหล่งน้ำ ใช้เทคโนโลยีการผลิตในระดับที่เหมาะสม ใช้กลไกตลาดในการป้องกัน ความเสี่ยง ตลอดจนส่งเสริมและเร่งขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียง และระบบเกษตรกรรมยั่งยืนปรับโครงสร้างการผลิตภาคบริการ โดยเร่งพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งให้เกิดความเชื่อมโยงกันเป็นโครงข่ายทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ เร่งพัฒนาท่าเทียบเรือขนาดใหญ่ เพื่อรองรับการเติบโตของการท่องเที่ยว ทางทะเล ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ครอบคลุมและทันสมัย ทั้งการควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวและกำหนด และจัดทำกฎหมายเพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของไทยสู่สากลและรองรับการ พัฒนาการท่องเที่ยวให้สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนา เชิงพื้นที่ในลักษณะกลุ่มคลัสเตอร์ท่องเที่ยว โดยสนับสนุนการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ของพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงทั้งทางกายภาพ วิถีชีวิต/ วัฒนธรรมท้องถิ่น และกิจกรรม การท่องเที่ยว ตลอดจนส่งเสริมการสร้างเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาค อาเซียน ทั้งประเทศที่มีพรมแดนติดกันและประเทศที่มีโครงข่ายคมนาคมขนส่งเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวมทั้งระบบ พัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมอนาคตเพื่อเป็น แหล่งการถ่ายเทเทคโนโลยี เชื่อมโยงการผลิตกับอุตสาหกรรม ที่เป็นฐานรายได้ประเทศ และเป็นกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เข้าสู่การเป็นศูนย์กลางการผลิตและบริการ ทั้งในระดับอนุภูมิภาคและในภูมิภาคอาเซียน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุน การขยายตัวด้านการค้าการลงทุน เช่น โลจิสติกส์และพลังงาน รวมทั้งปัจจัยสนับสนุน การลงทุนอื่น ๆ เช่น ลดอุปสรรคการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ เป็นต้น ส่งเสริม การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ทั้งภาคการผลิต การตลาด การบริหาร จัดการการเงินและโลจิสติกส์ เชื่อมโยงเศรษฐกิจดิจิทัล ในการอำนวยความสะดวก ทางการค้าการลงทุนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ และสนับสนุนการลงทุนเพื่อสร้างเศรษฐกิจ และสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ มุ่งเน้นการพัฒนาธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ การลงทุน ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงานและการใช้พลังงาน ทดแทน การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเชิงพาณิชย์ การจัดตั้งสำนักงานใหญ่ ข้ามประเทศ บริษัทการค้าระหว่างประเทศ รวมทั้งการให้ความสำคัญเรื่อง ความรับผิดชอบต่อสังคมและการตอบแทนสู่สังคมขององค์กร และกิจการเพื่อสังคม

2. การพัฒนาศักยภาพคนตามช่วงวัยและการปฏิรูประบบ เพื่อสร้างสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ

2.1 การพัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัยให้สนับสนุนการ เจริญเติบโตของประเทศโดยช่วงวัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดให้มีพัฒนาการที่สมวัยในทุกด้าน

วัยเรียน วัยรุ่นให้มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายใต้บริบทสังคมที่เป็นพหุวัฒนธรรม วัยแรงงานให้มีการพัฒนายกระดับสมรรถนะฝีมือแรงงานเพื่อสร้างผลิตภาพเพิ่มให้กับประเทศ วัยผู้สูงอายุให้มีการทำงานที่เหมาะสมตามศักยภาพและประสบการณ์ มีรายได้ในการดำรงชีวิต มีการสร้างเสริมและฟื้นฟูสุขภาพเพื่อป้องกันหรือชะลอความทุพพลภาพและโรคเรื้อรังต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดภาระแก่ปัจเจกบุคคล ครอบครัว และระบบบริการสุขภาพ

2.2 การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มี

คุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึงโดย 1) ปฏิรูประบบบริหารจัดการทางการศึกษา โดยปรับระบบบริหารจัดการการศึกษาใหม่เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) 2) ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา 3) พัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ ตั้งแต่กระบวนการผลิต สรรหา และการคัดเลือกให้ได้คนดีคนเก่ง รวมทั้งระบบการประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์จากตัวผู้เรียน และ 4) ปฏิรูประบบการเรียนรู้ โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะกำลังคนทั้งระบบ การศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และความต้องการของตลาด การวิจัยและการใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการเรียนรู้

2.3 การพัฒนาด้านสุขภาพโดยส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยี

และนวัตกรรมทางการแพทย์ เพื่อรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุทั้งในด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพและที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ยกกระตือรือร้นการบริหารจัดการระบบสุขภาพเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความยั่งยืนในระยะยาว โดยพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารทรัพยากรด้านสาธารณสุข บูรณาการระบบหลักประกันสุขภาพภาครัฐให้เกิดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากร และส่งเสริมการอภิบาลระบบสุขภาพในรูปแบบเครือข่ายที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน พัฒนาศักยภาพของประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ ทั้งในด้านศูนย์กลางบริการสุขภาพ (Medical Service Hub) ศูนย์กลางบริการเพื่อส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Hub) ศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (Product Hub) และศูนย์กลางบริการวิชาการและงานวิจัย (Academic Hub) เพื่อนำรายได้กลับมาใช้ยกระดับคุณภาพบริการสาธารณสุขภายในประเทศ รวมทั้งส่งเสริมการให้ความสำคัญกับมิติสุขภาพในทุกนโยบายสาธารณะ

(Health in All Policies) เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายของทุกภาคส่วนตระหนักถึงผลกระทบของนโยบายสาธารณะที่มีต่อสุขภาพของประชาชน

2.4 การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการ

ดำรงชีพในสังคมสูงวัย โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและความจำเป็นทางกายภาพให้เหมาะกับวัย และการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในด้านการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคมอย่างบูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาชุมชนที่มีศักยภาพและความพร้อมให้เป็นต้นแบบของการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อขยายผลไปสู่ชุมชนอื่น ตลอดจนจนการพัฒนา นวัตกรรมในการใช้ชีวิตประจำวันสำหรับผู้สูงอายุ

3. การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

3.1 การยกระดับรายได้และสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ

มุ่งเน้นการเพิ่มผลิตภาพแรงงาน โดยสนับสนุนให้แรงงานมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานอย่างมีมาตรฐาน ปรับโครงสร้างค่าจ้างแรงงานให้ชัดเจน และสะท้อนทักษะฝีมือแรงงานอย่างแท้จริง เร่งผลักดันให้การใช้ระบบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้เพิ่มผลิตภาพทางการผลิตของเกษตรกรรายย่อย โดยสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาและการผลิตทางการเกษตรที่สอดคล้องกับพื้นที่ สร้างหลักประกันรายได้แทนการอุดหนุนด้านราคาสินค้าเกษตร ลดต้นทุนทางการเกษตร โดยสนับสนุนปัจจัยการผลิต

3.2 การจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน

และเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันระดับปัจเจกโดย 1) พัฒนาระบบบริการสาธารณะให้มีคุณภาพและมีช่องทางการเข้าถึงอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะระบบบริการสาธารณสุขและการศึกษาขั้นพื้นฐาน สวัสดิการสังคม และกระบวนการยุติธรรม 2) สนับสนุนการจัดการที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยและการเข้าถึงระบบสาธารณสุขภาค พัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยแก้ปัญหาชุมชนแออัดในเมืองโดยดำเนินการร่วมกับภาคธุรกิจเอกชน และ 3) การจัดรูปแบบสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็นและเหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมาย (Customized Welfare) ที่คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน โดยมีแนวทางการรับภาระค่าใช้จ่ายร่วมกัน (Cost Sharing)

3.3 การสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากรโดยปฏิรูป

ที่ดินเพื่อการเกษตร สนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยที่ไร้ที่ดินทำกินและยากจนได้มีที่ดิน

เป็นของตนเองหรือมีสิทธิทำกินในที่ดิน ปฏิรูประบบการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ และเข้าถึงพื้นที่เป้าหมายได้อย่างแท้จริง รวมทั้งปรับโครงสร้างภาษีที่เป็นธรรม เช่น ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง ภาษีมรดก และภาษีสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3.4 การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค

การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐาน และการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมโดยการ เสริมศักยภาพและความเข้มแข็งด้านกฎหมายให้แก่ประชาชน รวมทั้งการปรับปรุง และบังคับใช้กฎหมายเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ เช่น กฎหมายป่าชุมชน กฎหมาย ภาษีมรดก กฎหมายที่ดิน เป็นต้น

4. การรองรับการเชื่อมโยงภูมิภาคและความเป็นเมือง

4.1 การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

สะดวกของเมืองเตรียมความพร้อมรองรับความเป็นเมือง ทั้งด้านการบริหารจัดการด้าน ผังเมือง ด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ระบบคมนาคมขนส่ง ระบบบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อม ระบบการศึกษาและระบบสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพ และเพียงพอ ต่อความต้องการของคนในเมือง รวมทั้งเสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการ เมืองตามระดับการพัฒนา

4.2 การพัฒนาด้านการขนส่งและโลจิสติกส์เชื่อมโยงกับ

เพื่อนบ้าน ส่งเสริมและเร่งรัดการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของประเทศ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งด้านการค้า การลงทุน และการบริการ โดยคำนึงถึงการเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Logistics) สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ ในห่วงโซ่อุปทาน และปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ รวมทั้งปรับลดกระบวนการ ด้านอำนวยความสะดวกทางการค้า ขนส่ง และโลจิสติกส์ให้มีความสะดวก และมีประสิทธิภาพต่อภาคธุรกิจอย่างแท้จริง

4.3 การส่งเสริมการลงทุน การค้าชายแดน และการจัดตั้งเขต

พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ให้มีความสำคัญกับนโยบายส่งเสริมการลงทุนและการค้าชายแดน เพื่อดึงดูดให้นักลงทุนในภูมิภาคเข้ามาลงทุนในไทยและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งส่งเสริม การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนโดยให้ความสำคัญกับการลงทุน โครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการลงทุนและสิทธิประโยชน์ การบริหารจัดการแรงงาน ต่างด้าว และการให้บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกด้านการค้า ชายแดนและการผ่านแดนระหว่างไทยกับประเทศในภูมิภาคมากขึ้น

5. การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม อย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.1 การรักษาทุนทางธรรมชาติเพื่อการเติบโตสีเขียว
ใช้ประโยชน์จากทุนทางธรรมชาติ โดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว ปกป้องรักษาทรัพยากรป่าไม้โดยสนธิกำลังของทุกภาคส่วน นำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ โดยส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจระยะยาว อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนและแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าของระบบนิเวศ และการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์ จัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ กระจายการถือครองที่ดิน จัดทำฐานข้อมูลที่ดินเพื่อการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ การจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า กำหนดเขตการถือครองที่ดินที่เหมาะสม และกำหนดมาตรการป้องกันการถือครองที่ดินของคนต่างชาติ บริหารจัดการน้ำเพื่อให้เกิดความยั่งยืน บูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นระบบ สร้างศูนย์ข้อมูลทรัพยากรน้ำ จัดตั้งองค์การบริหารจัดการน้ำในระดับพื้นที่ เช่น คณะกรรมการลุ่มน้ำ และองค์กรผู้ใช้น้ำ คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ลดความขัดแย้งเชิงนโยบาย ระหว่างการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การท่องเที่ยว การประมง

5.2 การส่งเสริมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
สร้างระบบหมุนเวียนวัสดุที่ใช้แล้วที่มีประสิทธิภาพ ขับเคลื่อนสู่ Zero Waste Society ผ่านมาตรการต่าง ๆ เช่น การปฏิรูประบบภาษีและค่าธรรมเนียมเพื่อสิ่งแวดล้อม การศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม มาตรฐานและฉลากสินค้า เป็นต้น

5.3 การส่งเสริมการผลิต การลงทุน และการสร้างงานสีเขียว
เพื่อยกระดับประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมสีเขียว ส่งเสริมผู้ประกอบการให้สามารถปรับระบบห่วงโซ่อุปทานหรือห่วงโซ่มูลค่าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Supply Chain/ Green Value Chain) ส่งเสริมการทำการเกษตรกรรมยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมภาคบริการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย เพื่อให้ประเทศไทยมีศักยภาพให้มีความก้าวหน้ามากขึ้นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

5.4 การจัดการมลพิษและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้วยการ
เร่งรัดการควบคุมมลพิษ ทั้งทางอากาศ ชยะ น้ำเสีย และของเสียอันตรายที่เกิดจากการ

ผลิตและบริโภค เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน เร่งรัดแก้ไขปัญหา การจัดการขยะเป็นลำดับแรก โดยส่งเสริมให้เกิดกลไกการคัดแยกขยะเพื่อนำกลับมา ใช้ใหม่ให้มากที่สุด เร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดในพื้นที่วิกฤต สร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายที่เหมาะสม เน้นการแปรรูป เป็นพลังงาน สร้างวินัยของคนในชาติ มุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน โดยให้ความรู้แก่ประชาชน และการบังคับใช้กฎหมาย

5.5 การพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

ผลักดันการจัดทำแผนแม่บท การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ของอาเซียน หาแนวทางความร่วมมือกับอาเซียนและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในประเด็น การขนส่งข้ามพรมแดน การเคลื่อนย้ายแรงงาน การบริหารจัดการพลังงานและการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติ

5.6 การเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ เพิ่มขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพิ่มศักยภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้กับทุกภาคส่วน ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อลดผลกระทบและปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและระบบการเตือนภัย ตลอดจน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ ทางธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับการป้องกันน้ำท่วม วางแผนป้องกันเมืองและพื้นที่ชายฝั่ง พัฒนาเมืองที่สามารถปรับตัวและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Resilience City) การให้บริการของระบบนิเวศ ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนในการ รับมือภัยพิบัติโดยสร้างแนวป้องกันตามธรรมชาติ และการจัดทำแผนธุรกิจต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนากระบวนการจัดการภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพพร้อมรองรับแนวโน้ม การเกิดภัยพิบัติที่รุนแรงในอนาคต

6. การบริหารราชการแผ่นดินที่มีประสิทธิภาพ

6.1 การสร้างความโปร่งใส ในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ

ราชการ โดยให้มีช่องทางให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึง เข้าตรวจสอบข้อมูลของ ภาคราชการและร้องเรียนได้ เช่น ข้อมูลการประกวดราคาจัดซื้อ จัดจ้างโครงการของ

ทางราชการ ข้อมูลการประมวลโครงการ ผู้ชนะการประมูลและราคาปิดประมูล ข้อมูลความก้าวหน้าตามกระบวนการยุติธรรม เช่น คดีที่ไม่ดำเนินการตามหลักกรรมาภิบาล คดีทุจริตคอร์รัปชันและคดีที่ประชาชนให้ความสนใจในแต่ละยุคสมัย ฯลฯ

6.2 การพัฒนาบุคลากรภาครัฐ ให้มีความเป็นมืออาชีพ และเพียงพอต่อการขับเคลื่อนภารกิจภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ระบบราชการเล็กกะทัดรัดแต่มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพสูง

6.3 การสร้างรูปแบบการพัฒนา อปท. ให้เหมาะสม สามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นแกนหลักในการประสานเครือข่ายและเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.4 การสร้างระบบตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สร้างผลงานที่มีคุณภาพ รวดเร็วและน่าเชื่อถือ สามารถเป็นเครื่องมือให้กับคณะรัฐมนตรีประกอบการตัดสินใจในเชิงนโยบายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดตาม ประเมินผลโครงการใหญ่ๆ ที่มีการใช้จ่ายงบประมาณเป็นจำนวนมาก และเป็นโครงการที่มีผลกระทบในวงกว้าง

3. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579

ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

เป้าหมายที่ 1 คนทุกช่วงวัยมีความรักสถาบันหลักของชาติ และยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

เป้าหมายที่ 2 คนทุกช่วงวัยในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้และพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

เป้าหมายที่ 3 คนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาการดูแลและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและการพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เป้าหมายที่ 1 กำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

เป้าหมายที่ 2 สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่จัดการศึกษา
ผลิตบัณฑิตที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน

เป้าหมายที่ 3 การวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้
และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้าง
สังคมแห่งการเรียนรู้

เป้าหมายที่ 1 ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐาน
ของพลเมืองไทยและทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

เป้าหมายที่ 2 คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถ
และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา และมาตรฐานวิชาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต
ได้ตามศักยภาพ

เป้าหมายที่ 3 สถานศึกษาทุกระดับการศึกษาสามารถ
จัดกิจกรรม/ กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน

เป้าหมายที่ 4 แหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม
และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัด
เวลาและสถานที่

เป้าหมายที่ 5 ระบบและกลไกการวัด การติดตาม
และประเมินผล มีประสิทธิภาพ

เป้าหมายที่ 6 ระบบการผลิตครู อาจารย์ และบุคลากร
ทางการศึกษาได้มาตรฐานระดับสากล

เป้าหมายที่ 7 ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
ได้รับการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐาน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาค
และความเท่าเทียมทางการศึกษา

เป้าหมายที่ 1 ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาค
ในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ

เป้าหมายที่ 2 การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา ผ่านเทคโนโลยี
ดิจิทัลเพื่อการศึกษา สำหรับคนทุกช่วงวัย

เป้าหมายที่ 3 ระบบข้อมูลรายบุคคลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ครอบคลุม ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน เพื่อการวางแผน การบริหารจัดการศึกษา การติดตามประเมินผลและรายงานผล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ 1 คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

เป้าหมายที่ 2 หลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

เป้าหมายที่ 3 การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

เป้าหมายที่ 1 โครงสร้าง บทบาทและระบบการบริหารจัดการศึกษามีความคล่องตัว ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้

เป้าหมายที่ 2 ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา

เป้าหมายที่ 3 ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่

เป้าหมายที่ 4 กฎหมายและรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษารองรับลักษณะที่แตกต่างกันของผู้เรียน สถานศึกษา และความต้องการกำลังแรงงานของประเทศ

4. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development

Goals: SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาเป็นวาระการพัฒนาหลังปี ค.ศ. 2015 (DMG) ประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในเป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพครอบคลุม และเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนา

ที่ยั่งยืน และตัวชี้วัดทดแทน ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์ 17 ตัวชี้วัดหลัก และมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักและเจ้าภาพร่วมในตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายประสงค์ที่ 1 สร้างหลักประกันว่าเด็กหญิงและเด็กชายทุกคนสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม โดยไม่มีค่าใช้จ่ายนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิผล ภายในปี 2573

เป้าหมายประสงค์ที่ 2 สร้างหลักประกันว่าเด็กหญิงและเด็กชายทุกคนเข้าถึงการพัฒนาการดูแล และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมสำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษา ภายในปี 2573

เป้าหมายประสงค์ที่ 3 สร้างหลักประกันให้หญิงและชายทุกคนเข้าถึงการศึกษาระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพในราคาที่สามารถจ่ายได้ ภายในปี 2573

เป้าหมายประสงค์ที่ 4 เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทักษะทางด้านเทคนิคและอาชีพสำหรับการจ้างงาน การมีงานที่มีคุณค่า และการเป็นผู้ประกอบการ ภายในปี 2573

เป้าหมายประสงค์ที่ 5 ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศด้านการศึกษา และสร้างหลักประกันว่ากลุ่มที่เปราะบางซึ่งรวมถึงผู้พิการ ชนพื้นเมืองและเด็ก เข้าถึงการศึกษาและการฝึกอาชีพทุกระดับอย่างเท่าเทียม ภายในปี 2573

เป้าหมายประสงค์ที่ 6 สร้างหลักประกันว่าเยาวชนทุกคนและผู้ใหญ่ในสัดส่วนสูงทั้งชายและหญิง สามารถอ่านออกเขียนได้ และคำนวณได้ ภายในปี 2573

เป้าหมายประสงค์ที่ 7 สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชนความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในความร่วมมือของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2573

เป้าประสงค์ที่ 8 สร้างและยกระดับอุปกรณ์และเครื่องมือทางการศึกษาที่อ่อนไหวต่อเด็ก ผู้พิการ และเพศภาวะ และให้มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัยปราศจากความรุนแรง ครอบคลุมและมีประสิทธิผลสำหรับทุกคน

เป้าประสงค์ที่ 9 ขยายจำนวนทุนการศึกษาทั่วโลกให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศพัฒนาน้อยที่สุด รัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก และประเทศในแอฟริกา เพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอาชีพ และโปรแกรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเทคนิค วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ ในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ภายในปี 2573

เป้าประสงค์ที่ 10 เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณวุฒิรวมถึงการดำเนินการผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศในการฝึกอบรมครูในประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศพัฒนาน้อยที่สุด และรัฐกำลังพัฒนาที่เป็นเกาะขนาดเล็ก ภายในปี 2573

5. นโยบายรัฐบาล (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2557 จำแนกเป็น 11 ด้าน ดังนี้

1. การปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ตามประเพณีการปกครองของไทย รัฐบาลจึงถือเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งยวดในอันที่จะเชิดชูสถาบันนี้ไว้ด้วยความจงรักภักดีและปกป้องรักษาพระบรมเดชานุภาพ โดยจะใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางสังคมจิตวิทยา และมาตรการทางระบบสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินการ

2. การรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ

2.1 ในระยะเร่งด่วน รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจการ 5 ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการชายแดน การสร้างความมั่นคงทางทะเล การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และการเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของอาเซียน

2.2 เร่งแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำยุทธศาสตร์เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนามาใช้

2.3 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของกองทัพและระบบป้องกันประเทศให้ทันสมัย มีความพร้อมในการรักษาอธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติ

2.4 เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนานาประเทศบนหลักการที่วางนโยบายการต่างประเทศ เป็นส่วนประกอบสำคัญของนโยบายองค์รวมทั้งหมดในการบริหารราชการแผ่นดิน ไม่ว่าจะในด้านการเมือง เศรษฐกิจ หรือสังคม โดยจะนำกลไกทางการทูตแบบบูรณาการมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

3. การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

3.1 ในระยะเฉพาะหน้า จะเร่งสร้างโอกาส อาชีพ และการมีรายได้ที่มั่นคงแก่ผู้ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน รวมทั้งสตรี ผู้ด้อยโอกาส และแรงงานข้ามชาติ ที่ถูกกฎหมาย พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพแรงงานและจะส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบที่ถูกกฎหมายมากขึ้น

3.2 ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

3.3 ในระยะต่อไปจะพัฒนาระบบการคุ้มครองทางสังคม ระบบการออม และระบบสวัสดิการชุมชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

3.4 เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการมีงาน หรือกิจกรรมที่เหมาะสม

3.5 เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมที่มีความหลากหลาย เนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3.6 จัดระเบียบสังคม สร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนทั่วไป

3.7 แก้ไขปัญหาการไร้ที่ดินทำกินของเกษตรกร และการรुक้าเขตป่าสงวน

4. การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

4.1 จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษา และการเรียนรู้

4.2 ในระยะเฉพาะหน้า จะปรับเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการศึกษาให้สอดคล้องกับความจำเป็นของผู้เรียน และลักษณะพื้นที่ของสถานศึกษา

4.3 ให้ห้องค้รภาคประชาสังคค ภาคเอกชน องค้รปกครอง ส่วนท้องถึน และประชานท้วไป มีโอกาสรว่มจั้ดการศึษาท้มีคุณภาพและท้วถึง และรว่มในการปฏิรูปรการศึษาและการเรียนรู้

4.4 พัฒนาคนท้วท้ววงว้วย โดยสง้เสริมการเรียนรู้ตลอดช้ชีวิต

4.5 สง้เสริมอาช้วศึษาและการศึษาระด้บวิท้ยาลัยชุ้มชน

4.6 พัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครุท้มีคุณภาพและมี จิตวิญญาณของความเป้็นครุ

4.7 ทะนุบำรุง และอุปถัมภ์พระพุท้ทธศาสนา และศาสนาอื่น ๆ

4.8 อนุรักษ์ ฟ้ืนฟู และเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรม ภาษาไทย และภาษาถึน ภูมิปัญญาท้องถึน และความหลากหลายของศิลปวัฒนธรรมไทย

4.9 สนับสนุนการเรียนรู้ภาษาต้างประเทศ วัฒนธรรมของ ประเทศเพื่อนบ้าน และวัฒนธรรมสากล และการสร้างสรรค้งานศิลปะและวัฒนธรรม ท้เป้็นสากล เพื่อเตรียมเข้าสู่สากลท้ววัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน

4.10 ปลุกฝ้ิงค่านิยม และจิตสำนึกท้ดี ให้เยาวชนและประชาน

5. การยกระดับคุณภาพบริการต้านสาธารณสุข และสุขภาพ ของประชาน

5.1 วางรากฐานให้ระบบหลักประกันสุขภาพครอบคลุม ประชากรในท้วภาคส่วน

5.2 พัฒนาระบบบริการสุขภาพ โดยเน้นการป้องกันโรค มากกว่ารอให้ป่วยแล้วจึงมารักษา

5.3 เสริมความเข้มแข็งของระบบเผ้ารวังโรคระบาด

5.4 ป้องกัน และแก้ไขปัญหาการเกิดอุบัติเหตุในการจราจร

5.5 สง้เสริมการกีฬาเพื่อสุขภาพ

5.6 ประสานการทำงานระหว่่างภาคส่วนต้าง ๆ ในสังคค เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ้ในวัยรุน การอุ้มบุญ และการปลุกถ้ายอวัยวะ และสเต็มเซลล์

5.7 พัฒนาขีดความสามารถในการวิจัยต้านวิทยาศาสตร์ การแพทย้และสาธารณสุข

6. การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

6.1 ในระยะเร่งด่วน เร่งจ่ายงบลงทุนของปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ที่ค้างอยู่ก่อนที่ จะพ้นกำหนดภายในสิ้นปี นี้ และสานต่อนโยบายงบประมาณ กระตุ้นเศรษฐกิจตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้จัดทำไว้

6.2 นำหลักการสำคัญของการจัดทำงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ที่ให้ความสำคัญในการบูรณาการงบประมาณ และความพร้อมในการดำเนินงาน เพื่อขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ประหยัด ไม่ซ้ำซ้อน และมีประสิทธิภาพ

6.3 กระตุ้นการลงทุนด้วยการเร่งพิจารณาโครงการลงทุน ที่มีประสิทธิภาพซึ่งนักลงทุนยื่นขออนุมัติส่งเสริมการลงทุนไว้แล้วให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

6.4 ดูแลเกษตรกรให้มีรายได้ที่เหมาะสมด้วยวิธีการต่าง ๆ

6.5 ลดอุปสรรคในการส่งออกเพื่อให้เกิดความคล่องตัว

6.6 ชักจูงให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย

6.7 ในระยะต่อไป ประสานนโยบายการเงินและการคลัง

ให้สอดคล้องกัน

6.8 แก้ปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน และปัญหาขาดแคลนน้ำ

ในบางฤดูกาล

6.9 ปฏิรูปโครงสร้างราคาเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ

ให้สอดคล้องกับต้นทุน

6.10 ปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษีให้จัดเก็บได้อย่างครบถ้วน

6.11 บริหารจัดการหนี้ภาครัฐที่เกิดขึ้นในช่วงรัฐบาลที่ผ่านมา

6.12 ในระยะยาว พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง

และคมนาคม

6.13 ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการในสาขาขนส่งที่มีการ แยกบทบาทและภารกิจของหน่วยงานระดับนโยบาย หน่วยงานกำกับดูแล และหน่วย ปฏิบัติที่ชัดเจน

6.14 พัฒนาและปรับปรุงระบบบริหารจัดการของรัฐวิสาหกิจ ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้

6.15 ในด้านเกษตรกรรม ดำเนินการใน 2 เรื่องใหญ่ คือ การปรับโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการ และสนับสนุนให้สหกรณ์ของกลุ่มเกษตรกรเพิ่มบทบาทในฐานะผู้ซื้อผลผลิตจนถึงการแปรรูป และการส่งออก

6.16 ในด้านอุตสาหกรรม ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นฐานของประเทศ

6.17 เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมให้เข้มแข็ง

6.18 ส่งเสริมภาคเศรษฐกิจดิจิทัลและวางรากฐานของเศรษฐกิจดิจิทัลให้เริ่มขับเคลื่อนได้อย่างจริงจัง

7. การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน

7.1 เร่งส่งเสริมความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนในภูมิภาคอาเซียน

7.2 พัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยทุกระดับ

7.3 พัฒนาแรงงานของภาคอุตสาหกรรมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

7.4 เร่งพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบโลจิสติกส์ภายในอนุภูมิภาค และภูมิภาคอาเซียน

7.5 ต่อเชื่อมเส้นทางคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์จากฐานการผลิตในชุมชนสู่แหล่งแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าทั้งภายในประเทศและเชื่อมโยงกับอาเซียน

7.6 พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

8. การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม

8.1 สนับสนุนการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการวิจัย และพัฒนาของประเทศไม่ต่ำกว่าร้อยละ 1 ของรายได้ประชาชาติ และมีสัดส่วนรัฐต่อเอกชน 30:70

8.2 เร่งเสริมสร้างสังคมนวัตกรรม โดยส่งเสริมการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์

- 8.3 ปฏิรูประบบการให้สิ่งจูงใจ ระเบียบ และกฎหมาย
ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำงานวิจัยและพัฒนาไปต่อยอดหรือใช้ประโยชน์
- 8.4 ส่งเสริมให้โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของประเทศ
ใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมของไทยตามความเหมาะสม
- 8.5 ปรับปรุงและจัดเตรียมให้มีโครงสร้างพื้นฐาน
ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านนวัตกรรม
9. การรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร และการสร้างสมดุล
ระหว่างการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
- 9.1 ในระยะเฉพาะหน้า เร่งปกป้องและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า โดยให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
จัดทำแนวเขตที่ดินของรัฐให้ชัดเจน
- 9.2 ส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ
และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- 9.3 ในระยะต่อไป พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและแก้ไข
การบุกรุกที่ดินของรัฐโดยยึดแนวพระราชดำริที่ให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้
- 9.4 บริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศให้เป็นเอกภาพ
ในทุกมิติทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ
- 9.5 เร่งรัดการควบคุมมลพิษทั้งทางอากาศ ชยะ และน้ำเสีย
ที่เกิดจากการผลิต และบริโภค เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน
10. การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีธรรมาภิบาล
และการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ
- 10.1 ปรับปรุงระบบราชการในด้านองค์กรหรือหน่วยงาน
ภาครัฐทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และท้องถิ่น
- 10.2 ในระยะแรก กระจายอำนาจเพื่อให้ประชาชนสามารถ
เข้าถึงบริการสาธารณะได้โดยรวดเร็ว ประหยัด และสะดวก
- 10.3 ยกกระดับสมรรถนะของหน่วยงานของรัฐให้มี
ประสิทธิภาพ สามารถให้บริการเชิงรุกทั้งในรูปแบบการเพิ่มศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์
จากประชาชนในต่างจังหวัดโดยไม่ต้องเดินทางเข้ามายังส่วนกลาง

10.4 เสริมสร้างระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้าย

บุคลากรภาครัฐ

10.5 ใช้มาตรการทางกฎหมาย การปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมและจิตสำนึกในการรักษาคำสัตย์ของความเป็นข้าราชการ และความซื่อสัตย์ สุจริต ควบคู่กับการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและปราบปราม การทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างเคร่งครัด

10.6 ปรับปรุงและจัดให้มีกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุม การป้องกัน และปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ และการมีผลประโยชน์ทับซ้อน ในภาครัฐทุกระดับ

10.7 ส่งเสริมและสนับสนุนภาคีองค์กรภาคเอกชนและ เครือข่ายต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อสอดส่อง ฝ้าระวัง ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือต่อต้าน การทุจริตและประพฤติมิชอบ

11. การปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

11.1 ในระยะเฉพาะหน้าจะเร่งปรับปรุงประมวลกฎหมาย หลักของประเทศ และกฎหมายอื่น ๆ ที่ล้าสมัย ไม่เป็นธรรม ไม่สอดคล้องกับความตกลง ระหว่างประเทศ เป็นอุปสรรคต่อการบริหารราชการแผ่นดิน การประกอบธุรกิจ หรือไม่เอื้อต่อศักยภาพในการแข่งขันกับต่างประเทศ

11.2 เพิ่มศักยภาพหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความเห็น ทางกฎหมายและจัดทำกฎหมายให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว สามารถให้ความ ช่วยเหลือแก่ภาคเอกชนและประชาชนได้ตามหลักเกณฑ์ที่จะเปิดกว้างขึ้น

11.3 ในระยะต่อไปจะจัดตั้งองค์กรปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ที่ปราศจากการแทรกแซงของรัฐ

11.4 นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์ มาใช้เพื่อเร่งรัดการดำเนินคดี ทุกขั้นตอนให้รวดเร็ว เกิดความเป็นธรรม และมีระบบ ฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันสามารถใช้ติดตามผล

11.5 ปรับปรุงระบบการช่วยเหลือทางกฎหมายและค่าใช้จ่าย แก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม

11.6 นำมาตรการทางการเงิน ภาษี และการป้องกันการฟอกเงินมาใช้ในการป้องกันและปราบปรามผู้มีอิทธิพลและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริตและประพฤติมิชอบ

6. จุดเน้นเชิงนโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์)

ด้วยราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2559 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้งให้นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในวันที่ 20 ธันวาคม 2559 นายธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการทั้งสองท่าน พลเอก สุรเชษฐ์ ชัยวงศ์ และหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ได้มอบนโยบายและจุดเน้นเชิงนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. จุดเน้นด้านความมั่นคง

แนวทางหลัก

1.1 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัด

และประเมินผล

1.2 การบริหารจัดการ

1.3 การยกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึง

การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และพื้นที่พิเศษ

1.4 การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการจัดระบบการดูแล

และป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบใหม่

2. จุดเน้นด้านการผลิตพัฒนากำลังคนและสร้างความสามารถ

ในการแข่งขัน

แนวทางหลัก

2.1 การผลิตและพัฒนาากำลังคนให้มีความเชี่ยวชาญ

และเป็นเลิศเฉพาะด้าน มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงตามความต้องการของตลาดงาน

และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2.2 การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิต และมูลค่าทางเศรษฐกิจ

3. จุดเน้นด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน

แนวทางหลัก

3.1 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล

3.2 การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

3.3 การส่งเสริมสนับสนุนให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมเต็มตามศักยภาพ

3.4 การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อ ตำราเรียน และสื่อสารเรียนรู้ต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน และประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

4. จุดเน้นด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันทางสังคม

แนวทางหลัก

4.1 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

4.2 การเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึง การศึกษาที่มีคุณภาพ

4.3 ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการศึกษาและสำหรับคนทุกช่วงวัย

4.4 การพัฒนารฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่มีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้

5. จุดเน้นด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตประชาชนที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม

แนวทางหลัก

5.1 ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5.2 ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

5.3 พัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรม ด้านการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6. จุดเน้นด้านการพัฒนาระบบและการบริหารจัดการ

แนวทางหลัก

6.1 ปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารจัดการการศึกษา

6.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา

6.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการ

จัดการศึกษา

6.4 ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

6.5 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

7. ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ

ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชาติ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และการศึกษาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัย และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

เป้าประสงค์หลัก

1. คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต
2. กำลังได้รับการผลิตและพัฒนา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
3. มีองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน
4. คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
5. ระบบบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล โดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

กลยุทธ์

กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1

1.1 พัฒนาระบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.2 ยกกระดับคุณภาพและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาค และเสริมสร้างความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.3 ส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาทักษะเพื่อความมั่นคงของชีวิต

1.4 ยกกระดับคุณภาพการศึกษาตอบสนองการสร้างอาชีพ และเพิ่มคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาค และเสริมสร้างความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2

2.1 พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและจัดกิจกรรมเสริมทักษะพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

2.2 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร การวัดและประเมินผล การศึกษาทุกระดับ/ ประเภทการศึกษา ให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการทางวิทยาการและการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก

2.3 ส่งเสริมการพัฒนาเนื้อหาสาระที่ทันสมัยในทุกระดับ/ ประเภทการศึกษา เพื่อการผลิตสื่อการเรียนการสอน ตำราเรียนที่มีคุณภาพ รวมทั้งตำราเรียนอิเล็กทรอนิกส์

2.4 ปรับปรุงระบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2.5 ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมือง และพลโลกตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระบบการศึกษาอย่างเข้มข้น

2.6 ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.7 พัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมด้านการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.8 ส่งเสริม สนับสนุนให้คนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึก และพฤติกรรมที่เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3

3.1 วางแผนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ อย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับ/ ประเภทการศึกษา

3.2 ปรับระบบการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

3.3 เร่งรัดพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งครูประจำการ ที่สอนไม่ตรงวุฒิ ครูที่สอนคนละชั้นและครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลน

3.4 สร้างขวัญกำลังใจ สร้างแรงจูงใจให้กับครู คณาจารย์

และบุคลากรทางการศึกษา

3.5 พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครู คณาจารย์

และบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4

4.1 เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาที่ตรงตามความต้องการต่อการพัฒนาประเทศ

4.2 ส่งเสริมการผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นเลิศเฉพาะด้าน

4.3 เร่งผลิตและพัฒนาสมรรถนะกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ทันสมัยกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและรองรับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

4.4 ส่งเสริมภาพลักษณ์การอาชีวศึกษาเร่งปรับค่านิยมและวางรากฐานทักษะอาชีพให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.5 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษอย่างต่อเนื่องทุกระดับ

4.6 ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

4.7 เสริมสร้างความเข้มแข็งของกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือตามรูปแบบประชารัฐทั้งระหว่างองค์กรภายในประเทศและต่างประเทศ

กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5

5.1 ประกันโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียนในทุกพื้นที่ครอบคลุมถึงคนพิการ ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ

5.2 ส่งเสริมการจัดการศึกษานอกระบบและ การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจ และวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

5.3 เร่งสร้างความเข้มแข็งของระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างกว้างขวาง

5.4 จัดหาทุนและแหล่งทุนทางการศึกษา

5.5 เร่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพมีความหลากหลาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

5.6 พัฒนาระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา และการบริหารจัดการที่ทันสมัยและไม่ซ้ำซ้อน ให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

5.7 พัฒนาระบบบริหารจัดการระบบฐานข้อมูลกลางทางการศึกษาของประเทศ ระบบการรายงานผลของฐานข้อมูลโดยเชื่อมโยงข้อมูลทางการศึกษาทุกระดับ/ ประเภทการศึกษาให้เป็นเอกภาพ เป็นปัจจุบัน และมีมาตรฐานเดียวกัน

5.8 ผลิตและพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ หรือสื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ให้ผู้เรียน สถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ/ ประเภทการศึกษา นำมาใช้เพิ่มคุณภาพการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

5.9 จัดหาอุปกรณ์/ ทรัพยากรพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้กับผู้เรียนอย่างเพียงพอ ทั่วถึง และเหมาะสมกับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

กลยุทธ์ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 6

6.1 ปรับปรุงกลไกการบริหารจัดการการศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นด้านคุณธรรม ความโปร่งใส ทั้งในระดับส่วนกลาง และในพื้นที่ระดับภาค/ จังหวัด

6.2 พัฒนาระบบบริหารงานงบประมาณ/ การเงินให้มีประสิทธิภาพ

6.3 เร่งส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา

6.4 เสริมสร้างภาพลักษณ์หน่วยงานให้เกิดความร่วมมือ และสร้างเครือข่าย/ ความเป็นภาคีหุ้นส่วนกับองค์กรทั้งภายในและต่างประเทศ

6.5 ส่งเสริมและขยายผลให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความพร้อมพัฒนาเป็นสถานศึกษานิติบุคคลในกำกับ

8. ยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

วิสัยทัศน์

การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ
2. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน
3. พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา

ค่านิยมองค์กร TEAMWINS

T = Teamwork การทำงานเป็นทีม

E = Equality of Work ความเสมอภาคในการทำงาน

A = Accountability ความรับผิดชอบ

M = Morality and Integrity การมีศีลธรรมและมีความ

ซื่อสัตย์

W = Willingness ความมุ่งมั่นตั้งใจทำงาน

อย่างเต็มศักยภาพ

I = Improvement การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

N = Network and Communication การเป็นเครือข่าย

ที่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

S = Service Mind การมีจิตมุ่งบริการ

เป้าประสงค์รวม

1. ระบบบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ
2. ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพ อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

ตัวชี้วัดเป้าประสงค์รวม

1. คะแนนของผลการประเมินการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (3.8300)
2. ร้อยละของคะแนนการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของการดำเนินงานของหน่วยงาน (ร้อยละ 82)
3. ร้อยละของกำลังแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป (ร้อยละ 60)
4. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) (เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ของปีที่ผ่านมา)

ประเด็นยุทธศาสตร์

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ
2. พัฒนาและส่งเสริมการนำระบบเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหาร การบริการและการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการกระจายโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์ตามประเด็นยุทธศาสตร์

1. หน่วยงานมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
2. ผู้รับบริการมีและใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพในการบริหาร การบริการและการเรียนรู้
3. ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ
4. ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม
5. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีศักยภาพในการปฏิบัติงานและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

กลยุทธ์

1. พัฒนากลไกการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. เร่งรัด ปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน
3. พัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาให้ครอบคลุม และมีเสถียรภาพตอบสนองความต้องการใช้งาน
4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลกลางด้านการศึกษาของประเทศ ให้เป็นเอกภาพ เป็นปัจจุบัน และทันต่อการใช้งาน
5. สร้างสื่อ คลังสื่อและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย และสะดวก
6. พัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการทำงานและการบริการให้มีประสิทธิภาพ
7. จัดหาทรัพยากรพื้นฐานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อใช้ในการบริหาร การบริการและการเรียนรู้อย่างพอเพียง ทัวถึง และเหมาะสมกับการแสวงหา ความรู้และจัดการองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง
8. พัฒนาหลักสูตร เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน กระบวนการจัดการเรียนการสอน การนิเทศ การวัด ประเมินผลให้ทันกับความก้าวหน้า และการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และทิศทางการพัฒนาประเทศ
9. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นพลเมืองและพลโลก ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
10. ยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างอาชีพ สร้างความ สมานฉันท์และเสริมสร้างความมั่นคงในจังหวัดชายแดนภาคใต้
11. พัฒนางานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้สู่การพัฒนาการศึกษา
12. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัด และสนับสนุน การจัดการศึกษา
13. สนับสนุนให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในระบบ และนอกระบบให้ผู้เรียนตามสิทธิที่กำหนดไว้
14. เพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงโอกาสทางการเรียนรู้ได้อย่าง หลากหลาย ครอบคลุมทุกพื้นที่ และเป้าหมาย

15. พัฒนากฎ ระเบียบหลักเกณฑ์การบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

16. ปรับปรุงระบบการประเมินวิทยฐานะและสมรรถนะครูให้สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

17. พัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพด้วยรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการพัฒนา

9. แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนม

การวิเคราะห์สถานการณ์ (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis) เป็นการวิเคราะห์ประเมินสถานการณ์และวางแผนกลยุทธ์ วางแผนการทำงานขององค์กร เพื่อให้บรรลุความสำเร็จและมีประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น รวมทั้งตรวจสอบสภาพองค์กรทั้งภายในและภายนอก การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านการศึกษาของจังหวัดนครพนม (SWOT Analysis) เป็นการประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาศึกษาในปัจจุบัน และโอกาสพัฒนาศึกษาของจังหวัดนครพนมในอนาคต ประกอบด้วย การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) คือ ความสามารถและสถานการณ์ที่ดีภายในองค์กร การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness) คือ ความสามารถและสถานการณ์ที่เป็นข้อด้อยขององค์กร ซึ่งต้องได้รับการแก้ไข โอกาส (Opportunity) คือ หนทางที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ อุปสรรค (Threat) คือ ปัจจัยที่ขัดขวางการทำงานขององค์กร การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านการศึกษาของจังหวัดนครพนม (SWOT Analysis) มีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. จุดแข็ง (Strength : S)

1.1 ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ ทักษะความสามารถในการพัฒนางาน พัฒนาคณะตนเองด้านวิชาชีพรวมทั้งนำระบบ ICT มาใช้ในการบริหารจัดการและจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาในจังหวัดนครพนม มีการกำหนดทิศทางการบริหารขององค์กร โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษา รวมทั้งมีการเชื่อมโยงการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ

1.3 มีระบบการกำกับ ติดตามและประเมินผลการ

ดำเนินงานของหน่วยงานการศึกษาตามวงจรคุณภาพ (PDCA) มีการบริหารจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักธรรมาภิบาล

1.4 หน่วยงานทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เปิดสอนสายอาชีพเพื่อส่งเสริมการมีงานทำ โดยการลงนามความร่วมมือระหว่าง
หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ

2. จุดอ่อน (Weaknesses : W)

2.1 ระบบราชการมีขั้นตอนสายงานการบังคับบัญชา
มากเกินไป

2.2 หน่วยงานทางการศึกษาขาดการบูรณาการการทำงาน
ร่วมกัน ทำให้การนำแผนสู่การปฏิบัติยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนปฏิบัติงาน
ไม่ตรงตามวุฒิ/วิชาเอก มีภาระงานมาก ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนการสอน รวมทั้ง
ขาดบุคลากรสายสนับสนุนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น การเงิน บัญชี พัสต
และ ICT

2.4 ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ขาดการนำ
ผลงานการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและขาดทักษะในการสื่อสารภาษา
อาเซี่ยนและภาษาต่างประเทศ

2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบระดับชาติ
O-NET, NT, V-NET ของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำกว่าระดับประเทศ

2.6 อัตราการเรียนต่อสายอาชีพของนักเรียนที่สำเร็จ
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นน้อยกว่าร้อยละ 50 เนื่องจากนักเรียนและผู้ปกครอง
ยังไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนสายอาชีพ

3. โอกาส (Opportunities : O)

3.1 องค์การภาครัฐ/ เอกชน/ ท้องถิ่น ผู้ปกครองเห็น
ความสำคัญในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการส่งบุตรหลาน
เข้ารับบริการทางการศึกษา

3.2 จังหวัดนครพนม มีพื้นที่ประกาศจัดตั้งเขตเศรษฐกิจ
พิเศษชายแดน ส่งผลให้ความต้องการแรงงานในพื้นที่จังหวัดมีมากขึ้นและสร้างโอกาส
การมีงานทำของประชาชน

3.3 จังหวัดนครพนม เป็นเมืองน่าอยู่ และมีนโยบาย
ส่งเสริมการค้ารุ่งชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 นโยบายและพระราชบัญญัติด้านการศึกษาสนับสนุนการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ

3.5 ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ปรากฏชาวบ้านหลากหลายส่งผลให้โรงเรียนสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับท้องถิ่นและความเป็นไทย รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมและชุมชน

3.6 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นโอกาสเพิ่มช่องทางส่งผลให้หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษานำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียน นักศึกษาสืบค้นและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

3.7 มีนักเรียน นักศึกษาต่างชาติ เข้ามาเรียนในจังหวัดนครพนม ส่งผลให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและเป็นการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม

4. อุปสรรค (Threats : T)

4.1 ผู้ปกครองมีค่านิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในชุมชนเมืองส่งผลให้จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีเพิ่มขึ้น

4.2 ผู้ปกครองมีค่านิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับอาชีวศึกษาค่อนข้างน้อย และสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษามีไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ส่งผลต่อการผลิตกำลังคนด้านฝีมือแรงงาน

4.3 การสื่อสารรวมทั้งทักษะการใช้ภาษาอาเซียนและภาษาต่างประเทศ ของประชากรวัยแรงงานไม่ดีเท่าที่ควร เป็นอุปสรรคต่อการติดต่อสื่อสารด้านการค้าระหว่างประเทศในอาเซียน

4.4 ระบบโครงข่ายเทคโนโลยีของสถานศึกษาไม่มีคุณภาพ เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ตยังไม่เสถียร ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเทคโนโลยีไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4.5 ปัญหายาเสพติด แหล่งอบายมุข การขยายตัวของสื่อและการใช้เทคโนโลยีที่ไม่สร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เสี่ยงต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน

จากผลการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านการศึกษาของจังหวัดนครพนม (SWOT Analysis) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ได้นำมากำหนด

วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนา
การศึกษาของจังหวัดนครพนม ดังนี้

วิสัยทัศน์

“มุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ มีความเสมอภาค
รองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอาเซียนและจีนตอนใต้”

พันธกิจ

1. ยกกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
ทุกประเภทสู่สากล
2. เสริมสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา
ของประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม
3. พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล
4. ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน
ให้สอดคล้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอาเซียนและจีนตอนใต้

เป้าประสงค์

1. ผู้เรียนมีคุณภาพ มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง
และการพัฒนาในอนาคต
2. มีครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ
3. มีกำลังคนรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน
และเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศ
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
5. เกิดองค์ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม
สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน
6. มีระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์

1. สร้างและพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
การวัดและประเมินผลเพื่อตอบสนองต่ออัตลักษณ์จังหวัด
2. ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา
3. ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของการพัฒนาจังหวัดและเขตเศรษฐกิจพิเศษอาเซียนและจีนตอนใต้

4. เพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการศึกษา การเรียนรู้อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและต่อเนื่องตลอดชีวิต
5. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการศึกษา
6. พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

กลยุทธ์

1. พัฒนาศักยภาพคนทุกกลุ่มวัยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะทักษะด้านภาษา ทักษะอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคลและตลาดแรงงาน
2. พัฒนาและยกระดับคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน
3. ปูปลูกฝังผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมตามค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะชีวิตแก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
4. พัฒนางานด้านแนะแนว เพื่อเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนในระดับ อาชีวศึกษา
5. พัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ด้านงานวิจัย นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์
6. สร้างความร่วมมือและประสานสถาบันอุดมศึกษา ในการผลิตครูวิชาเอกให้ตรงกับความต้องการ และสามารถจัดการเรียนที่หลากหลาย
7. พัฒนาทักษะอาเซียน ภาษาต่างประเทศ และทักษะอาชีพให้กับครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
8. เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการ และรองรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน
9. พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความหลากหลาย และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

10. ส่งเสริมการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและวิถีชีวิตของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ครอบคลุมถึงคนพิการ ด้วยโอกาส พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความหลากหลายและมีความต้องการพิเศษ

11. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดการ และการสื่อสารเพื่อการศึกษาและบริหารจัดการ

12. พัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วม

13. สร้างระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา ให้มีคุณภาพ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ

14. พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนทุกระดับ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

15. พัฒนาระบบกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ของหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา

การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดนครพนม

การจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษา จังหวัดนครพนม สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ได้ศึกษาและนำกรอบ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579) นโยบายรัฐบาล นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนม แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด นครพนม รวมทั้งนโยบายการศึกษาและการตรวจราชการ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และกำหนดเป็นกรอบแนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษา จังหวัดนครพนม โดยมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. ความเป็นมา

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม มีหน้าที่ปฏิบัติภารกิจของ กระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับจังหวัด ได้จัดทำ

แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2560–2564 ขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพ และประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของจังหวัดนครพนม โดยมุ่งเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานของประชาชนทุกช่วงวัย ทุกกลุ่มเป้าหมาย เพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ พัฒนากำลังคน ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ และสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของทุกภาคส่วนในสังคมผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจ การรับรู้ การยอมรับ และพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง ทุกภาคส่วนเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีกรอบทิศทาง และเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนม ที่สนองหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง แนวพระราชดำริของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการสร้างบุคลิก และอุปนิสัยที่ดีงาม (Character Education) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2579) นโยบายรัฐบาล (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) แผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ยุทธศาสตร์และนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการ และรองรับกับ โครงสร้างประชากร บริบทการจัดการศึกษาของประเทศ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ไปของกระแสโลกาภิวัตน์ในโลกศตวรรษที่ 21

แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2560–2564 ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาไว้ 6 ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. สร้างและพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน การวัด และประเมินผลเพื่อตอบสนองต่ออัตลักษณ์จังหวัด
2. ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา
3. ผลิตและพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับความต้องการของการ พัฒนาจังหวัดและเขตเศรษฐกิจพิเศษอาเซียนและจีนตอนใต้
4. เพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการศึกษา การเรียนรู้ อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและต่อเนื่องตลอดชีวิต
5. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา
6. พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา

การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัด นครพนม เป็นภารกิจหลักที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและหน่วยงานทางการศึกษา จะต้องดำเนินการ เพื่อให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรม ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ หลายประการ ประกอบด้วย สาระของแผนพัฒนาการศึกษาที่มีความชัดเจน ครบถ้วนและ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา แผนพัฒนาการศึกษาของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสาธารณชน การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์แก่ผู้เกี่ยวข้อง และสาธารณชน เพื่อสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญ สร้างความรู้ ความเข้าใจ และการนำแผนสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติทุกระดับ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาของจังหวัด รวมถึงต้องผลักดันให้ระบบการจัดสรร งบประมาณ ยึดกรอบทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาการศึกษานครพนม เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนา การศึกษาบรรลุผลตามแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนม ยุทธศาสตร์และตัวชี้วัด ตามช่วงเวลาที่กำหนด มีระบบการติดตามประเมินผลแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ และสะท้อนการถ่ายทอดจากระดับยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติสู่แผนพัฒนา การศึกษาระยะ 5 ปี แผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีของ กระทรวง องค์กรและหน่วยงานการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และตัวชี้วัดในระดับผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบของการพัฒนา นอกจากนี้ระบบติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และการประเมินผลการดำเนินงานของ หน่วยงานจะต้องมีความสอดคล้องกัน โดยจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัด ที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกัน รวมถึงการกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานและการ ขับเคลื่อนการดำเนินการที่บูรณาการกันอย่างเหมาะสม

2. หลักการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์จังหวัดนครพนม

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ได้กำหนดหลักการขับเคลื่อน การจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดนครพนม ดังนี้

1. ขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของจังหวัดนครพนมโดยยึดแผนพัฒนา การศึกษาจังหวัด พ.ศ. 2560–2561 เป็นกรอบทิศทางหลัก และนำสู่การปฏิบัติในระดับ ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และระดับการศึกษา

2. ดำเนินการจัดการศึกษาตามบทบาทและภารกิจของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กร โดยยึดหลักคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนตามช่วงวัย ประเภท และระดับการศึกษา

3. เพิ่มการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย

4. ใช้กลไกการดำเนินงานของภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ เอกชน และสื่อมวลชนอย่างบูรณาการ ให้การขับเคลื่อนเกิดประสิทธิภาพ โดยการสร้างเครือข่ายการศึกษาในรูปแบบประชารัฐ ที่ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนา ศักยภาพของสถานศึกษา ผู้เรียนและกำลังแรงงาน

5. จัดระบบการบริหารจัดการแผนสู่การปฏิบัติที่มีความเชื่อมโยงกัน ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับยุทธศาสตร์ที่เชื่อมต่อกับแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนา การศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หน่วยงานทางการ ศึกษา และองค์กรต่าง ๆ และมีระบบการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพที่ตอบสนอง การพัฒนาตามยุทธศาสตร์เป้าหมายและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา จังหวัด รวมทั้งระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับ แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579

3. แนวทางการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์จังหวัดนครพนม
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ได้กำหนดแนวทางการขับเคลื่อน การจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดนครพนม ดังนี้

1. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมเข้าร่วมในการผลักดัน แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2560-2564 ไปสู่การปฏิบัติ สร้างความเข้าใจ กับหน่วยงาน องค์กร และภาคีทุกภาคส่วนถึงวิสัยทัศน์และเป้าหมายของแผนพัฒนา การศึกษาจังหวัด พ.ศ. 2560-2564 โดยสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางสามารถ เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านหน่วยงาน บุคคล สื่อมวลชน ทั้งระดับชาติและท้องถิ่น กิจกรรมสื่อสมัยใหม่ที่เข้าใจง่าย รวมทั้งการสร้างเครือข่าย ให้ข้อมูลข่าวสารกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง

2. สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ชาติ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี แผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงาน องค์กร โดยผลักดันให้แนวทางการพัฒนาในแต่ละยุทธศาสตร์แปลงสู่การปฏิบัติผ่านแผนงานระดับจังหวัด หน่วยงานและสถานศึกษาระดับต่าง ๆ บูรณาการอยู่ในภารกิจหลักของหน่วยงาน ที่มีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่ชัดเจน โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมจัดทำและติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ดังกล่าว

3. ปรับปรุงกฎหมาย กฎ และระเบียบต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ ลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการจัดการศึกษาที่มีอยู่ให้มากขึ้น เป็นการลดอุปสรรคการพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ อาทิ ผลักดันให้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกช่วงวัย

4. สร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งระดับนโยบายและพื้นที่ โดยเปิดพื้นที่สาธารณะให้ทุกภาคีใช้ประโยชน์ในการจัดเวทีระดมความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดเวทีประชาคมการเสวนา รวมถึงใช้ช่องทางเครือข่ายออนไลน์สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของจังหวัด

4. การดำเนินการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดนครพนม

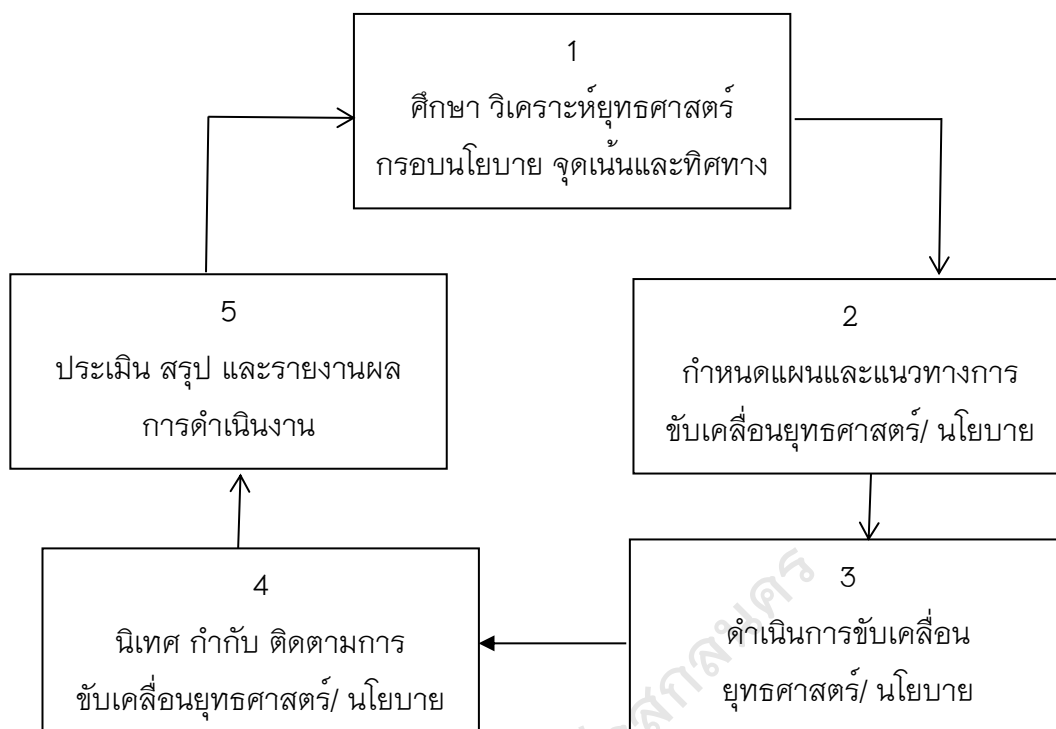
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดนครพนมสู่การปฏิบัติ ดังนี้

4.1 รูปแบบ/ ขั้นตอนการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดนครพนม

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ซึ่งมีภารกิจหลักในการบริหารการจัดการศึกษา พัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับจังหวัด ได้ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ โดยยึดหลักการบริหารแบบการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ยึดหลักธรรมาภิบาล เน้นการพัฒนาคุณภาพหน่วยงานทางการศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ คิดค้นนวัตกรรมรูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่าน การขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์และนโยบายตามแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัด นโยบาย

กระทรวงศึกษาธิการและบริบทของจังหวัดนครพนม โดยมีรูปแบบและขั้นตอนในการบริหารจัดการการขับเคลื่อน ดังนี้

1. ศึกษา วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ กรอบนโยบาย จุดเน้นและทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนมที่ตอบสนองความจำเป็นระดับจังหวัด
2. กำหนดแผนและแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และนโยบาย ได้แก่ แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และนโยบายสู่การปฏิบัติ ฯลฯ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามโครงการ กิจกรรมที่ผ่านการกลั่นกรองและเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ และคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.)
3. ดำเนินการตามแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และนโยบายสู่การปฏิบัติ ทั้งระดับสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย เช่น การประชุมชี้แจงและทำข้อตกลงความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ผ่าน Social Media เป็นต้น
4. ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และนโยบายสู่การปฏิบัติโดยคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วย คณะอนุกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ ผู้แทนหน่วยงานทางการศึกษา ศึกษาพิเศษ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
5. ประเมิน สรุป และรายงานผลการดำเนินงานการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และนโยบายสู่การปฏิบัติ เสนอต่อคณะกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) หน่วยงานทางการศึกษา สาธารณชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ดังภาพระกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามยุทธศาสตร์การศึกษา
จังหวัดนครพนม

4.2 การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

4.2.1 มีกลไกการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล โดยกลุ่ม

นิเทศ ติดตามและประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครพนม เป็นกลไกประสาน การปฏิบัติ การติดตาม และประเมิน ภายใต้การกำกับของคณะอนุกรรมการบริหาร ราชการเชิงยุทธศาสตร์ และคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) แนวทางการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ประกอบด้วย แนวทางการประเมินแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยวิเคราะห์ถึงการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามประเด็นยุทธศาสตร์ หลักการคิดเชิงเหตุผล เชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลผลิตไปสู่ผลลัพธ์และ ผลกระทบ ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เชื่อถือได้ และหลักการมีส่วนร่วม โดยความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ พร้อมทั้งกำหนดให้มีการจัดทำรายงานผลเสนอต่อ คณะอนุกรรมการบริหารราชการเชิงยุทธศาสตร์ และคณะกรรมการการศึกษาจังหวัด (กศจ.)

4.2.2 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นหน่วยรับผิดชอบ

หลักดำเนินการติดตามและประเมินผล แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ ติดตาม

และประเมินผลการดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดนครพนม โดยมีแนวทางปฏิบัติในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ดังนี้

4.2.2.1 ขอบเขตการติดตามและประเมินผล

1) ติดตามและประเมินผลประเด็นการขับเคลื่อน

ที่สำคัญ

2) ติดตามและประเมินผลระดับยุทธศาสตร์

3) ติดตามและประเมินผลภาพรวม

4.2.2.2 การจัดทำเครื่องมือ

1) สร้างเครื่องมือโดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่างเครื่องมือในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ครอบคลุมประเด็นการขับเคลื่อนที่สำคัญ ยุทธศาสตร์ และประเมินผลภาพรวม

4.2.2.3 กรอบระยะเวลาการติดตามและประเมินผล

1) การติดตามและประเมินผลรายปี

2) การติดตามและประเมินผลในระยะกลางแผนฯ

3) การติดตามและประเมินผลในระยะปลายแผนฯ

4.2.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การเก็บข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์

2) การเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์

4.2.2.5 การวิเคราะห์และสรุปผล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่

และคาร์ยยะ

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยการวิเคราะห์

เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

4.3 การจัดทำสรุปและรายงานผล

โดยจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลภาพรวม

ที่บรรลุผลตามเป้าหมายของแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดนครพนม การประเมินผลกระทบจากการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษา และสรุปภาพรวมการติดตามและประเมินผล พร้อมทั้งจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหรือทบทวนแนวทางการดำเนินงานต่อไป

5. บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษา

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด หน่วยงานทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

5.1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

5.1.1 ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้อง

5.1.2 จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน

5.1.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทุกระดับ

ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

5.2 สำนักงานศึกษาธิการภาค มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

5.2.1 สนับสนุนการพัฒนาจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ

เกี่ยวกับงานด้านวิชาการ วิจัยและพัฒนา ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้อง

5.2.2 กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ

5.2.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทุกระดับ

ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

5.3 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

5.3.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการดำเนินการแปลงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตามแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

5.3.2 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ใช้แผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดเป็นกรอบการบริหารจัดการ

5.3.3 ดำเนินการชี้แจง สร้างความรู้ ความเข้าใจ

ในสาระสำคัญของแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาสู่การปฏิบัติให้ผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ผู้เกี่ยวข้องในหน่วยปฏิบัติได้รับทราบอย่างชัดเจนและทั่วถึง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนให้การดำเนินตามแผน/ แนวทางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

- 5.3.4 ติดตามและประเมินผลตามแนวทางขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์การศึกษาสู่การปฏิบัติโดยมีทิศทาง ดังนี้
- 5.3.4.1 ให้ความสำคัญกับการติดตามความก้าวหน้า ในแต่ละยุทธศาสตร์ การประเมินผลสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
- 5.3.4.2 พัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของการแปลงแผน สู่การปฏิบัติในแต่ละระยะ
- 5.3.4.3 สร้างระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง เพื่อการทบทวน ปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้ทันเหตุการณ์
- 5.3.4.4 เชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศระหว่างหน่วยงาน ส่วนกลางและหน่วยงานในพื้นที่ให้เป็นระบบที่สามารถใช้ประโยชน์ได้สะดวก เพื่อให้ ทุกฝ่ายมีข้อมูลที่แม่นยำสำหรับใช้ประโยชน์ในการประเมินผลในระดับต่าง ๆ ให้มี ความสัมพันธ์สอดคล้องในทิศทางเดียว
- 5.3.4.5 วิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษา ของสถานศึกษาในพื้นที่
- 5.3.4.6 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานการจัดการศึกษา ของหน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษาในพื้นที่
- 5.4 หน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่ มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้
- 5.4.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน และสถานศึกษาในสังกัดในการดำเนินการแปลงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตามยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม
- 5.4.2 ดำเนินการชี้แจง สร้างความรู้ ความเข้าใจ ในสาระสำคัญของแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาสู่การปฏิบัติให้ผู้บริหาร สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาได้รับทราบอย่างชัดเจนและทั่วถึง เพื่อส่งเสริม การมีส่วนร่วมและสนับสนุนให้การดำเนินตามแผน/ แนวทางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.4.3 ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์การศึกษาสู่การปฏิบัติ
- 5.4.4 รายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ การศึกษาสู่การปฏิบัติ

5.4.5 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานการจัดการศึกษา

ของสถานศึกษา

5.5 สถานศึกษา มีบทบาทและหน้าที่ ดังนี้

5.5.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับครู บุคลากรทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการดำเนินการแปลงยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ตามแผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

5.5.2 ดำเนินการชี้แจง สร้างความรู้ ความเข้าใจ ในสาระสำคัญของแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาสู่การปฏิบัติให้ครู บุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ อย่างชัดเจนและทั่วถึง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนให้การดำเนินตามแผน/แนวทางเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.5.3 ปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัด โดยใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม

5.5.4 ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาสู่การปฏิบัติ

5.5.5 รายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การศึกษาสู่การปฏิบัติ

5.5.6 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6. ปัจจัยและเงื่อนไขความสำเร็จ

6.1 การสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงานทางการศึกษา และประชาสังคมในการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาในลักษณะต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

6.2 การสร้างความเข้าใจในเป้าหมายและยุทธศาสตร์การดำเนินงานของแผนพัฒนาการศึกษาของผู้ปฏิบัติทุกหน่วยงาน ทุกระดับ

6.3 การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการจัดการศึกษาจากการเป็นผู้จัดการศึกษาโดยรัฐมาเป็นการจัดการศึกษาโดยทุกภาคส่วนของสังคม

ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบาย

การวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เป็นกระบวนการศึกษาปัญหาพื้นฐานทางสังคมเพื่อให้ได้ข้อเสนอที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้ สำหรับผู้กำหนดนโยบาย ใช้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาที่นั้น ๆ ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ความหมายการวิจัยเชิงนโยบาย

การวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เป็นการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาขององค์กรที่เน้นไปในทางปฏิบัติจริง ดังงานเขียนของ Majchrzak (1984) ในหนังสือชื่อ Methods for policy Research: Applied Social Research Methods พบว่าการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เป็นกระบวนการศึกษาปัญหาพื้นฐานทางสังคมเพื่อให้ได้ข้อเสนอที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้ (Possible action oriented recommendations) สำหรับผู้กำหนดนโยบายใช้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาที่นั้น ๆ หรือกล่าวอีกในหนึ่งการวิจัยเชิงนโยบายจะมุ่งศึกษาปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาเกี่ยวกับโภชนาการ ปัญหาเงินเฟ้อ ปัญหาความยากจน หรือปัญหาความขาดประสิทธิภาพในการบริหาร เป็นต้น ด้วยกระบวนการวิจัยที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้เพื่อการแก้ปัญหาพื้นฐานทางสังคมที่นำมาเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัย Majchrzak ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการวิจัยเชิงนโยบายที่น่าสนใจและควรนำไปใช้เป็นกรอบความคิดเพื่อการวิจัยที่สำคัญหลายประการเช่น 1) ผลจากการวิจัยเป็นเพียงส่วนหนึ่งของบรรดาปัจจัยป้อนเข้า (Inputs) ที่จะนำเข้าสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย (Policy decision) ยังมีปัจจัยป้อนเข้าอื่น ๆ ที่จะต้องนำมาประกอบการตัดสินใจอื่น ๆ อีก เช่น นโยบายที่มีอยู่เดิม ทัศนคติ ความปรารถนา หรือความเห็นของผู้เกี่ยวข้องหรือของสถาบัน หรือแม้แต่ทัศนคติของผู้คนที่มีมาก่อนหน้า เป็นต้น นอกจากนั้นในกระบวนการตัดสินใจนโยบาย ยังต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกันและการประนีประนอมด้วย ดังนั้น “ความจริงอาจจะไม่ได้หมายถึงความดีที่จะได้รับการยอมรับ” หากความปรารถนาของสถาบันขัดแย้งกับข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ยิ่งกว่านั้น ยังมีข้อเสนอที่จะเป็นตัวเลือกให้กับผู้ตัดสินใจนโยบายอีกหลายตัวเพื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญ จึงเป็นบทบาทของผู้วิจัยที่จะต้องชี้ให้เห็นว่า ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยจะให้ผลประโยชน์ดีกว่าตัวเลือกอื่น ๆ 2) การวิจัยเชิงนโยบายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมที่มีความซับซ้อนและยากจะแก้ไข ต้องอาศัยกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การประเมิน และการมีข้อมูลป้อนกลับ และต้องคำนึงถึงบริบทที่เป็น

จริงประกอบอีกด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยและผู้ตัดสินใจนโยบายจะต้องตระหนักว่า การวิจัยเชิงนโยบายไม่ใช่เป็นยาครอบจักรวาลที่จะรักษาได้ทุกโรคในการแก้ปัญหาสังคมนั้น สิ่งที่สามารถกระทำได้ก็คือการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่าเพื่อประโยชน์การตัดสินใจ โดยคาดหวังว่าจะช่วยให้แก้ปัญหาเป็นไปได้อย่างดี และคาดหวังว่าสิ่งเหล่านั้นจะช่วยแก้ไขหรือปกป้องกันการเกิดขึ้นของปัญหาบางปัญหาได้ 3) กระบวนการนโยบายจะมีความซับซ้อนยิ่งขึ้นหากปัญหาที่ศึกษานั้นมีความซับซ้อน ผู้วิจัยจึงจะต้องเข้าใจในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีอย่างมากมาย ตลอดจนกลไกสนับสนุนต่าง ๆ ให้ดี มิฉะนั้นก็อาจจะไม่สามารถนำเสนอให้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายได้อย่างที่คาดหวัง

สุคนธา คงศีล และสุขุม เจียมตน (2550, หน้า 50) อธิบายว่าการวิจัยเชิงนโยบายเป็นบริบทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแนวคิดพื้นฐานด้านนโยบาย เทคนิค วิธีการพยากรณ์ผลกระทบนโยบายรูปแบบของการสื่อความหมาย วิธีการวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการกำหนดนโยบาย ระเบียบวิธีวิจัยนโยบาย รวมทั้งการพัฒนาทักษะการสร้างตัวแบบนโยบายและพยากรณ์ผลกระทบนโยบาย การสื่อข้อความ ผลการวิจัย และการนำเสนอต่อผู้กำหนดนโยบาย ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน อาจจะถูกกล่าวได้ว่า การวิจัยนโยบายประกอบด้วย การวิจัยที่เน้นการวิเคราะห์ตัวนโยบาย การวิเคราะห์ผลการดำเนินการตามนโยบาย และการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย การวิจัยเชิงนโยบายจัดได้ว่า เป็นเครื่องมือของการบริหารองค์การ ที่จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถค้นหาข้อเท็จจริง และแนวความคิดมาประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนโยบายจะช่วยให้พิจารณาได้ว่านโยบายต่าง ๆ มีความถูกต้องแน่นอนและเหมาะสม สอดคล้องกับความเป็นจริง มีความเป็นไปได้ สำหรับการดำเนินการหรือไม่ เมื่อดำเนินการไปแล้วผลที่ได้จะสนองต่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่อย่างไร วิโรจน์ สารรัตน์ (2554, หน้า 21) ได้อธิบายว่าการวิจัยเชิงนโยบายมีพัฒนาการมาตั้งแต่ช่วงศตวรรษที่ 1970 มีการตั้งสถาบันวิจัยเชิงนโยบายการจัดทำวารสารและจัดโปรแกรมการฝึกอบรมกันมากมาย แต่ก็ถือเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเพื่อความมั่นคงไปในอนาคต และยังคงอาศัยระยะเวลาพิสูจน์ ประเด็นเกี่ยวกับจริยธรรมและมาตรฐานของการวิจัยประเภทนี้ อีก แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยเชิงนโยบายในที่ต่าง ๆ กันอาจผันแปรไปตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) แหล่งเงินทุนที่เป็นผู้ใช้หรือไม่ใช้ประโยชน์จากการวิจัย หากเป็นผู้ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยการเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วยของแหล่งทุนก็จะมีมาก 2) จุดเน้นการวิจัยอยู่ที่การหาคำถามของปัญหาหรือหา

แนวทางแก้ปัญหา ซึ่งแม้จุดหมายของหลักการวิจัยเชิงนโยบายจะอยู่ที่การหาทางแก้ปัญหา แต่บางกรณีก็จำเป็นต้องศึกษาหาความหมายของปัญหาให้ชัดเจนเสียก่อน

3) ความเป็นผู้วิจัยของภายในหรือภายนอกองค์การ อาจจะพบปัญหาอุปสรรคปัญหา ความเป็นระบบราชการและการมีวิสัยทัศน์ในปัญหาที่วิจัย บริบททางการเมืองและอุปสรรคขององค์การ ที่มีผลต่อการนำข้อเสนอจากผลวิจัยไปใช้ดีกว่า 4) หลักการทางวิชาการของผู้วิจัย ซึ่งหากต้องการแก้ปัญหาคือความลำเอียงเชิงวิชาการและป้องกัน การมีมุมมองเฉพาะด้าน ก็จะมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์สาขาต่าง ๆ ขึ้น

นอกจากนี้ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ (2555, หน้า 28) กล่าวว่า การวิจัยเชิงนโยบายเป็นกระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อสรุป และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางที่อาจจะเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในระดับนโยบาย เสนอผู้บริหารสำหรับประกอบการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย การพัฒนานโยบาย และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งเป็นการวิจัยเพื่อการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายทั้งนี้ ในการดำเนินงานวิจัยนั้นควรให้ความสำคัญกับเนื้อหาซึ่งมีองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการมีจรรยาบรรณของนักวิจัย ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ (2561, หน้า 8) กล่าวว่า การวิจัยเชิงนโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายทิศทางบนหลักวิชาการและข้อมูลที่ต้องการและรอบด้าน การวิจัยเชิงนโยบายมีรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การศึกษาเปรียบเทียบโอกาสและศักยภาพล่วงหน้า การศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงตัวแปรจากปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนประเด็นท้าทายใหม่ที่มีผลกระทบต่อประเทศ

2. หลักการวิจัยเชิงนโยบาย

สุคนธา คงศีล และสุชุม เจียมตน (2550, หน้า 34) ได้ให้ทัศนะว่า การวิจัยเชิงนโยบายมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. การวิจัยเชิงนโยบาย เริ่มต้นจากปัญหาทางสังคมแล้วเปลี่ยนไปเป็นปัญหาการวิจัย ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจในขอบเขตของนโยบาย และความชำนาญในระเบียบวิธีวิจัย ก่อให้เกิดความรู้ในเรื่องนั้นและส่งผลของการวิจัยจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายในที่สุด

2. การวิจัยเชิงนโยบาย ศึกษาได้ใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาตัวนโยบาย ศึกษาการนำนโยบายไปปฏิบัติ และศึกษาผลของนโยบาย

3. การศึกษาเกี่ยวกับนโยบาย จะสนใจในประเด็นต่อไปนี้ นโยบายเกิดขึ้นได้อย่างไร และทำไมจึงมีนโยบายนี้ ผลของนโยบายยาวนานแค่ไหน เคยมีการปรับเปลี่ยนนโยบายหรือไม่ มีการปรับเมื่อไหร่ และทำไมจึงปรับ ทศนคติในปัจจุบันที่มีต่อนโยบาย เปรียบเทียบนโยบายที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ข้อดีและข้อเสียของนโยบาย

4. การวิจัยเชิงนโยบาย จะต้องพิจารณาด้วยว่านโยบายไม่ใช่สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นทันทีทันใด แต่เกิดจากวิวัฒนาการของการสังคม ดังนั้น จึงมีลักษณะของกระบวนการต่อเนื่อง และทำให้ต้องอาศัยคณະนักวิจัยจากสาขาวิชา ทำให้การทำงานยากขึ้น

5. การวิจัยเชิงนโยบาย มักจะสนใจตัวแปรที่ผู้มีอำนาจตัดสินใจจะสามารถควบคุมได้ และการวิจัยจะต้องตอบสนองความต้องการของผู้ใช้โดยตรง

3. ขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบาย

วีโรจน์ สารรัตน์ (2554, หน้า 22-26) การวิจัยเชิงนโยบายตามแนวคิดของ Majchrzak มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการ 2) การกำหนดกรอบแนวคิด 3) การวิเคราะห์เชิงเทคนิค 4) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ 5) การสื่อสารข้อเสนอแนะ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การเตรียมการ (preparation) เป็นการศึกษาบริบทนโยบาย ในปัญหาที่ศึกษา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการที่จะกำหนดทิศทางการวิจัยที่จะทำให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ ควรทำการวิจัยหรือไม่ควรทำ โดยทั่วไปจะให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1.1 บริบทการกำหนดนโยบายในปัญหาที่ศึกษาทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต รวมถึงกลไกสนับสนุน (supportive mechanism) (ความหมายเดียวกับคำว่า กลไกของนโยบาย [policy mechanism] ที่กล่าวถึงข้างต้น) ที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล การระบุกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ (Key stakeholders) ในกระบวนการกำหนดนโยบายหรือที่ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจในปัญหาที่ศึกษา และการทำความเข้าใจโครงสร้างอำนาจ (Power structure) ในกระบวนการกำหนดนโยบาย ด้วยว่าใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจหลัก ใครเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และใครที่ไม่มีอิทธิพล

1.2 นิยาม ข้อตกลงเบื้องต้น และค่านิยม ของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อปัญหาที่ศึกษาว่าเป็นอย่างไร เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เห็นว่าเป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหา

เห็นตรงกันหรือแตกต่างกัน ความเชื่อในสาเหตุหรือทางแก้ไขเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้การกำหนดค่านิยมหรือแนวคิด ตลอดจนข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยมีความชัดเจน

1.3 ประเภทของข้อเสนอแนะที่เป็นไปได้เกี่ยวกับปัญหาที่ศึกษา

อย่างไรที่จะเป็นที่ยอมรับ อย่างไรก็ตามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนี้มีประเด็นที่เป็นข้อชี้แนะ การให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในลักษณะที่เป็นเส้นต่อเนื่อง (continuum) ระหว่างข้อเสนอแนะใน 3 ลักษณะดังนี้

1.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อย

ไปจากที่มีอยู่เดิม (incremental change) ในประเด็นเล็ก ๆ และใช้ระยะเวลาสั้น

1.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่

(fundamental change) ที่ต้องใช้เวลาและความพยายามสูง

1.3.3 ข้อเสนอแนะแบบผสม (mixed scanning) ที่ให้

ข้อเสนอแนะให้เกิดสิ่งใหม่จากการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่มีอยู่เดิม

1.4 ทรัพยากรที่ต้องการและจำเป็นสำหรับการวิจัย

ไม่เฉพาะด้านการเงิน แต่รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ด้วย

เพื่อให้การศึกษาในขั้นตอนการเตรียมการนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มีข้อเสนอแนะขั้นตอนการดำเนินงานไว้เป็นแนวทาง ดังนี้ 1) เลือกและกำหนดปัญหาที่จะศึกษาวิจัย 2) กำหนดประเด็นนโยบายที่สำคัญ 3) วิเคราะห์ความเป็นมาของประเด็นนโยบาย 4) สืบค้นงานวิจัยที่มีมาก่อนหน้าและผลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง 5) จัดหาแผนภูมิองค์การและผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ 6) กำหนดรูปแบบกระบวนการตัดสินใจ 7) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย และ 8) สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ โดยพยายามตอบคำถามว่าใครคือผู้ใช้ผลวิจัย ในบรรดาผู้ใช้ผลการวิจัยนั้นใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ เขามีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเพียงพอหรือไม่ เขามีความผูกพันและมีความคาดหวังที่จะนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุผลมากน้อยเพียงใด บริบททางวัฒนธรรมสังคมได้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้าง สามารถหามาได้เพียงพอหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งจากผลการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวจะนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะทำการวิจัยต่อไปหรือไม่ หากสามารถตอบได้ว่า ผู้ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย มีความเป็นไปได้ที่จะทำการวิจัยที่มีคุณค่าได้ และตนเองมีความเหมาะสมที่จะทำวิจัยนั้น ก็ตัดสินใจที่จะทำวิจัยนั้นได้

2. การกำหนดกรอบแนวคิด (conceptualizing) ดำเนินงานในกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม คือ

2.1 พัฒนาตัวแบบเบื้องต้นของปัญหาที่ศึกษา (developing a preliminary model of the social) ในอดีตนักนิเวศวิทยาการวิจัยถึงการขาดความชัดเจนและขาดความเข้าใจในประเด็นที่ศึกษา มีการวิเคราะห์อย่างง่าย แคบ และกำหนดจุดเน้นที่ไม่ชัดเจน ในปัจจุบัน เป็นการวิเคราะห์ถึงนิยามของปัญหา สาเหตุของปัญหา สร้างตัวแบบกำหนดและค่านิยมและข้อตกลงเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การกำหนดคำถามวิจัย (research questions) ซึ่งการพัฒนาตัวแบบเบื้องต้นของปัญหาที่ศึกษานั้นจะอาศัยข้อมูลที่ศึกษาได้ในระยะเตรียมการ และจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (literature review) คือนำเสนอเป็นผลการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัยในบทที่ 1

2.2 การกำหนดคำถามการวิจัย (formulating specific research questions) กำหนดขึ้นหลังการพัฒนาตัวแบบเบื้องต้น ซึ่งเนื่องจากคำถามการวิจัยจะนำไปสู่การวางแผนระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้ และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นจะต้องกำหนดขึ้นอย่างรอบคอบและระมัดระวัง ควรคำนึงถึงขั้นตอนดังนี้

2.2.1 กำหนดว่าผลที่คาดหวังจากการวิจัยคืออะไร ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบใด แบบค่อยเป็นค่อยไป แบบสิ่งใหม่ ๆ หรือแบบผสม (incremental/ fundamental/ mixed change)

2.2.2 กำหนดประเด็นของปัญหาที่ศึกษา ซึ่งควรคำนึงถึงความซับซ้อน (multi-dimension) ซึ่งจะทำให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและมีความหมาย แต่ก็ควรมีแนวหรือเกณฑ์ในการเลือกประเด็นที่จะศึกษาด้วย

2.2.3 กำหนดตัวแปรที่สามารถจัดกระทำเพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ (malleable variables) โดยพิจารณาจากผลที่คาดหวังและประเด็นของปัญหาที่กำหนด

2.2.4 กำหนดคำถามการวิจัยขึ้นจากตัวแปรที่กำหนดที่จะนำไปสู่ผลที่คาดหวังจากประเด็นปัญหาที่กำหนด โดยมีเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึงดังนี้
1) ควรสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของปัญหา 2) สามารถศึกษาหาคำตอบได้ 3) เหมาะสมกับเวลาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจนโยบาย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต 4) เป็นผลจากการสังเคราะห์หลากหลายมุมมอง สะท้อนให้เห็นถึงผลการวิจัยที่เป็นไปอย่างครอบคลุมและบูรณาการ 5) ควรแสดงถึงนัยเชิงนโยบาย กำหนดประเด็นในลักษณะที่จะช่วยให้ผู้ตัดสินใจใช้ในการแก้ปัญหาได้

2.3 การเลือกผู้ดำเนินการวิจัย (selecting research investigators)

มีประเด็นการตัดสินใจในสามกรณีดังนี้ 1) การศึกษาเป็นทีมหรือเดี่ยว หากเรื่องที่วิจัยไม่ใหญ่โตมากนักก็ควรศึกษาเดี่ยว แต่หากเป็นเรื่องใหญ่ มีผลกระทบมาก ควรศึกษาเป็นทีมและควรคำนึงถึงหลักการสหวิทยาการ (interdisciplinary) 2) การเลือกภูมิหลังของผู้วิจัย โดยเฉพาะภูมิหลังในเชิงวิชาการ และ 3) ที่ปรึกษาในการวิจัย ซึ่งอาจเป็นทีมที่ปรึกษา หรือเป็นคณะกรรมการอำนวยการ

3. การวิเคราะห์เชิงเทคนิค (technical analysis) เป็นการตรวจสอบถึงปัจจัย (factor) ที่อาจเป็นสาเหตุของปัญหา มีขั้นตอนหลักเช่นเดียวกับการวิจัยทั่วไป ดังนี้

3.1 การนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการของตัวแปร เป็นการกำหนดนิยามตัวแปรที่สามารถจัดกระทำเพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ (malleable variables) ที่กำหนดในขั้นตอนกำหนดคำถามการวิจัย ให้อยู่ในรูปของตัวบ่งชี้ (indicators) ที่มีความเฉพาะเจาะจงและสามารถวัดได้

3.2 การออกแบบวิธีวิจัย (design of study) ซึ่งเนื่องจากการวิจัยเชิงนโยบายมุ่งเน้นหาข้อเสนอเพื่อการตัดสินใจนโยบายมากกว่าเหตุผลในเชิงวิชาการ ดังนั้นการวิจัยเชิงนโยบายจึงสามารถจะดัดแปลง (adapting) ผสม (combining) หรือปรับปรุง (improvising) ให้มีความเหมาะสมได้ ส่วนมากแล้วจะไม่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเดี่ยว แต่จะเป็นแบบผสม จากระเบียบวิธีวิจัยประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประเภทใดบ้างนั้น ขึ้นอยู่กับคำถามการวิจัย เช่น

3.2.1 การสังเคราะห์ประเด็น (focused synthesis) จากข้อมูลหลากหลายแหล่ง อาจจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีส่วนได้เสีย การประชุมนักวิจัย ผู้วิจัยที่มีประสบการณ์มาก่อน และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary analysis) จากฐานข้อมูลแหล่งต่าง ๆ เพื่อสร้างฐานข้อมูลขึ้นมาใหม่ในประเด็นที่ศึกษา

3.2.3 การทดลองภาคสนาม (field experiments) ซึ่งอาจเป็นการทดลองโดยใช้หลักการสุ่ม (randomized field experiment) หรือแบบกึ่งทดลอง (quasi-experiment)

3.2.4 การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative methods) อาจเป็น การสนทนากลุ่ม (focused group discussion) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation)

3.2.5 การสำรวจ (survey) จากกลุ่มตัวอย่างประชากร

3.2.6 กรณีศึกษา (case study) ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ทั้ง เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ แม้ธรรมชาติของการวิจัยนี้จะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพก็ตาม

3.2.7 การวิเคราะห์ต้นทุน-กำไร และต้นทุน-ประสิทธิผล (cost benefit and cost-effectiveness analysis) เป็นต้น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (results and conclusion) ซึ่งควรคำนึงถึงความเหมาะสมของข้อมูล ความสามารถตอบคำถามการวิจัย โดยอาจเป็น การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบพหุคูณ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง เป็นต้น และการสรุปผลการวิจัยควรนำเสนอ อย่างง่ายที่คนทั่วไป (lay people) สามารถจะเข้าใจได้ และเน้นผลการวิจัยที่สำคัญ

3.4 การพัฒนาร่างข้อเสนอแนะ (developing tentative policy recommendations) ซึ่งนอกจากจะพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สรุปผลไว้แล้ว ควรพิจารณาความรู้เกี่ยวกับบริบททางสังคมการเมือง (sociopolitical context) จากผล การศึกษาในระยะเตรียมการด้วย การให้ข้อเสนอแนะควรหลากหลายทางเลือก ไม่ควรเน้น เฉพาะทางเลือกเดียว ควรคำนึงทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และข้อเสนอแนะนั้นอาจจะเกี่ยวกับกลไกสนับสนุน (supportive mechanisms) ที่จะช่วย สนับสนุนการนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพได้ด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ (analysis of recommendations) งานวิจัยส่วนใหญ่จะจบลงตรงที่การสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย แต่การวิจัยเชิงนโยบายจะไม่หยุดลงเพียงข้อเสนอแนะที่ได้มาเท่านั้น แต่จะศึกษาต่อเพื่อ เพื่อคาดคะเนถึงโอกาสในการปฏิบัติ (estimating the probability of implementation) ของข้อเสนอแนะนำอีกด้วย โดยมีกิจกรรมดังนี้ คือ

4.1 การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (analysis of stakeholders) ที่จะมีการตัดสินใจนโยบาย โดยวิเคราะห์จากผู้มีส่วนได้เสียที่กำหนดไว้ในขั้นตอน การเตรียมการ ที่อาจกำหนดลดลงหรือเพิ่มเติมได้ โดยจำแนกผู้มีส่วนได้เสียเหล่านั้น ออกเป็น “กลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบาย” (decision makers) ต่อการนำเสนอไปสู่การปฏิบัติและ

“กลุ่มผู้มีอิทธิพล” (influencers) ต่อการตัดสินใจนโยบาย เพื่อวิเคราะห์อำนาจของผู้มีส่วนได้เสียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายในสามมิติ คือ 1) ปริมาณของทรัพยากรที่จะสามารถจัดหามาได้ เช่น เงิน อาสาสมัคร การประสานงาน ข้อมูลสารสนเทศ เป็นต้น 2) คุณลักษณะที่จะช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียมีความสามารถในการระดมทรัพยากรมาใช้ เช่น ความเกาะเกี่ยวกันเป็นกลุ่ม ความเห็นพ้องต้องกัน และภาวะผู้นำ เป็นต้น 3) ความสามารถของผู้มีส่วนได้เสียที่จะเข้าถึงกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบายได้ ซึ่งยิ่งกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบายรับฟังข้อคิดเห็นของกลุ่มผู้ได้เสียเสียมากเพียงใด ก็แสดงว่า กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียที่มีอิทธิพลที่จะช่วยผลักดันให้ข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติได้มากเท่านั้น และหลังจากนั้นจึงเป็นการศึกษาความเห็น (opinion) ของผู้มีส่วนได้เสียเหล่านั้นแต่ละรายว่าสนับสนุนหรือคัดค้านข้อเสนอแนะนั้น ด้วยเหตุผลใด ซึ่งหากสนับสนุนมาก การนำเสนอข้อเสนอแนะนั้นก็มีความเป็นไปได้สูง

4.2 การวิเคราะห์องค์การ (analysis of organization)

เฉพาะการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียอาจไม่เพียงพอ อาจจำเป็นต้องวิเคราะห์องค์การที่จะเป็นผู้นำเอาแต่ละข้อเสนอแนะไปปฏิบัติด้วย ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ เช่น 1) โครงสร้างองค์การเพื่อการปฏิบัติ 2) ทรัพยากรที่จะใช้ และ 3) กลไกเชิงนโยบายที่จะสนับสนุนการปฏิบัติ

4.3 การคาดคะเนถึงผลกระทบ (predict potential consequences of recommendations)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นนั้น ซึ่งแหล่งข้อมูลอาจได้มาจากหลายแหล่ง เช่น จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย การใช้เทคนิคเดลฟาย หรือเทคนิคการวิเคราะห์ความเสี่ยง เป็นต้น อาจพิจารณาในสามกรณีดังนี้ คือ 1) ผลกระทบที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง 2) ผลกระทบโดยรวมที่มีต่อนโยบายอื่นหรือแผนงานอื่น 3) สิ่งที่จะอาจเกิดขึ้นหากข้อเสนอแนะนั้นไม่ได้นำมาปฏิบัติ

4.4 การคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติ (estimating the probability of implementation)

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้มีส่วนได้เสีย ศักยภาพขององค์การ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น พอที่จะทำให้ผู้วิจัยคาดคะเนได้ถึง “โอกาสในการปฏิบัติ” ทั้งในแง่ของความเป็นไปได้ (feasible) และการยอมรับ (acceptable) ในลักษณะอัตวิสัย (subjective) จากการแปลผลข้อมูลของผู้วิจัย ซึ่งหาข้อเสนอแนะมีโอกาสที่จะเป็นไปได้ประมาณ 20-40% ก็ถือว่าเพียงพอแล้ว อย่างไรก็ตาม ดังกล่าวในตอนต้นว่า ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยควรมีหลากหลายทางเลือก ดังนั้นอาจจะแสดง

ค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบ “ข้อเสนอทางเลือก” (alternative recommendations) แต่ละทางเลือกเหล่านั้นด้วยได้

4.5 การจัดเตรียมให้ข้อเสนอแนะสุดท้าย (preparation of final recommendations) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะตั้งคำถามว่า “ข้อเสนอแนะนั้นจะมีผลต่อปัญหาที่ศึกษามากน้อยเพียงใด” ซึ่งหากประเมินได้ต่ำกว่า 60% ก็มีข้อเสนอแนะในสามกรณีดังนี้

- 1) ยอมรับในความเป็นไปได้ที่ต่ำนั้น
- 2) เปลี่ยนแปลงเป้าหมายของข้อเสนอแนะนั้น
- 3) ปรับแก้ข้อเสนอแนะใหม่ โดยพิจารณาประเด็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปกับการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานดังกล่าวในตอนต้น และอาจมีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียและหรือวิเคราะห์องค์การประกอบด้วย

5. การสื่อสารผลการวิจัยต่อผู้ตัดสินใจนโยบาย (communicating policy research to policymakers) การวิจัยเชิงนโยบาย หากไม่มีการสื่อสารผลงานวิจัยนั้นต่อผู้ตัดสินใจนโยบายแล้ว ถือว่ายังไม่สิ้นสุด ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการขั้นต่อไปเพื่อให้มั่นใจว่าผลงานวิจัยนั้น ได้รับการพิจารณา และมีโอกาสที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยการสื่อสารนั้นควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) และควรเลือกใช้วิธีการและสื่อที่เหมาะสมที่จะทำให้ผู้ตัดสินใจนโยบายได้รับรู้ เข้าใจ และเกิดการยอมรับในผลการวิจัยนั้น อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะว่าสื่อสารด้วยการพูด (oral communication) จะให้ผลดีกว่าการสื่อสารด้วยการเขียน (written communication)

สรุปได้ว่าการวิจัยเชิงนโยบาย คือ การประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย และมีการสื่อสารข้อเสนอดังกล่าวแก่ผู้มีอำนาจกำหนดนโยบายเป็นการศึกษาปัญหาทางสังคมโดยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศมากที่สุด เป็นประโยชน์ต่อผู้ตัดสินใจ เพื่อให้ได้ข้อเสนอที่นำไปปฏิบัติได้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการสร้างนโยบายที่ดี การวิจัยครั้งนี้ นโยบายถือว่าเป็นกรอบทิศทางหรือแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ในจังหวัดนครพนม ตั้งแต่การวางแผนการลงมือปฏิบัติการควบคุมกำกับและติดตาม